Trocisci pro fumo tempore pestis Leonardi Fioravanti.

℞. arsenic. crystallin.
cinnabar.
carabe,
myrrha,
thuris an. ℥ij.
sarcocoll.
picis græcæ,
benzoin. an. ℥j. in mortario omnia Misceantur & cum aceto destillato trocisci formentur, carbonibus tempore pestis iniiciendi.

OFFICINÆ

PHARMACEVTICAE, SIVE ANTIDOTARII PARS ALTERA, DE MEDICAMENTIS EXTERNIS, TRIBVS adhuc libris distincta;

ET PER PETRVM VFFENBACHIVM REIP. MOENOFRANCOFURT. Medicum ordinarium vbique aucta. In quorum priore de omni oleorum genere disseritur: quibus Appendix additur de Balsamis.

PRÆFATIO.

MEDICAMENTA topica, seu quæ extrinsecus adhibentur, multa sunt, vt *sotus, epithema, litus, collyrium, lotio, frontale, cataplasma, synapismus, dropax, vesicatorium, scutum, sacculi, cucufa*, & pleraque alia, quæ in rem præsentē parantur, nec diu sine alteratione & corruptela seruantur, de quibus abunde *lib. 5. nostrarum Institutionum* egimus. Alia multos menses, & aliquando annum integrum bienniumve ad futuros vsus sine virium iactura in officinis possunt asseruari, vt *olea, cerata, vnguenta, & emplastra*, de quibus hac secunda parte officinæ à nobis instructæ disserere statuimus; quorū vsus & gratior & toleratu facilior est, quam eorum, quæ per os ingeruntur. Hæc enim sæpius morbum oppugnando ventriculum subuertunt, appetitum tollunt, tormina excitant, & totam naturæ œconomiam turbant: vnde medicamenta & potiones rarissime dari iussit Cornel. Cels. *cap. 3. lib. 3. de re medic.* Nam cum vix iustissima dosi exhibeantur: exhibita ad arbitrium sua munia non exequantur, cum sæpe moueant, nec promoueant, aut humorem laudabilem foras propellant, noxium deserant,

Cornelium Celsum medicamenta interna raro exhibuisse.

aut malam internis partibus intemperiem relinquant, interdum periculosa sunt. Nouit enim quendam Medicum non satis prudentem Aetius *cap.* 84. *ser.*1. *tet.*2. qui à male exhibito medicamento hominem peremit: *Topica* vero *tutiora sunt*, quæ non tantum ad vitia externa, sed etiam interna vsurpantur. Nam quemadmodum ob ea, quæ foris apparent, interdum purgatoriis ac reliquis medicamentis, quo exuperantem humorem coerceamus, vtimur: ita & ob ea, quæ intus infestant, foris emplastra, olea, vnguenta & illitiones plerumq; damus. *Actuar.cap.*7.*lib.*6. *meth. med.* Siue enim stomachus laboret, aut iecur, renes, aut aliud quodpiam viscus ex interioribus afficiatur, non parum opis ex istis medicaminibus foris adhibitis accedit. *Prima* siquidem *omnium medicamenta externa fuerunt*, quibus sola duce natura, ac citra experientiam olim veteres vsi sunt; atque nunc adhuc viri agrestes ictu, aut casu, aut alia re scindente vel contundente læsi, sine delectu, obuiam quamlibet plantam assumunt, & affectæ parti admouent: sed felicem exitum, qui robore naturæ nonnunquam accidit, medicamenta interdum noxio tribuunt. Quæ autem externa medicamenta optima sint, quæ in pharmacopoliis asseruanda, & quo modo paranda, in his tribus libris ostendimus. Atque vt in tribus superioribus, à liquidioribus, nempe *syrupis* orsi, mox crassiora, vt *eclegmata*, dein crassissima, vt *electuaria*, postea solidissima vt *pilulas & trochiscos* optima methodo descripsimus, sic in his posterioribus ab *oleis* auspicati, statim *vnguenta* spissiora, dein *emplastra* crassissima subiũgemus. Ab oleis igitur initium sumentes, à quibus *cerata*, *vnguenta*, & *emplastra* magnam suæ compositionis partem mutuantur; primum loquemur de his, quæ per impressionem seu infusionem parantur; dein ea examinabimus, quæ per expressionem trahuntur; postremo ea attingam, quæ per ascensum & descensum eliciuntur.

Prima medicamenta fuisse externa.

OFFI-

OFFICINÆ PHARMACEVTICAE, SIVE ANTIDOTARII

LIBER QVARTVS;

De Topicis seu externis Medicamentis:

ET PRIMVM

De oleis ex infusione medicatis.

Olea quotuplicia.

OLEA, quorum est in Medicina frequens vsus, vel simplicia sunt, vel cōposita. *Simplicia* dicuntur, quę nihil habent ab arte præter eductionem, quæ sine rerū aliarum mixtura peragitur, vt olea, quæ expressione trahuntur, cuiusmodi est *oleum* simpliciter dictum, quod scilicet ex oliuis maturis, *omphacinum*, quod ex iisdē immaturis exprimitur: vt etiam *amygdalinum, caryinum*, & alia pleraque ex fructibus aut seminibus expressa, quæ pro varietate seminum, à quibus educuntur, variam habent qualitatem, vt à calidis calidam, à frigidis frigidam, ab aliis qualitatibus aliam. Cum tamē oleum absolute dicitur, idipsum tantum, quod ex oleæ maturis fructibus extrahitur, intelligendum est; cuius extrahendi ratio non magis ad Pharmacopœos attinet, quam vini exprimendi, aut panis cōficiendi modus. Quod negotium & laboriosum opus rusticis, & in his operibus exercitatis merito committitur, cum illa omnia alimenta sint, atque in mensam potius, quam officinam trahantur. Propterea de oleo communi exprimēdo solicitus esse non debet Pharmacopœus, sed de aliis omnib. quauis arte probata elicitis. De quibus omnibus hoc libro agimus, in cuius sectione priore, ea, quæ per impressionem & infusionem rerum medicarum parantur, examinabimus, initio ducto à violato, quod scilicet primos veris flores admittit.

CAP. I.

Oleum violatum.

℞. Olei loti ℔. v.
florum violar. martiarum, recent. ac tritarum,
succi vel aquæ infusionis violarum an. ℔ ij.
Confuse omnia misce, & integram hebdomadam in sola: Exemptas violas fortiter exprime, & nouas impone: atq; fac ita ter: Postea coque in vase duplici, dum aquea humiditas absumpta sit.

COMMENTARIVS.

Omnes artis Pharmaceuticæ studiosi vnum Mesuem, tanquam optimum ducem vno consensu agnoscunt, miris laudib. efferunt ac venerantur: illius tamen leges & præcepta ad medicamentorum cōpositio-

nem ſpectantia, perpetuo non ſeruant, ſed modo probãt, modo improbant. Nec imprudenter ab eo & aliis antiquis, quib. tamen prima laus ſemper debetur, aliquando recedunt, dũ longo vſu doctiores facti, ac magis experti, quæ melius aut deterius hoc vel illo modo poſſe fieri norũt, iũmutant. Sic de medicamentorum compoſitione aliquid ſæpe detrahunt aut addunt, aut methodum ab inuentore traditam nõ ſequuntur. Sic in his oleis medicatis ex infuſis ac maceratis rebus parandis diſſentiunt, vt in *oleo violato*; ad cuius confectionẽ iubet Meſue oleum ex oliuis immaturis expreſſum, aut *amygdalinum*, aut *ſeſamينum* aſſumi & ablui, deinde flores diebus ſeptem in oleo macerari, inſolari & exprimi; poſtea tribus horis in vaſe duplici coqui: idque ter iterari, abiectis ſemper floribus expreſſis, & recentibus immiſſis: tũdemum lento igne coqui ad humiditatis aquoſæ deperditionem, & in vaſe idoneo ſeruari.

Præparatio ex Meſue.

Hanc parandi rationem multi Pharmacopœi ſequũtur, vt Tholoſani, qui Meſuei præceptiones ac methodum vix vnquam negligunt: alii non ita in ipſius verba iurarunt, quin pro rationis dictamine nonnulla interdum immutent. *Facile enim eſt inuentis addere, aut ad perfectionem maiorẽ, quæ ſuperflua ſunt, detrahere, aut minus bene diſpoſita, caſtigare.*

Sic autem fere vbique locorum oleum violatum paratur. *Primo olei communis ſynceri quantitas quædam ad libitum aſſumitur; aqua fontana verberatur, abluitur-que: In vaſe vitreo, aut fictili vitrato imponitur: Flores violarum martialium recentium ſimul infunduntur: hebdomadam integram macerantur, & ſi tempus permiſerit, inſolantur: dein parum ac lento igne feruefiunt, vt exprimantur: poſtea noui flores, vt ante immerguntur, & exprimuntur: idque ter iteratur. Tandem abiectis poſt vltimam infuſionem floribus oleum blando igni feruefit, ad aquæ humiditatis diſſipationẽ;* tuncque in vaſe idoneo reponitur & ſeruatur.

Conſuetus parandi modus.

Oleum violatum inflammationem extinguit, pleuriticos iuuat aſperitatem arteriæ & pulmonis lenit, apoſtemata calida contemperat, phlegmonas omnes remittit, & dolores mitigat. *Vires.*

CAP. II.

Oleum keirinum D. Meſ.

℞. Florum keiri ſeu leucoii lutei ℥ vij.
olei optimi ℔ j. ß.
aquæ decoctionis florum keiri ℥ iij. ß.
Simul permiſce, in ſola, exprime; idq; ter: parum coque & ſerua.

COMMENTARIVS.

Occurrunt ſecundo loco flores copioſiſſimi *leucoii lutei*, ſeu *keiri*, ab Arabib. dicti, ex quibus ſuadet Meſue eo modo per impreſſionem oleum parari, quo *chamemelinum*, & hoc, quo *roſaceum*; hoc eſt, ex tribus infuſionib. inſolatis & expreſſis, addita certa quantitate *ſucci*, vel *decocti* eorundem florum; qua poſt vltimã macerationem lento igne abſumpta, oleũ tandẽ expreſſum, colatum, ac limpidum in vaſe reponitur idoneo, & ſeruatur. Vt plurimũ tamen paratur nũc ex vna, aut altera infuſione, abſque decocti alicuius aut ſucci cõmixtione, atq; confuſe flores oleo immerſi multos menſes relinquuntur ante colaturam. Improba tamen eſt iſthæc parandi ratio, per quam & olei corpus magis turbidum eſt, & vires imbecilliores. *Præparatio.*

Rite paratum moderate calefacit, tenuat, lenit, digerit, dolores vel à flatibus, vel materia frigida ac pituitoſa mitigat, arthriticis & reſolutis prodeſt, & neruorum & iuncturarum doloribus auxiliatur. *Vires.*

CAP. III.

Oleum Irinum.

℞. Radicis ireos ℔ j.
florum eiuſdem ℔ ij.
Macerentur in decoctionis aliarum radicum ireos ſufficienti quantitate: adde olei dulcis aut ſeſamini ℔ v.
Coque in vaſe duplici, & percola; atque

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0156-9 DFG

que tertio fac similiter, nouos flores & radices addendo, macerando, & & exprimẽdo, oleumque postremo expressum serua.

COMMENTARIVS.

Iridis multæ sunt varietates, quas *lib. de simplicibus* enumerauimus. Omniũ prima floret cœlestis dicta, dein alba, seu Florentiana. Ex vtraque, sed potissimum ex illla oleum per infusionem paratur, radicib. & floribus explicato modo maceratis & expressis. Sunt qui tantum in diplomate seu vase duplici radices tritas, simulque flores parum tusos cum succo aliarum radicum coquunt, dein oleum superfundunt, atque denuo elixant ad seri deperditionem. Sic paratum oleum & odoratum, & efficacissimum est; efficacius tamen, si bis, aut ter, vt fieri solet, idem repetatur. *Præparatio.*

De florum autem ad radices proportione inter authores nulla dissensio, cũ illorũ ad has, *duplum pondus definiant*: sed de aliis radicibus in aqua elixandis, & de aqua ipsa non conueniunt, vt neq; etiam de oleo illis commiscendo. At vero relictis, breuitatis gratia, opinionũ varietatibus, dicimus libram vnam radicum assumendam, & in aquæ ℔ iiij. aut v. ad summum, ad medias incoquendam. Nonnulli definito radicum, florum & aquæ ponderi, ℔ ij. tantũ olei permiscẽt, alii ℔ vij. ß aut ℔ viij. Ego mediũ pondus, nẽpe, ℔ v. permisceo, & blando igne simul omnia percoquo ad humiditatis serosæ resolutionem.

Oleum Irinum calefacit, emollit, tenuat, potenter digerit ac resoluit, cõcoquit, penetrat, aperit, maturat, aurium sonitus tollit, strumas discutit, aliosq; tumores duros, spasmum, & nariũ fœtorem emendat, & dolores à frigida materia natos sedat. *Vires.*

CAP. IV.

Oleum rosatum completum D. Mes.

℞. Olei communis loti ℔ *iiij. rosarum recentium, completarum* ℔ *j. ß. aquæ infusionis rosarum* ℔ *j. In vase idoneo ac rite operculato imposita diebus septem insolentur, dein blando igne horam dimidiam coquãtur in vase duplici. Expressis & abiectis foliis noua imponantur, atq; tertio immutentur, tot dies insolentur, coquantur, exprimantur. Expressum oleum seruetur.*

COMMENTARIVS.

Oleum rosatũ completum sic à Mesue nũcupatur, quod fit ex oleo, maturis exoliuis expresso & pluries loto, & foliis rosarum rubearum explicatis seu expansis, integrã hebdomadam insolatis, atq; ter mutatis, vt dictũ est in formula præscripta, in qua iustum pondus singulorũ definimus, à Mesueo cuiusq; voluntati, & arbitrio relictum præter aquam infusionis rosarum, quam oleo æqualem statuit. Nos tertiam aut quartam tantum illius partẽ ad oleum sufficere credimus. Dum n. maiore quantitate ponitur, vix potest insolatu resolui: coctione vero longiore oleum alienum calorem contrahit, & natiuã odoris suauitatem amittit. Tres aliæ descriptiones à Mesue traditæ negliguntur. *Ratio nominis.*

Oleum autem multifariam ablui solet, vel enim olla quadã, aut alio vase idoneo simul cum aqua excipitur, & diu verberatur; Ita tamen, vt postquam quieuerit, facile possit separari: vel in ampulla vitrea in fundo perforata diutius agitatur, occluso foramine, nec nõ orificio superiore. Tum intermissa per horam agitatione, ac foramine inferiore aperto, quæ subsidebat, aqua fluere permittitur; eodẽ recluso, quod innatabat oleum in ampulla relinquitur, cui nonnunquã alia aqua superfunditur. Sed de præparatione medicamẽtorũ satis abũde in nostris Institutionib. disseruimus. *Oleum quomodo lauetur.*

Oleum rosatũ completum inflammationes extinguit, roborat, cogit, densat, ventriculum æstuãtem temperat, & recreat, renum ardores temperat, dolorem capitis à causa calida sedat, fluxiones sistit, & humorum impetum cohibet. *Olei rosati vires.*

CAP.

CAP V.

Ol. rosatum Omphacinum, vulgo incompletum.

℞. *Olei omphacini loti* ℔ *.iij.*
rosarum nondum penitus expansarũ & exungulatar. ℔ *.j.*
Misce in vase idoneo, & septem dies insola: Terque repete. Et fac, vt dictũ est de oleo rosato completo, & serua.

COMMENTARIVS.

Ratio nominis. Oleum hoc incompletum dicitur, quod fiat ex rosis incomplete explicatis, & ex oleo ex oliuis incomplete maturis expresso, quod *Omotribes*, seu *crudum, viride & Omphacinum* nuncupatur, quodque solũ extrahitur ob medicos vsus, cuius inopia oleum commune ac maturum abluitur in *Omphacio*, vt aciditatẽ acquirat, & vim magis refrigeratoriam. Deligendæ a. sunt rosæ rubræ, recentes, nondũ plane explicatæ: postea ab vngulis, seu partib. albidis purgandæ, & in mortario lapideo cum pistillo ligneo tundendæ, in oleo macerandæ, & hebdomadam integram soli exponendæ: tum exprimendæ. Expressis & abiectis rosis prioribus, aliæ nouellæ immittendæ, insolandæ, & exprimendæ: atq; tertio iterandæ, & quadraginta dies soli exponendæ: Postremo oleum expressum vsui reponendum.

Omotribes. *Præparatio.*

Vires. Oleum Omphacinũ multum refrigerat & roborat; ob id dolorib. à causa calida cõfert, Erysipelata extinguit, ardores plurimum mitigat, humorum fluxus cohibet, & ventriculi ac viscerum æstus temperat.

CAP. VI.

Ol. rosatum simplex, ac vulgare.

℞. *Olei communis loti* ℔ *.ij.* ℥.
rosarum exungatarum tusarum ℔ *.j*
Misceantur, insolentur dies quadraginta, dein in vase duplici coquantur ad humiditatis excrementitiæ deperditionem: postea fortiter exprimantur. Expressum oleum seruetur,

COMMENTARIVS.

Isthæc olei rosati descriptio, quod simplicissima sit, & paratu facillima, omnium vsitatissima est. Quin magis rebus suis, quam ægrotorum sanitati consulunt, vix vnquam medicamẽtum quantumuis euporistum, seu paratu facile, ex arte & ratione conficiunt. Nam hodie multi pharmacopœi rosas recentes quasuis modo rubras, non exungulatas assumunt; In oleo communi illoto macerant: in sole duos menses, aut plures exponunt vase vitreo aut figulino. Postea vel hyeme, vel alio vtendi tempore, pauco decocto, aut succo rosarum adiecto, in diplomate coquunt & exprimunt: Sicque reponunt. *Præparatio.*

Oleum rosatum simplex similes habet vires atq; omphacium, sed imbecilliores. Eo tamen maior pharmacopœorum pars vtitur, & per se, & aliis medicamentis cõmixto. Et cum à Medicis ad inflammationem quandam *Oxyrrhodinum* præscribitur, huius olei tres partes assumunt, quib. quartam aceti portionem adiciunt, & efficiunt oxyrrhodinum. *Vires.* *Oxyrrhodinum.*

CAP. VII.

Oleum liliorum simplex D. Mes.

℞ *Olei maturi* ℔ *.ij.* ℥.
florum liliorum detractis filamentis croceis ℔ *.j.*
aquæ decoctionis liliorum ℔ *.℥. aut* ℥ *vij.* ℥.
Macerentur simul, insolentur q; atq; per macerationes, insolationes & expressiones iteratas paretur hoc oleũ, quo modo rosatum completum.

COMMENTARIVS.

Duplex à Mesue datur huius olei descriptio; vna simplex, quam hic exhibemus, vt præstantiorem & vsitatiorem; altera magis composita, quam subticemus, vt inutilem & nullibi parari solitam.

Illius autem parandi methodus non omnib. vna. Alii enim simplicissima præparatione contenti flores tantũ semel infundunt, insolant & exprimunt. Alii ter hæc omnia *Præparatio.*

omnia repetunt, adduntq; quartam aquæ decoctionis liliorum ad oleum partem, quam lenta ebullitione exhalant: hocque modo paratum oleum efficacissimum habetur, & magis vsui reponendum: Trina enim maceratione, insolatione & expressione vires maiores acquirit.

Vires. Oleum liliorum moderate calefacit, resoluit, dolores à quacunque causa subortos sedat, omnem acrimoniam mitigat: thoracis, ventriculi, renum, vteri, veticæ ardores & dolores contemperat.

CAP. VIII.

Oleum Nenupharinum.

℞. *Olei loti ℔. v.*
florum nymphea, à quibus exterior pars herbacea, & interior crocea detracta est, ℔. ij.
aquæ decoctionis florum prædictorum ℔. j. & ℥. iij.
Omnia in vase idoneo reponantur, insolentur, exprimantur, atque ter iterentur, vt in oleo rosato completo.

COMMENTARIVS.

Compositionis illustratio. Idem est huius olei parandi modus, atq; violacei. Abluitur primum oleum, vel maturum, vel omphacinum. De neutro enim Mesue loquitur definite, crudum tamen seu omphacinum maturo conuenientius est, & accommodatius, in quod flores nenupharis albi, nō lutei à partibus dictis repurgati macerentur, & dies septem infundantur, parum feruefiant & exprimantur; antè superfusis ℔. j. & ℥ iij. aquæ decoctionis florum nympheæ alborum. Atque vbi cuncta hæc iterata fuere, & aquea humiditas, lenta ad blandum ignem ebullitione, deperdita, expressum tandem oleum, vt rite paratum, vsui reponendum est. Vt autem rite paretur, decoctio admiscenda; *florum nenupharis ℥ iiij.* assumendæ sunt; in *aqua fontana ℔. j. ß. ad ℥ iij. aut iiij.* deperditionem incoquendæ. Hinc colatura macerationi commiscenda.

Praparatio.

Vires. Oleum nenupharinū refrigerat magis, quam violatum, somnum conciliat, ardores hepatis, renum & iecoris contemperat, veneris motus arcet, tentiginem impedit, & dolores capitis à causa calida sedat.

CAP. IX.

Oleum de Mentha.

℞. *Olei ℔. ij. ß.*
mentha satiua ℔. j.
succi eiusdem ℥ vij. ß.
confuse permisceantur: dies septem soli exhibeantur: Deinper horam in duplici vase coquantur postea exprimantur: atque bis, terque omnia iterentur. Postremo oleum expressum seruetur.

COMMENTARIVS.

Sunt, qui ad huius olei confectionem *Omphacinum* assumunt, quod sua stypticitate ventriculum roboret: alii maturum & completum, quod eundem magis calefaciat, & coctionem iuuet; vnde oleum *eustomachicum* à nonnullis dicitur. Debet autem seligi *mentha satiua, crispa, ac viridis*, cuius folia tusa oleo macerabuntur, atque ter mutabuntur, præstripto modo.

Oleum de mentha ventriculum frigidiorem calefacit, imbecillum roborat, coctionem iuuat, vomitum sistit, appetentiam reuocat, nauseabundo stomacho succurrit, & flatus discutit. *Vires.*

CAP. X.

Oleum de Absynthio.

℞. *Olei communis ℔. v.*
comarum absynthii ℔. ij.
succi eiusdem ℔. j. & ℥ iij.
misce & confice eodem modo, quo superius descriptum.

COMMENTARIVS.

Hoc oleum authoris est incerti, licet à multis describatur, sed diuersa semper *absynthii* ad oleum proportione. Alii siquidē illius quantitatē valde exiguam ponunt, alii maximam. Nos Parisiensium pharmacopœorum optimam methodum secuti,

ex olei partibus quinq;, *absynthii* duabus, & succi eiusdem tantum quarta ad oleum proportione. Nonnulli ad maiorem astrictionem & robur *rosas* permisceri debere suadent, satius tamen est, descripto modo parare, nam *absynthium* stypticitate non caret, præsertim Ponticum & vulgare. Si quis maiorem astrictionem expetierit, illi licebit vtendi tempore nonnihil ex *oleo myrtino*, aut *rosaceo* commiscere.

Vires. Oleum de absynthio calefacit & roborat, præsertim ventriculum, appetitum excitat, humores crudos coquit, flatus dissipat, vermes enecat, & obstructiones à causa frigida tollit.

CAP. XI.

Oleum anethinum, & chamamelinum.

Olei communis ℔. *ij.*
florum chamameli, vel summitatum anethi ℔. *j.*
aquæ decoctionis alterutrius ℔. ß.
Permisceto, septem dies in solato, ad serosæ humiditatis exhaustionem coquito. Hoc bu, terve iterato, & vsui reponito.

COMMENTARIVS.

Hęc duo olea similes vt habent vires, sic simili modo parantur. Nonnulli *Auic. Villanouanus*] *flores chamameli* diem integrũ siccant in loco Soli nõ exposito, nec dosim illorum, vt neque olei definiunt. Multi par pondus & florum, & decocti eorundem sumunt; olei vero quantitatem sufficientẽ, in qua nempe flores queant rite macerari. Sunt, qui ℔. j. tantum florũ immergunt in olei ℔. v. & sesquimensem circa caniculã Soli exhibent, tum exprimunt & seruant.

Compositionis illustratio.

Si autem à medicamenti virtute aut imbecillitate, sumitur mixtionis & præparationis bonæ vel malæ indicatio, descripto parandi modo hæc olea confecta erunt efficaciora.

Vires olei chamamelini. Vires anethini.

Oleum chamæmelinum calefacit & resoluit moderate, dolores à causa frigida sedat, & neruis roborandis prodest.

Anethinum quoque resoluit, calefacit, flatus discutit, neruos cõfortat, lassitudines tollit, dolores articulorũ mitigat, venarum spiracula laxat, & conuulsionibus confert.

Oleum rutaceum eodem modo parari solet & debet. Aliud magis compositũ describitur à Nic. Alexandrino, quod præter *folia rutæ tusa* recipit *sampsuchum* & *cuminum*; raro tamen præparatum inuenitur. Nam quod à Mesue datur, satis potẽter ea præstat, quæ pollicetur. Calefacit, tenuat, digerit, vteri dolores à causa frigida sedat, & flatus discutit, atque doloribus omnium corporis partium, quæ calefieri postulant, accommodatur, inquit Actuarius. *Oleũ rutæ.* *Vires.*

Oleum sampsuchinum vel simplex est, ex huius foliis & succo, vel decocto & oleo à Mesue confectum, vel magis compositũ ex Dioscoride *c.* 10. *lib.* 6. *de re medic.* quod præter ea folia *myrthi, serpillum, abrotonũ, sisymbrium*, & *cassiam ligneam* admittit. Hoc vix vnquã paratur, illud rarissime, nisi ob *emplastri è meliloto* confectionem. Paratur autem Mesuei decreto, vt Oleum myrtinum; hoc vero vt melinum, siue cydoniorum, hoc est, ex *sampsuchi foliis*, & eorum succo confuse oleo maceratis, insolatis & expressis, atque termutatis. Quid vero sit *sampsuchus*, & an à maiorana diffideat, *lib. de simplic.* demonstrauimus. *Oleũ sampsuchinum.*

Oleum sampsuchinum calefacit, & roborat caput, & neruorum genus omne. *Vires.*

Oleum de Iasmino, quod Arabes *Sambacinum* vocant, Medicorum decreto in pharmacopoliis multis paratum seruatur. Viribus enim pollet efficacissimis, tum ad dolores à causa frigida sedãdos, tum ad resoluendum & digerendum. Maxime autẽ commendatur ad ventris dolores & tormina, quæ sæpe pueros lacessunt, mitigãda ac sedanda. Conficitur eodem modo, quo rosatum completum, aut keirinum. *Oleũ Sambacinum.* *Vires.*

CAP. XII.

Oleum Hypericonis simplex.

♃. Summitatum Hyperici nondum maturescentis ℔. *j.*
Olei communis ℔. *ij.*

aqua

aqua decoctionis florum & foliorum hyperici ℔.ß.
Misce, & insola per hebdomadam: dein coque ad seri dissipationem: tum exprime: idq; ter repete. Et postremo expressum oleum vsui reconde.

Oleum Hyperici compositum D. Iacob. de Manl.

℞. *Comarum hypericonis* ℥iij.
Infunde biduum aut triduum in vini odoriferi ℥x.
Dein coque in vase duplici ad ℥iij. *exhalationem. Postea exprime, & parem hyperici quantitatem impone, macera, coque, & percola, vt ante. Adde olei* ℥vj.
terebinthinæ claræ ℥iij.
croci ℈j.
Coquantur simul ad vini consumptionem. Tum exprime, & in vase idoneo repone.

COMMENTARIVS.

Tres olei hypericonis differentiæ notantur. *Prima* simplicior & vsitatior, ex *hyperici foliis, & floribus*, & oleo parata: *Alia* magis composita, quæ præter dicta, *terebinthinam, vinum* & *crocum* admittit.

Tertia maxime composita Ioan. Vigonii, quæ alia adhuc olea, lacrymas, succos, radices, folia & vermes terrestres excipit. Prior in pharmacopœorum Officinis, posterior in Chirurgorum tabernis haberi solet: alia modo in his, modo in illis pro Medicorum imperio.

Simplicius autē oleum hypericonis prestātius habetur, si ex solis floribus ter in oleo maceratis, insolatis, & expressis cōficiatur. Illius tamen summitates cū foliculis & granulis sæpius sumuntur: atque vtroque modo confectum oleum prærubrum est, quasi cruentum, & velut Myrelæum, seu quid medium, inter vnguentum & oleum.

Vires. Mirum in modum neruos roborat, ecchymosin delet, humores digerit ac resoluit, dolores mitigat, & iuncturas recreat.

Quod à Iacobo Manlio describitur, videtur potius esse balsamum quoddam, aut vnguentum vulneribus agglutinandis accommodatum, quam oleum. Quia tamen eximium est, non negligendum. Si dum paratur, vinum per priorem ebullitionem citius exhalarit, aliud denuo affundendum, quod per vltimam dissipabitur. *Ol. hyperici magis compositum.*

Calefacit & siccat, neruorum puncturis & vulneribus plurimum confert, ambustis medetur: Ischiadicis vtiliter adhibetur, & ad omnes dolores à frigido contractus feliciter vsurpatur. *Vires.*

Oleum Cyprinum seu Ligustrinum, quod Arabes de Alcanna nuncupant, & Oleum Sambucinum, parantur vt Rutaceum, rarissime tamen parantur, vt & oleum de Enula, de Meliloto, de carthamo, de Santalo citrino, & alia pleraq; ab authoribus ad ostentationem potius, quam necessitatem descripta. *Ol. Cyprinū Sambucinum. De Enula. De Meliloto. De carthamo. De Santalo citrino.*

CAP. XIIII.

Oleum de pomis mandragoræ D. Mes.

℞. *Succi pomorum mandragoræ maturorum,*
olei sesamini, vel communis an. partes æquales,
Coque in diplomate ad succi euaporationem. Dein succi tantundem adhuc superfunde & coque, vt prius: idem ter fac, & vsui repone.

COMMENTARIVS.

Duæ sunt huius olei descriptiones, vna Mesues, quam nunc exhibemus, vt paratu faciliorem & tutiorē: Alia Nic. Præpositi, quam improbamus, vt nimis stupefactiuā & narcoticam. Non solum enim *succum mandragoræ* admittit, sed etiam *hyoscyami, papaueris & cicutæ*, simulque *opium*. Nam cum narcotica etiā benigna, nisi rite præparata & prudēter exhibita, sensus cōsopiunt, & calorem insitū extinguunt, nō opus est, tot eiusdē inimicæ qualitatis medicamenta in vnum aggerere: Adde, quod ex medicamentorū stupefactiuorum vsu

non summa sensuum requiritur stupefactio & necrosis, sed tantum inflammationis vel doloris sedatio. Si tamen ad Olei de pomis mandragoræ confectionem, parua tantum pomorum quantitas suppetat, poterit radicum succus extrahi & permisceri. Nullum enim est mandragoræ parti magis affine substitutum, quam pars alia mandragoræ. Præparatio ex formula descriptionis satis patet.

Vires. Inflammationem omnem extinguit, dolores sedat, sensus stupefacit, cephalalgiæ & phrenitidi confert, & renum ardores illitum temperat.

CAP. XIV.

Oleum myrtinum D. Mes.

℞. Foliorum myrti viridium ℥v.
olei omphacini ℔ j.
Misce & in sola dies octo: in balneo Mariæ parum coquito: expressa folia eiicito: recentia iniicito: idque ter iterato: postremo oleu expressum seruato.

Oleum myrtillorum.

℞. Baccarum myrti ℔ j.
olei Omphacini ℔ ij. ß.
aquæ decoctionis foliorum, & baccarum myrti ℥vij.
Macerentur & coquantur ad aquæ deperditionem. Expressis & abiectis baccis, alia recentes, vt priores macerentur, & coquãtur, donec tabescant. Idque iteretur tertiò, si efficacius oleum requiratur. Expressum tandem oleum seruetur.

COMMENTARIVS.

Differentia inter oleum myrtinum & myrtillorum. Oleum myrtinum dicitur, quod fit ex myrti foliis maceratis & expressis: oleum myrtillorum, quod ex eiusdem baccis seu myrtillis conficitur. Vtrumq; vsuale & viribus est eximium: sed baccarum inopia, alterum solummodo, quod ex foliis maceratis paratur, in officinis asseruatur. Qui myrtillos tantum aridos habent, ex hisque oleum parare concupiscunt, vino odorato humidiores & tumidiores efficiunt, dein oleo miscent, coquunt, & exprimunt, & vsui reponunt.

Aliquando oleum myrtinum paratur ex *succo foliorum myrti & oleo*, quibus additur *ladanum*. Est tamen vsitatius & melius, quod modo à nobis descripto conficitur.

Vtrumque refrigerat, densat, astringit, cerebrum, neruos & ventriculum roborat, capillos retinet, eorumque defluuium sistit, gingiuis medetur, dentium dolori, laxatos artus firmat, pustulas erumpentes illitu emendat. *Vires.*

CAP. XV.

Oleum cydoniorum D. Mes.

℞. Carnis cydoniorum integrorum tritorum,
succi eorum an. ℔ ß.
olei omphacini ℔ j. & ℥iij.
Vase vitreo, aut saltem vitrato excepta dies quindecim insolẽtur: dein coquantur in vase duplici ad succi consumptionẽ. Expresso fortiter oleo, alia caro trita, & succus addãtur, insolẽtur, concoquãtur, exprimãtur bis aut ter: postremo colatum oleum seruetur.

COMMENTARIVS.

Autumno paratur hoc oleum, *Melinum* Græce dictum, quo tempore mala cotonea magnitudinẽ perfectam adepta maturescunt: antequam tamẽ plane maturuerint, assumenda, nec depellanda, sed à lanugine tantum spolianda, dein raspanda, vt cum aromatariis loquar, seu ferramẽto segmẽtis quibusdam exasperato, deradẽda. Post ea pondus æquum succi colati & carnis tritæ aut derasæ, nec expressæ sumitur, & oleo confuse permixtum ter insolatur, coquitur, exprimitur modo explicato. Narrat Syluius succũ cydoniorũ ita crepitare & agitari, dum oleo incoquitur, visu mirabile, vt oleum omne tandem vase excutiat: Ob id, inquit, vase duplici hoc oleum coquendum est simul, ne ab Empyreumate oleo impresso, vires cydoniorum aut deteriores aut imbecilliores euadant. *μήλινον, Melinum.* *Præparatio.*

Oleũ id refrigerat, astringit, ventriculi & inte- *Vires.*

& intestinorum retentricem facultatem roborat, coctionem iuuat, vomitum sistit: Ob id choleræ morbo, lienteriæ, dysenteriæ confert, & partem quamuis laxiorem & imbecillam firmat ac roborat.

CAP. XVI.

Myrelæum, seu oleum pigmentatum.

℞ *Summitatum botryos herbæ granulis onustarum m.iij.*
baccarum botryos fruticis ℥ viij.
vini optimi ℔.ß.
olei boni ℔.j.ß.
Misce, & septem dies in sola: dein in balneo Mar. simul tamdiu totum incalescat, vt vinum vanescat. Expressum oleum seruandum.

COMMENTARIVS.

Ratio nominis. Parari debet circa principium autumni hoc oleum, quod *Myrelæum*, quasi *vnguẽto-læum*, seu *oleum pigmentatum* vocauimus. Vtraq; enim planta, ex qua conficitur, *pymentum* Gallis, quasi *pigmentum* dicitur, & à nonnullis *Ambrosia*. Halitus n. fragrantia odoratum exhilarat, & lentore quodam aromatico, & velut vnguentario quo extrinsecus percipitur admodũ glutinosa, contrectantium digitos inuiscat.

Naturam vtriusq; cum accurate perspexisset honorandus vir Dn. Claud. Gonerius, doctrina & morum integritate cõmendatissimus, cuius in hoc toto opere sæpe, videlicet *cap.16.sect.1.lib.1.de mat.med.cap.22.sect.6.eiusdem lib. & cap.6.lib.1. Antid.* meminimus; Is enim est, qui non modo simplicium varietates, sed & facultates diligenter perquirens, ægre tulit tam eximias stirpes, quas etiam ipsa natura odore, sapore, pinguitudine, multum insignes designat, à Medicis nec celebrari, nec vnquã vsurpari. Sed hinc forsan harum plantarũ contemptus subortus est, quod valde frequentes sint. Nam quæ inter herbacea cõtinetur, in omnibus hortis cultioribus inuenitur: Quæ vero fruticum modo assurgit, & ramulos ligaeos erigit, in solo Parisiensi, aut longe non dissito, lætè ac sponte prouenit; atque circa Septembris initium copiosa Lutetiam deuehitur, & ibi fere tãtum à mulierculis emitur ob fragrantiam & odoris suauitatem vestibus conciliandam. Cum a. qualitates vtriusq; sæpe explorarim, & efficacissimas compererim, ex eis Oleum paraui iuxta descriptionẽ traditam, quod sane viribus multis Balsamis respondet. Nam paralysi, tremori, & neruorum imbecillitati valde confert, dolores articulorum frigidos aufert, œdematosos tumores digerit, dolores à pituita natos tollit, humores crudos coquit & resoluit, cerebrum & genus neruosum roborat, & cum pauca terebinthina vlcera dysepulotica ad sanitatem perducit.

SECTIO II.

DE OLEIS, QVÆ QVOVIS TEMPORE conficiuntur.

Priore libri huius sectione omnia olea vsitatiora & pharmacopolio magis necessaria perstrinximus, Vere, Æstate, & Autumno per infusionem parari solita, pro medicamẽtorum vbertate & bonitate, qua natura istis temporibus recentia, & viribus eximia, libera manu ad tyronũ manus suppeditat: Sequitur nunc, vt alia, quæ quouis tempore parari queunt, eadem arte describamus.

CAP. I.

Oleum Mastichinum D. Mes.

℞ *Mastiches ℥ iij.*
olei rosati ℥ xij.
vini generosi ℥ iiij.
Coque in vase duplici ad vini consumptionem. Eo consumpto, percoletur oleum, & vsui reponatur.

COMMENTARIVS.

Duas tradit Mesue olei mastichini de-

scriptiones, vnam ex *mastiche & oleo sesamino* compositam, quæ nullibi parata reperitur; alteram ex *vino, mastiche, & oleo rosato*, quæ frequenti est in vsu. N. Præpositus tertiam proponit, quæ ab omnibus improbatur. Myrepsius præter priorem à Mesue datam, alias adhuc duas subiungit, vix vnquam celebratas. Sola igitur ea est huius olei admittenda descriptio, quam ex Auicenna & Mesue damus: ad cuius cõfectionem *mastiche* crassiuscule terenda; dein cum oleo rosato & vino rubro in diplomate tamdiu coquenda, & inter coquendum spatula mouenda, donec vinum penitus fuerit absumptum.

Preparatio.

Vires. Oleum mastichinum cerebrum, neruos, ventriculum, hepar & articulos roborat, duros tumores emollit, & dolores sedat.

CAP. II.

Oleum nardinum D. Mes. simplex.

℞. Nardi Indicæ ʒ iij.
vini & aquæ an. ℥ vj. ß.
olei sesamini ℔ j. ß.
Coquantur in duplici vase, igne lento, & frequenter mouendo, ad humoris aquei dissipationem.

COMMENTARIVS.

Multus est nimis aliquando Mesue in medicamento eodem variando, quadruplex enim oleum rosatum descripsit, triplex nardinum, sed quæ tantum inter illa priore loco describuntur, vsurpantur. Alia nunquã aut rarissime, vt & alia duo à Myrepso descripta, quæ nimis sumptuosa sũt, & verius balsama aut vnguenta, quã olea.

Ad nardini a. simplicis confectionem, olei sesamini defectu, oleũ dulce substituitur, nullo aut exiguo errore. Nã Mesue aliquãdo imperat oleum sesaminũ, vel dulce ad libitum assumi. Spica vero minutim incidenda, tres aut quatuor horas in vase fictili, aut vitreo cũ vino, aqua & oleo maceranda. Dein omnia vase duplici feruefacienda ad aquę & vini dissipationem. Sunt, qui nardum in aqua & vino tantum macerant, idque diem integrum. Sic tamen cũ illius vires magis dissipentur, præstat breuiore temporis spatio, oleo simul, aqua & vino super cineres parum calidos infundere. Olei a. libra dimidia cum parcior videretur ad ʒ iij. nardi, quæ magna mole admodum leuis est, ex Fernelio & Medicis Romanis aucta est, & pro ℔. ß. ℔. j. ß. posita.

Oleum nardinum ob insignes virtutes *benedictũ* appellatur, calefacit, tenuat, digerit, modice astringit: ob id affectibus omnib. frigidis, flatulẽtis, cerebri, ventriculi, iecoris, lienis, & vteri plurimũ confert, & corporis odorẽ & colorem cõmendat. *Oleum Benedictum.* *Vires.*

CAP. III.

Oleum croci D. Mes.

℞. Croci,
calami aromatici an. ℥ j.
myrrhæ ʒ ß.
Macera dies quinq; in aceto; sexto die toto infunde.
Cordumeni, i. carui, vel eius loco cardamomi ʒ ix. *Cordumanum.*
Septimo coquantur simul lento igne ad aceti cõsumptionem, cum *olei* ℔. j. ß.
Percolatum oleum in idoneo vase reponito, & seruato.

COMMENTARIVS.

Morbus vix datur vllus frequentior Neapolitano, nec medicamentum ad ipsius expugnationem vsitatius *emplastro de ranis* à Ioanne Vigonio *cap. 2. lib. 5.* descripto: nullus est enim adeo misellus barbitonsor oppidulanus, qui hoc medicamentum saltem odore, colore, & nomine, si non viribus, non norit, & periculum simul & lucrum fecerit. Ad illius autem compositionem cum accedat *oleũ de croco*, in pharmacopoliis paratum debet asseruari, alioquin male & præter authoris intentionem conficitur: ob eum tamen vsũ à Mesue inuentum non arbitror, qui vel luem veneream non vidit, vt credibile est, aut subticuit: Sed ad vterum & neruos roboran- *Vires.*

borandos, amborum dolores sedandos, duritates emolliendas & discutiendas, & colorem conciliandũ. Quid vero sit cordumeni, *lib. de simplicib.* demõstratur.

CAP. IV.

Oleum de capparibus.

Proculdubio ℥ j. cortic. rad. cappar. erat ponenda.

℞. *Cortic. radic. capparis ℥ j.*
cortic. media tamarisci,
foliorum tamarisci,
sem. agni casti,
ceterach.
cyperi, an. ℥ ij.
rutæ ℥ j.
aceti,
vini albi generosi an. ℥ ij.
olei maturi ℔ j.
Coquantur omnia in vase duplici ad aceti & vini deperditionem. Percolatum oleum vsui reponendum.

COMMENTARIVS.

Huius olei inuentio recentioribus tribuitur: De eo namque veterũ nullus, quod sciam, locutus est; author tamen incertus perhibetur: sed quicunque is fuerit, hoc oleum medicatum methodice ac legitime compositum, & viribus eximium descripsit: quod ideo fere vbique locorum paratur iuxta descriptionem à nobis traditam, & ac omnibus probatam, vno Brasauolo dempto, qui rerum nouarum cupidus illã immutauit. Sed ex his ipse est, credo, qui malunt videri, quam æstimari.

Præparatio. Vt autem rite paretur id oleum, primo radices cyperi minutim incidendæ; dein simul cum corticibus capparum & tamarisci terendæ. Reliqua quoq; simplicia, *tamariscus, scolopendrium*, seu *ceterach & ruta* simul tundenda, seorsim vero *semen agni casti seu viticis*. Tum omnia simul miscenda, diebus quindecim maceranda vino, aceto, oleo; postea in diplomate coquenda ad vini & aceti dissipationem: tandem percolatum oleum seruandum.

Vires. Affectibus lienis magnopere prodest: eius enim duritiei, scirrho, obstructioni & & dolori medetur: meatus & poros cutis aperit, humores resoluit, & flatus discutit.

CAP V.

Oleum ex Euphorbio D. Mes.

℞. *Euphorbii ℥ ß.*
olei keirini,
vini odoriferi an. ℥ v.
Coquantur simul ad vini consumptionem.

COMMENTARIVS.

Vt aqua arte frigidior, vel calidior efficitur, sic quoque oleum, *teste Galen. cap. 7. lib. 1. de simpl. med fac.* quod multum refrigerans, si *sedum*, seu *semperuiua*, aut refrigerans & stupefactiuum, si *mandragora* in eo maceretur; calidissimum, si *piper* aut *euphorbium*. Ab his omnibus legitime adhibitis olea nonnunquam per impressionem medicata fiunt, medicis vsibus accommodatissima. Licet enim *euphorbium* acerrimum & calidissimum sit, ad multa tamen commendatur à Galeno *cap. vlt. lib. 2. comp. med. local.* seu permistum *cera*, ad coxendicum affectus; seu *oleo* liquatum ad hemicraniam à causa frigida: ex cuius lectione doctior & audacior factus à Mesue, hoc oleum primum ab illo inuentum, in ordinem aliorum à seipso descriptorum retulit. Aliud adhuc subiũgit ex Auicẽna, cui pauca quędã adiicit. Sed nullius vnquã fuit vsus, vel penitus exoleuit. Ad *superius* autem descripti præparationem, *Euphorbium* seligendum album recens, cuius penuria, vetus dupla portione Galeni consilio sumendum, superfuso pauco vino, aut *oleo keyrino*, ne acriter, vt solet, nares & cerebrum feriat. Tritum oleo & vino permiscendum, & vase duplici spatula subinde mouendum; lente, ac tamdiu coquendum, donec vinum exhalarit: Postea oleum percolatum vsui reponendum. *Præparatio.*

Oleum de Euphorbio multum prodest frigidis cerebri, & neruorum affectibus, cephalalgiæ, hemicraniæ, lethargo, narib. immissum. Valet quoque ad dolores frigidos iuncturarum, hepatis & lienis. *Vires.*

CAP.

CAP. VI.

Oleum Moschellinum ac Moschatellinum.

℞. Nuces moschatas N. ij.
moschi ʒ ß.
folii,
spicæ nard.
costi,
mastiches an. ʒ vj.
styracis calamitæ,
xylocassiæ,
myrrhæ,
croci,
caryophyllorum,
carpobalsami, vel cubebarum,
bdellii an. ʒ ij.
olei puri ℔. iij.
vini generosi ℥ iij.
Terenda ex arte trita, atq; confuse mista bulliãt ad vini dissipationẽ. Percolatum tandem oleum vsui reponendũ.

COMMENTARIVS.

Dissidium est inter peritos de huius olei authore, descriptione, nomine, & simplicium dosi. Quotquot n. de eo sunt locuti, cũ aliquid vel addiderint, vel detraxerint, priorem illius originẽ obscurarũt, & antiquam simul descriptionem immutarunt. Eam a. turpiter deprauatam Ioubertus castigaũit, & ad meliorem formam redegit, quam hic nõ tantum sub olei moschellini aut muscellini, sed etiam moscatellini nomine exhibemus. Basim n. cum duplicem habeat, atq; vtramque eximiam, & voce & viribus coniugatam & affinem, ab alterutra denominari potest. Siue enim *muscellinum*, vel potius *moschellinum à moscho*, seu *moschatellinum à nucibus moschatis*, vtraq; nomenclatio, vt legitima, ferẽda est. Inepte vero à quibusdam oleum Balaninum, quod simplex est, inodorum, & ex balano myrepsica, seu glande vnguentaria, trita & expressa elicitur.

Præparatio. Vt autẽ rite paretur, omnia seorsim trita, & simul mista præter *styracem* & *moschum*, macerentur in oleo & vino super cineres calidos diem integrum, aut biduum, in vase obturato; deinde coquantur in duplici vase ad vini euaporationẽ. Postea oleo percolato, adhucque calenti addatur *styrax* pulueratus, adhuc parum igne blãdo feruefiat: postremo *moschus* misceatur, mixtura seruetur. Sunt, qui *moschi* ʒ *j.* alii ʒ *iij.* adiiciunt; quod diuitibus si arrideat, & mihi quoque ipsi; sed deterioris fortunæ viris non tolerabile duco.

Apud Alexandrinum *cap.* 712. ponitur *oleum pumicum*: Nonnulli interpretantur *purum*; alii *punicum* dicunt, & oleum in Aphrica natum contendunt. Nos cum Ioubertо ponimus oleum dulce & syncerum; pro aqua vinum: pro *Neregil*, hoc est, *nuce Indica*, vt in quibusdam codicibus legimus, *nucem moschatam*: pro *costo*, si defuerit, *radicem angelicæ*, pro *xylocassia*, *cinnamomum* crassum; pro *carpobalsamo*, *cubebas*, aut *semen lentisci*, vel *terebinthi*; cætera sunt facilia. *Oleum pumicum.* *Neregil.*

Valet oleum moschelinum ad omnem frigiditatem corporis, præsertim ventriculi, quem roborat, calefacit, & coctionẽ iuuat. Stranguriosis, colicis & neruorum omnibus prope vitiis succurrit. *Vires.*

SECTIO III.

DE OLEIS, QVÆ EX ANIMALIBVS INTEGRIS, aut eorum partibus conficiuntur.

Nec solum, nec semper ex stirpibus, sed etiã animalibus integris, vel eorum partibus infusis & expressis, olea medicata cõficiuntur. Nam cum animantia cuncta in vsum & fauorem hominis creata sint, à quibusdã victum habet, ab aliis vestitũ, à nonnullis famulatum, ab aliis medicamentum: alit enim ouis, induit bombix, famulatur equus, lumbrici medentur. Plura autem homini sanãdo, quam

do, quam alendo conueniunt, quæ scilicet vires habent medicamentosas, quas multis modis extrahunt, parant, & salubriter exhibẽt Medici. Ex his vero frequentissime olea medicamentosa conficiunt, cuiusmodi est;

Oleum lumbricorum.

Cap. I.

℞. Lumbricorum terestrium in vino albo lotorum,
vini rub. generosi an. ℔. ß.
olei veteris & clari ℔. ij.
Coquantur omnia simul ad vini iacturã. Percolatum oleum vsui reponatur.

Commentarius.

Medicamentorũ descriptiones nullius probati viri testimonio fulcitę, vix ad multorum manus perueniunt integræ, cũ singuli singula libere immutẽt, authore nullo refragante. Hoc tamen oleum ἄδηλον, seu incerti authoris ab omnib. similiter describitur, nihilq; discriminis notatur, nisi forsan in vini & vermium dosi, quæ in nõnullis exẽplaribus par, in aliis dispar habetur: in quibusdã vini exigua est quantitas, quæ vermibus coquendis nõ sufficiat; in aliis liberalior, quę diuturniorem coctionem requirat. Nos legitimam & vini ad vermes, & olei ad vtrumq; proportionem dedimus.

Præparatio. Proinde sic recte parabitur: primũ lumbrici terrestres aqua sæpius mutata abluẽtur; dein vino albo, in quo per horam stagnare relinquẽtur. Peracta lotione & abiecto vino albo, vermes duplici vase excipientur, oleum affundetur, & vinum rubrum aut etiam album: tum omnia coquentur ad vini euaporationem. Tandem oleum per telam cannabinam traiectum vsui reponetur. Nonnulli coctos lumbricos terunt, & eidem oleo permiscent in formã vnguenti, cuius tamen perquam rarus est vsus.

Vires. Oleum lumbricorum articulorum doloribus confert, & neruis à causa frigida imbecillioribus roborandis, neruosumque genus omne illitum recreat.

Cap. II.

Oleum de scorpionibus simplex D. Mes.

℞. Scorpiones num. xx. aut paulo plures, vel pauciores pro eorum magnitudine. olei amygdalar. amararum ℔. ij. Macerentur in vase vitreo, oris angusti, probe obturati diebus triginta, in Sole æstiuo, percolatum oleum, seruandũ.

Oleum de scorpionibus compositum D. Mes.

℞. Radic. aristolochiæ rotundæ,
gentianæ,
cyperi,
cortic. radic. capparis an. ℥j.
olei amygdalarum amararum ℔. j ß. Omnia insolentur mixta in vase vitreo operculato, diebus xx. Dein scorpiones à decem ad quindecim oleo iniice: obtura, in sola mense integro. Postremo colatum oleum serua.

Commentarius.

Natura hominem, vt proprium filium alit, tuetur, & à morbis liberat, quos vel cõtrariorum oppositione abigit, vel alexiteriorum partim similium, partim dissimilium vsu curat. Sic *theriaca* inter nostram naturam & venenũ media pesti & morbis contagiosis ac malignis prodest. Sic scorpiones nobis semper infensi, nõ solum vulnera ab eisdem inflicta sanant, sed aliis morbis venenatis qualitatem malignam foras euocando, medentur. Ex his autẽ infusis & expressis parat Mes. oleum quoddã simplex, quod scorpionibus tantum & amygdalino amaro constat; aliud magis compositum, quod præter dicta *cyperum*, *aristolochiam*, *gentianam* & *corticem radicis capparis* admittit. Si quis Manardi consilium secutus, alia adhuc alexiteria miscuerit, laboris non pœnitebit; oleum siquidem habebit mirandę virtutis, contra omnia venena, & pestilentiam. Talis olei compositoris & alexipharmaci formulam subtecui, quod eiusdem medicamenti multiplex descriptio nauseam sæpe moueat. Desumpsit autem

Preparatio. Mesue hoc oleum compositum ex Rhasi, debetq; potius parari, quam simplex, quia medicatius & efficacius, ad cuius cõfectionem radices primum *cyperi* minutim incisæ contundendæ, vt & *aristolochia, gentiana*, & *radix capparis*. Postea oleo macerandæ, & insolandæ, atque omnia peragenda, iuxta formulam datam. Per Kist vnum olei à Mesue definitum, Syluius intelligit sextarium vnum. Nos certiorem dosim arbitrati ℔.j.ß. olei ponimus.

Vires. Oleum scorpionum morbis venenatis illitum prodest. Vesicæ & renum calculos atterit, meatus diducit, dolores lenit, & saburram expellit, maxime vero id præstat calculoso, si ab egressu balnei liniatur. Vtrumq; viribus iisdem præditum est, sed compositũ calidioribus & præstãtioribus.

CAP. III.

Oleum de Castorio.

℞. *Testium castorii à membranis mundatorum ℥j.*
vini albi odoriferi ℥iij.
olei ℔.j.
Omnia simul coquantur ad exhalationem vini. Oleum postea vsui reponendum.

COMMENTARIVS.

Nic. Præpositi multiplex furtũ. Nõ omnino iniuste Nic. Præpositus accusatur latrocinii, quod multorũ medicamentorũ descriptiones à se antiquioribus furatus, eorum nomen subticuit, & prioris authoris gloriam sibi vendicauit. Hoc satis ex medicamẽtorũ, quæ transcripsit, farragine patet: inter quæ si forsan aliquod occurrat à seipso descriptũ, nec Medici solertiam, nec Pharmacopœi dexteritatẽ sapit. *Olea sine vino, aqua aut alio decocto non esse coquenda.* Huiusce rei fidẽ facit olei castorei descriptio, ad cuius confectionẽ iubet ℥j. castorii in olei ℔.j. decoqui, ad tertię partis olei dissipationem, absq; intermedio vino, aut aqua vel decocto idoneo. Sed quã imprudenter, ipsis tyronibus notius est, quam vt pluribus sit opus demonstrare. Quis enim non scit, oleum diem integrum, posse ignẽ sustinere citra iacturam, aut certe paucu-

lam, nisi cum vritur? propterea quæ oleo coquuntur, nõ mollescunt, sed frigũtur, & indurantur. Potest quidem hoc oleum sine alio liquore parari, modo castorium oleo tantũ maceretur, insoletur, & sic relinquatur. Assolet enim oleum Castorinum non percolatũ seruari. Fernelius *aquæ vitæ ℥j.* adiicit, sed hęc tantilla portio, vim ignis nõ patitur, nisi momentaneã. Alia descriptio magis composita datur à Iacobo de Manliis, quæ paratu difficilior, & multo sumptuosior est, rarissimeque paratur.

Castigatam igitur Præpositi descriptionem seruabimus, quæ satis efficaciter ea præstat, quæ Manlii descriptio pollicetur.

Vires. Confert enim tremori, neruorũ & articulorũ doloribus, conuulsioni & paralysi.

Oleum de viperis Mes. Ad psorã, impetigines, & alia cutis vitia Mesue parat oleum ex viperis nigris integris, igni lento ad carnium dissolutionem coctis, in vase terreo, vitrato oris angusti.

Oleum de viperis Fallopii. Fallopius viperas cuiusuis coloris duas assumit, in frusta secat, oleo immergit, in vase orificii stricti, circa Canem æstiuo Soli exponit: postea exprimi & seruari, ad vlcera ex Indica lue contracta, quibus sanandis apprime conuenit, præscribit.

CAP. IV.

Oleum vulpinum.

℞. *Vulpem adultam non strigosam, exenteratam, pelle nudatam, & in partes sectam.*
salis communis ℥iij.
summitatum anethi,
thymi,
chamapiteos an. m.j.
Coquantur simul in aquis partibus, & quantitate sufficienti aquæ & vini albi, ad artuum & ossium separationem. Colaturæ ℔.ij. adde
olei ℔ iiij.
saluiæ,
rorismarini an. m.j.
Bulliant rursus ad aquea humiditatis dissipationem. Tum oleum percolato, & seruato.

COM-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0168-6 DFG

COMMENTARIVS.

Non sat est, medicamenta simplicia optima esse, sed quæ componuntur ex ipsis, optime præparari, ex ratione describi, debite misceri, & exacte vniri est necesse, nulla singulorum, si fieri possit, deperdita & reiecta vtili portione. Sed quam male olei vulpini communis descriptio his legibus fulciatur, ex eius formula satis patet. Mesue enim iubet vulpem integram, cum pelle, pilis, pedibus, solumq; exenteratam incoqui in aqua fontana, marina & sale, ad artuum dissolutionem, additis inter coquendum *hyssopo & anetho*, & superfusa aqua, in qua vtriusque ℔.j. ante incoxerit. Sicque ollam videre videor, pilis, ossibus, carne, & stirpibus aliquot ad putrilaginem coctis, cuius expressa pinguitudo, oleum vulpinum Mesuei est. Paulus suadet vulpem viuam simul & exenteratam, ad ossium separationem elixari. Sed quomodo viua & euisceratа possit concoqui, non coniecto. Rondeletius vult cum corio & lactibus coqui, abiectis tantum alui excrementis: sed intestinis remanentibus, foras excerni recrementa in cadauere non video. Illius collega Ioubertus mauult pellem, quam viscera abiici: interanea vero bene lota simul cum carne elixari. Nos pellem, caudam, & interanea, vt inutilia reiicimus: postea corporis truncum & artus secamus; aqua, vino, & sale coquimus, cum herbis nerualibus & digerentibus. Colaturę addimus *oleum, saluiam, & rorem marinum*, & sic denuo coquimus ad aqueæ & vinosæ humiditatis resolutionem. Hoc autem modo paratum oleum viribus eximium est, & ad ea, quę expetit & promittit Mesue, efficacissimum. Potenter enim digerit ac resoluit, neruos roborat, & à frigidis iniuriis tuetur, & articulorum morbis opitulatur.

Optima olei vulpini præparatio.

Vires.

CAP. V.

Oleum formicarum.

℞. Formicarum alatarum ℥ij.
olei maturi ℥viij.
Macera quadraginta dies vase optime clauso, æstiuo soli exposito: Postea oleum exprime, & vsui repone.

COMMENTARIVS.

Rarissime paratur hoc oleum, fereque solum expetitur ad genitalia frigidiora calefacienda, & stimulum Veneris excitandum. Cum facile & paruis sumptibus confici possit, & à quibusdam natura frigidis expetatur, eo pharmacopolium minime carere debet, sed parua quantitate parandum.

SECTIO IV.

DE OLEIS EXPRESSIONE EDVCTIS.

Olei genera sunt quatuor: Primum absolute & proprie dictum, quod ex oliuis maturis educitur. Secundum minus proprie, quod oleo quidem dicto constat, sed cui plantarum vel animalium partes infusæ, ac insolatæ, vel coctæ sunt. Tertium cum adiuncto rei, ex qua elicitur, cognomen habet, vt quod ex amygdalis exprimitur amygdalinum, ex sesamine sesaminum, ex baccis lauri laurinũ. Quartum genus Chymistis familiare, quod per ascensum, vt vocant, elicitur. Prioru extractio quod sit cuiuis nota, operosa tamen, quibusdam rusticis tantum committitur, vt ante notaui. De secundo genere superioribus sectionibus egimus abunde. Superest nunc, vt de aliis disseramus. Ac primum quidem de his, quæ ex seminibus oleaginis, tritis & expressis extrahuntur, quæ abusiue olea vocat Syluius. Illud autem prius occurrit, quod ex amygdalis dulcibus elicitur.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0169-4 DFG

CAP. I.

Oleum amygdalarum dulcium.

℞. *Amygdalarum dulcium, siccarum, non rancidarum, vtroque cortice mundatarum, quantum volueris: contunde in mortario lapideo minutissime, tela cannabina, aut sacculo inuolue, & prælo exprime, dum oleum emanet.*

COMMENTARIVS.

Amygdalæ vel dulces sunt, vel amaræ: Ex his & illis, modo sine, modo cum cortice membranoso tritis & expressis oleum educitur, nunc ignis adiutu, nunc nullo iuuante externo calore. Quod ex depellatis sine igne elicitur, præstantius semper habetur. Proinde multorum pharmacopolarum est improbanda ignauia, qui malunt tyronum & famulorum manus desides videre, quam in simplicibus rite parandis occupari: vnde mirum non est, si de amygdalini rancore, acrimonia, & insuauitate ægroti sæpe conquerantur. Vt autem rite paretur, amygdalæ recentes, siccæ, non rancidæ assumantur: à cortice duplici purgentur, vt purius synceriusque fit oleum: in mortario lapideo diutius terantur, vt oleosa intus inclusa humiditas promptius in apertum sese proferat: sacculo aut stamine, vel cilicio, (vt fieri solet) è seta equina contexto excipiantur; dein vel torculari, *Zaynari*, Mesue dicto, vel prælo vulgari, illis simili, quibus bibliopolæ vtuntur, dum libros colligatos resecant, excipiantur.

Præparatio.

Zaynari.

Debet vero paulatim exprimi, vt purius sit, pellucidius & dulcius: nã quod affatim & accelerata violentia trahitur, turbidum & fœculentum esse solet. Promptius autẽ fluit, si amygdalæ ante expressionem igne aut sole incaluerint. Sic enim oleosa humiditas, calore tenuata, liquata, & fluxilior reddita, facilius erumpit foras, & promptius, largiusque exprimitur, atque tanto citius, quanto calorhic est valentior, modo tamen oleum non absumat vrendo. Verum quod per os sumitur, absque ignis ope elici solet, & debet.

Duobus autem modis amygdalæ purgãtur: primo, in aqua tepida, aut paulo calidiore parum, aut in frigida diutius macerantur, & postea digitis comprimuntur, vt cortex dissiliat: secundo, in sartagine, cum quadam furfuris macri quantitate, igne lento manu agitantur, donec inuoluerum disrumpatur, quo postea fricando exuuntur facillime: qui posterior modus altero præstantior est. Amygdalæ enim maceratæ, nisi ante trituram probe siccentur, magis aqueum fundunt oleum. Ex libra autem vna amygdalarum olei solent extrahi vnciæ duæ, atque tantundem aliquando ex magmate trito, aqua irigato, super cineres ad aquæ exhalationem calefacto, & torculari commisso. Hoc tamen postremo emissum fœculentum est, & litibus, vnguentis, & aliis medicamentis externis inseruit.

Oleum amygdalinum ad multa commendatur. Phthisicis enim ac tabidis multum confert; nam alimentum humidum & lentum, pingue, & aliquantum aereum præstando, macilentum corpus reficit, gutturis asperitatem, bronchiorum pulmonis, & cæterarum partium lenit. Vteri & vesicę ardores iniectum mitigat: illitum cutem erugat, scabra & aspera ad æqualitatem perducit & complanat, tensa & dura emollit, & siccitatem omnem iuncturarum & aliarum partium emendat.

Amygdalini vires.

CAP. II.

Oleum amygdalarum amararum.

OLEVM extrahitur tantum per expressionẽ ex amygdalis amaris, vt ex dulcibus: Alexandrinus tamen per infusionẽ quoque parat: In libris enim quinque olei, lib. ij. amygdalarum purgatarum tritarum tres dies macerat, ad medias coquit, & exprimit. Neq; tamen præparationis modus hic, neq; sic præparatum oleum probatur.

Præparatio.

Falli-

Fallitur enim Alexandrinus, oleum coqui ad medias imperando, quod igne potius vritur, quam per exhalationē instar aquæ resoluatur, vt ante monuimus. Præterea oleum sic ex amygdalis infusis tractum, vix nisi forsan media sui parte amygdalinum est, nec ita gratum, nec viribus eximium. Præstat igitur ex illis tantum tritis & expressis oleum trahere, purum, ac syncerū, dulce ex dulcibus, de quo *capite superiori*, ex amaris amarum, quod ad multa quoque à multis commendatur, vt ad obstructiones soluendas, flatus discutiendos, ad neruorum dolorem mulcendum, duritiem emolliendam, panum faciei delendum, aurium tinnitus dissipandos.

Vires.

Calefacit enim, incidit, tenuat, digerit, potenter terget: proinde calculosos, difficulter meientes, asthmaticos, lienososque iuuat, *vitia cutis multa sanat, lubricos enecat, sumptum & iniectum frigidis vteris prodest*, vt & asthmati linctum, & illitum, si à frigida causa oriatur, & duritiei ac dolori neruorum opitulatur.

Oleum Persicorum.

Oleum ex nucleis malorum Persicorū simili modo paratur, habetque vires easdem, aut parum dissimiles, propterea rarissime conficitur.

CAP. III.

Oleum nucum.

QVÆ tantum vires habent medicamētosas, nec aliis vsibus, quam morbis præcauendis aut curandis inseruiunt, à solis phamacopolis solent & debent tractari. Sed quæ pręter has dotes, alias adhuc ob esum, aut vsum alium commendatitias habent, raro à pharmacopœis, sed rusticis quibusdam expertis, ad rei domesticę subsidium, magna quantitate parantur. Sic vinum vinitoribus, panificium pistoribus, vt dictum est, committitur. Sic oleum, vel commune, vel caryinum, aut sesaminum aliis relinquitur ministris exprimendum, qui & molas versatiles, quib. fructus aut semina moluntur, ac teruntur, habent & torcularia idonea, quibus oleum magna copia exprimunt, vel ad lucernarum, vel corporis pabulum, vel sanitatis custodiā, aut morborum curationem. Ideoq; raro contingit, olea dicta in officinis parari: quia tamen turbidum est & insuaue, quod e iuglandibus seu nucibus regiis à rusticis extrahi consueuit, melius esset, si quod à pharmacopœis vsurpatur, ab iisdem traheretur. Sic enim limpidius & suauius esset, atque effectus præstaret efficaciores.

Vires.

Eius autem vsus ad multa requiritur: flatus enim etiam crassos resoluit, tumores dissipat, per habitum digerit, colico doloti vel à flatibus, vel frigidis humoribus nato feliciter medetur: vi digerente & siccāte sine morsu, puncturas neruorum & attrita sanat: Ambustis quoq; mira proprietate succurrit, atque vim habet eandem, atque *Balaninum*. Nam tenuitate substātiæ, vi resolutrice & calore flatulentā materiam resoluit. Propterea qui oleum καρύινον habebit, Balanino facile poterit carere.

Quod ex nouellis nucibus & adhuc tenellis extrahitur, plurimum valet ad arcendam lentiginum eruptionem, si eo puellorum recens natorum facies illinatur.

CAP. IV.

Olea quædam raro parari solita, & eorum vires.

VT apud omnes non vna viuendi lex & ratio, sic nec eorundem medicamentorum vsus: nam vt antiquo versiculo fertur;

Vtitur ingenio patria quaq; suo.

Alii namque medicamentum quoddā admittunt, alii respuunt: alii non nisi veterum, alii non nisi recentiorum inuenta probant. At vero sunt hi, & illi amici, amicior tamen ratio quam vel in scribendo, vel in agendo præponimus. In multis Me-

ſuem colo, in nonnullis enim ſuis colendũ relinquo, quibus nempe primum ſcripſit, & medicamenta quædam reliquit, quæ nos etiam illis relinquimus, vt ex medicamentorum in hac officina contentorum catalogo patet. Quædam autem olea deſcribit parum vſitata, ſed quia vires habent non negligendas, non omittemus, ſed paucis declarabimus.

Oleum auellanorum. *Oleum ex auellanis nucibus*, inquit Meſue, *neruorum & articulorum dolores ſedat. Paratur vt amygdalinum.* Per auellanam, parua nux λεπτοκάρυον Græce dicta intelligenda eſt, ſeu *nux Pontica*, aut *Præneſtina*, à locis, in quib. vberrime fruticat, nominata; cuius oleoſa humiditas anodyna eſt, & humoris diſcuſſoria, ob id affectibus dictis idonea.

Oleum chryſomelinum. Oleum ex nucleis pomorum Armeniacorum ſedis, & hæmorrhoidum dolores mitigat, & tumores earum partium & vulnerum digerit Simili modo paratur. Habentur vero nuclei illi ex quibuſdam pomis, quæ à loco dicuntur *Armeniaca*, ab aureo colore, *chryſomela*, à celeri maturitate, *præcocia*, quorum ſapida multum ac dulciſſima eſt caro, nuclei vero admodum & acres, & amari, & ingrati.

Oleum Perſicorum. Oleum Perſicorum vermes enecat, obſtructa liberat, aurium dolorib. prodeſt, & tumentibus ac dolentibus hæmorrhoidibus benefacit. Præterea calefacit, tenuat, reſoluit, atq; eadem cõmoda præſtat, quæ & amygdalinum amarum. Nuclei enim Perſicorum ex quibus paratur, amari ſunt, calefacientes & diaphoretici.

Oleum Riciniſeu Kerua. Oleum de Kerua ſeu Ricininum craſſos flatus diſcutit, pituitam viſcidam tenuat, ventriculo & inteſtinis ab eo ſucco dolentibus prodeſt, atq; hydropi, ſeu illitum, ſeu iniectum. Alias adhuc recenſet vtilitates Auicenna, rariſſime tamen paratur.

Oleum de enico: Oleũ de enico ſeu carthamo incidit & terget, ob id icteroprodeſt, thoraci & pulmoni, atq; vẽtriculo à frigida materia dolenti. Nec iſtud quoq; paratum reperitur.

Oleum piſtaciorum & ſtrobylorum. Oleum piſtaciorum & nucum pinearũ gutturis aſperitatem lenit, thoracis dolorem mitigat, tuſſi prodeſt, macilentos & tabidos impinguat, & ſperma auget. Eorũ tamen eſus potius, quam olei celebratur.

Atque vt de multis locum nactus commodum, pauca dicam. Ex *nucleis ceraſorum, nuce Indica, glande vnguentaria, ſeminibus citri, arantiorum, & ſeminib. quatuor frigidis, lactuca, papaueris, lini*, & ſimilibus, quouis tempore olea parari poſſunt. quorum vires eædem ſunt ac fructuum, ſeminum & nucleorum, ex quibus conficiuntur.

CAP. V.

Oleum de nuce moſchata.

OLeum nucis moſchatę ſtomachicum eſt, aromaticum & ſuauiſſimum. Imbecillum enim ſtomachum roborat, calorem illius pauperculum fouet, appetitũ excitat, coctionem iuuat, humores frigidos coquit, calidos reſoluit, flatus diſſipat. paratur ex nucib. tritis, parum calefactis, & prælo commiſſis. ac ita expreſſis, vt oleum emanet, quod paulatim ac lente ſtillat liquidum, dein craſſeſcit, ac cogitur in vnguenti ſoliditatem.

Quia vero nuces moſchatæ pretioſæ admodum ſunt, oleumque ex his paratum recens melius eſt antiquato, parua quantitate conficitur, & pro rei exigentia iteratur. Differt vero multum oleum hoc moſchatum ſimplex expreſſione tractum à moſchellino aut moſchatellino, ex multorum ſimplicium maceratione confecto, quod *moſchum* & *nuces moſchatas* habet pro baſi, de quo *ſupra*.

CAP. VI.

Oleum ouorum.

OLeum ouorum fit ex eorum vitellis coctione in aqua induratis, qui poſtea manibus friati, aut alio modo comminuti

nuti in sartagine friguntur, spatula aut cochleari assidue mouendo, donec rufescāt, & pinguetudinem quandam exudent: dein adhuc calentes tela cannabina, aut sacculo pilis contexto excipiendi, & prælo committendi, vt oleum effluat, vsui reponendum.

Potest etiam ex his oleum trahi tantum coctis, tritis & expressis sine frixione præcedente, instar amygdalini; tuncque oleū elicitum, purius, dulcius, & minus ruffum habetur, sed parcius, & ad multa cutis vitia, ad quæ commendatur, inefficacius. Solent vero sumi oua recentia circiter 20. aut 30. Coquuntur, vt durescant; albumina à vitellis separantur, qui postea prælo commissi & pressi oleum fundunt, cuius eæ vires agnoscuntur.

Vires. Cutem expurgando fœditatem eius tollit, cicatrices delet, aut plurimum minuit, ambustis mederur, impetiginem & serpiginem sanat, atq; omnibus cutaneis affectib. prodest, & pedum, ani, manuum fissuris, & malignis vlceribus valde confert.

CAP. VII.

Oleum laurinum.

AD conficiendum oleum laurinū, recentes & maturæ baccæ lauri seligūtur: in pila teruntur: ex aqua in lebete coquuntur: Post, torculari cauo non plano exprimuntur in vas subditum, in quo oleū supernatans aquæ colligitur. Magma denuo contritum & aqua affusa madidum, consilio Mesue exprimitur cauato torculari, & pinguedo oleosa secernitur.

Dioscorides *cap.* 50. *lib.* 1. paulo aliter conficit. In aqua enim elixat baccas maturas, quæ ex obducto cortice pinguetudinem reddunt, quam manibus subactā, concha excipit. Prior autem modus vsitatior est, quo tamen pharmacopœi hoc oleum non conficiunt, sed confectum emunt ab aliis, qui congesta baccarum magna quantitate, ipsam eliciendi artem exercent. Sunt qui baccas recentes ac maturas terunt, citra aliam mistionem, & torculari fortiter oleum exprimunt.

Simili arte trahuntur olea ex *baccis lentisci, terebinthi, hederæ, iuniperi,* & similium baccarum odoratarum.

Vim habet calefactoriam, & emollientem, aperientem, & discutientem: ob hæc intemperiem omnem frigidam, & simplicem, & cum pituita, vel flatibus sanat, & ab his colico dolori nato, si cum decocto cōueniente iniiciatur in intestina, mirifice prodest. Item cerebri, neruorum, articulorum, & lumborum affectib. frigidis præsens est auxilium. Lassitudines quoq; tollit, venarum spiracula aperit, paralysi medetur, spinæ dorsi illitū, & horrori febrili. *Olei laurini vires.*

CAP. VIII.

De oleo balsami, liquidambar, & petroleo.

HVic oleorum generi proximum *Balsamelæon*, id est, *oleum balsami*, & *liquidambar*: vtrumq; ex peregrinis arboribus defluens. Primum ob mirandas vires *balsamum* nuncupatur. Elicitur ex arbore pumila, nec elegante, colore subcineritio, flore lutei Iasmini simili. Folia ei circa finē autumni decidunt, vere renascuntur. In Arabia felici, & Ægypto, atq; tractu Babylonico læte fruticat. In frigidioribus plagis non nisi ægre cicuratur. Ad eius succi pinguis eductionem aliquando tenuiores surculi præscinduntur, quib. lagenulæ appenduntur cera oblitæ, in quas stillatim defluit. Sæpius ramicrassiores vulnerātur, & ex hiatu corticis pretiosa ista lachrima stillat; cuius vsus intus & foris celebratur. *Balsamum.*

Aliquot enim guttæ subinde ieiuno stomacho exhibitæ asthmaticis valde conferunt; iecoris obstructiones soluunt, menses mouent, stomachi dolores sedant, phthisicos iuuant, appetitum excitant. *Opobalsami vires.*

CAP. IX.

Liquidambar.

Liquidambar quid. Ocosolt.

LIquidambar *resina quædã oleosa est, ex arbore quadam incisa defluens, prægrãdi & venusta, Ocosolt* Indis dicta, vastæ magnitudinis, foliis hederaceis, cortice crasso, cinereo, qui vulneratus, hoc oleum stiriatim effundit, *Liquidambar* dictum, ab odoris suauitate, quasi ambarum liquidũ, aut oleum de *ambra*, vel *ambaro*.

Vires.

Arbores ex quibus stillat, adeo fragrantes sunt, vt è locis, in quib. nascuntur, suauissimus odor in vicinas regiones deferatur. Plurimus autem est huius liquoris vsus in medicina: calefacit enim, roborat, resoluit, omnem tumorem emollit, obstructiones expedit, menses mouet, hystericis affectibus prodest, atque aliis multis mulierum morbis succurrit.

CAP. X.

Petrolæum.

PEtrolæum solius naturæ munus & opus est, non pharmacopœi, qui id tantum colligit, vel collectum emit, seruat, & ad vsus exhibet: nam in terræ finibus id natura conficit, & è mediis rupibus ac petris eructat, vnde nomen.

Bitumen. Asphaltus.

Eius autem prouentus in his regionib. esse solet, in quibus bitumen, ad quod refertur. Est namq; *bitumen, Asphaltus* Græce dictum, vel densum, vel liquidum. Densum est veluti terræ pinguitudo aquis primum supernatans, quæ dein vento & vndis agitata ad littus eiicitur, ibiq; concrescens densatur, & tenacissima efficitur. Legitimum bitumen *Iudaicum* est, quibusdam *Sodomeum* dictum, quod in ripis lacus Sodomei inueniatur. In Europa rarissimũ. Liquidum Græcis dicitur. *Naphta*, quæ si Babylonica fuerit, velut bituminis est colamen, colore candidum, cui vis inest ignium rapax, vt ex spatio protinus in eam transiliant, inquit Dioscorid. *cap.* 85. *lib.* 1.

Bitumen Sodomeum.

Naphta Babylonica.

Quod etiam de bitumine quouis denso ac vero scribitur. Præter naphtam dictam alia est fluxilior instar olei, quæ è petris & saxis stillat, qualis est illa, quæ in agro Mutinensi ex monte Gibio, & aliis Insubriæ locis scaturit, vocaturque *Petrolæum*, quasi *de petra oleum*.

Petrolæum. Carbo lapideus.

Est & bitumen quoddam fossile & terrenum: idque duplex; vnum minus durum & friatu facile, quod vulgus *lapideum*, seu *petreum carbonem* nominat, alterum durissimum, & intensa nigredine nitens, *Gagates* dictũ, de quo postea *lib. de simpl.* Sũt, qui *succinum*, bituminis duri genus quoddam esse, non præter rationem dicunt.

Gagates.

Bituminis igitur magna est latitudo, ad cuius cognationem multi referunt *Pissaphaltum* & *Mumiam*. Est autem Pissaphaltos *mixtura quædam pice & asphalto, seu bitumine denso confecta*, quæ in vrbes maritimas pro picandis nauibus aduehitur. Dicitur vero *Pissaphaltos*, Arabibus *Mumia*, quæ lingua vernacula *Balsamum* designat, cuius loco, mediocris fortunæ Syri, & Arabes *pissaphalto* condiendis mortuorum corporibus vtebantur. Sic pro *balsamo, pissasphaltum*; pro vtroque *Mumiam* effecerunt, tamen inter singula ne quidẽ sit nominis aut cognatio vel affinitas. Nã balsamum naturale, *opobalsamum* est; Artificiale ex multis aromatis constat, condiendis regum corporibus dicatum: Pissaphaltos *mixtura quædam ex pice & asphalto composita*: Mumia vero *quidlex vtroque, vel alterutro, & corporis putrilagine exurgens*, cuius improbandos vsus plurib. refellere nostri nunc non est instituti; ad quod, vt redeam, dico, petrolæum à pharmacopoliis non esse ablegandum, cum vires habeat ad multa requisitas. Calefacit enim, siccat, essentiæ tenuitate aperit, penetrat, digerit, materiam omnem excrementitiam resoluit, morbis cerebri, & neruorum multis prodest, vt epilepsiæ, lethargo, & paralysi,

Pissaphaltos quid. Mumia quid.

Petrolæi vires.

SECTIO

SECTIO V.

DE OLEIS DESTILLATIONE TRACTIS, AC PRIMVM DE his, quæ per descensum eliciuntur.

Præter dictos olea conficiendi modos, alios adhuc multos subiungit Mesue, quibus vno verbo per resolutionem illa fieri scribit: Chymistæ per descensum & ascensum; de quibus postrema huius libri sectione, vt aliquid dicamus, liberum Mesue nobis aperuit iter, & occasio sese obtulit opportuna. De his autem pauca quædã tantum subiungam, tum quia ad oleorum his artibus eductionem, operoso labore, diuturno tempore, & magno sumptu opus est, tum quia nunc à quibusdam malæ sortis hominibus, vt plurimum ignaris, sæpe vafris circulatoribus, qui vanis pollicitationibus plebeculam fallunt, atque in arcanis perquirendis & magisteriis conficiendis, vt loquuntur, tempus conterunt, illa ipsa parari videamus. De multis pietate & doctrina probatis viris non loquor, qui rerũ abstrusarum studio pellecti, naturæ secretiores thesauros, ac mirandas rerum à se creatarum vires rimantur, medicamenta variis modis parant, diuersis formis immutant, ac pro diuerso apparatu diuersas qualitates vel mistas seiungunt vel inutili seiuncta, vtilem & expetitam retinent, atque ita solerter cogunt, vt parua sub mole vires habeant efficacissimas. Verum Medicis tantum peritis his vti medicamentis fas est, quæ ab Idiotis exhibita periculi plena sunt, & multos in discrimen vitæ præcipitant. Licet vero Medicis & Pharmacopœis probatis, qui sunt tanquam illorum manus, olea quædam Mesuei consilio, more Chymicorum parare, vt destillatione, quæ fit vel per descensum, ad quem refertur descensio, per transudationem & per deliquium; vel per ascensum, ad quem refertur destillatio per inclinationem.

Eductio olei per descensum fit, vbi absque eleuatione prolectatus humor deorsum stillat in vas subditum, neq; datur illi via sursum ascendendi, sed colliquefactus forma vaporis intus prodit, dein cogitur, & per inferiora stillat. Eliciuntur autem olea per descensum, non ex omnibus æque mixtis, sed ex quibusdam tantum lignis & resinis, atque ex his, quæ à calore ascensorio destruuntur. Quæ vero sic educũtur, cum sint crassiora, nigriora, sapore & odore magis ingrata, frequentius ad externos affectus vsurpantur. Per os etiam aliquando sumuntur, & effectus proferunt eximios. Vnius autem vel duorum exemplo multa poterunt parari: vt; Eductio olei per descensum quid.

CAP. I.

Oleum Guaiaci.

GVAIACVM comminutum in cucurbita ponatur vitrea, vel fictili, angusti orificii, quod lamina foraminulenta tanquam septo obducatur, & in alterius cucurbitę orificium patentius immittatur, & simul ambo rite iungantur, argilla tenaci, vel pasta, aut luto quodam conueniente circũlito. Dein ex vasis sic coaptatis quod vacuum est, in foueam demittatur, & terra sepeliatur, supra vtriusque commissuram, & adillius vsq; medium, quod lignum guaiacinum continet. Postea igne circumquaque accenso ex superiore cucurbita oleum stillabit in inferiorem.

Hoc modo educuntur olea *iuniperi, hederæ fraxini*, lignorum multorum, baccarum & resinarum.

Oleum guaiacinum luis Indicæ verum est alexiterium: Eius enim aliquot guttæ singulis matutinis ieiuno stomacho sumptæ, cum aqua vel decocto idoneo, pustulas venereas delent, dolores noctu ingrauescentes sedant, vlcera ad sanitatem accelerant, qualitatem huius affectionis malignam extingunt. Olei guaiaci vires.

CAP. II.

Oleum Tamariſci.

LIGNO & corticibus Tamariſci contuſis impleatur boccia: Eius orificium craticula ſeu lamina foraminulenta occludatur: Ipſa inuerſa in ſuperna cuiuſdam fornacis parte ita locetur, vt illius venter ſurſum ſpectans, luto optime cum fornace coniungatur; orificium vero deorſum vergens, ac cameram fornacis traiiciens, alteri bocciæ inferiori committatur, ita vt ſit boccia contra bocciam, vt loquuntur, alteraque excipiat alteram diuerſo ſitu: His peractis, firmetur inferior, quæ recipientis vicem gerit, tegula, vel circulo ſtramineo, vt moris eſt, vt ſtet immobilis: ignis vero accendatur in ſuperna fornacis parte, & circum bocciam ſuperiorem, vt materia intus calefacta oleum exudet in inferiorem.

Hic modus ſuperiori ſimilis eſt, niſi quod boccia inferior terra non ſepelitur, ſed ſub fornace inſtar tripodis ſubtus peruia collocetur. Superior quaſi ſuſpendatur, eiuſque collum vltra cameram fornacis deorſum promineat, ventre ſurſum ſpectante, ex quo vi ignis circumquaque accenſi incaleſcente oleum emanat, delabiturque in excipulum inferiorem. Idoneam huiuſcemodi effigiem dedit VVekerus *lib. 3. Antidotarii generalis*, ad cuius ſimilitudinem aliæ poterunt formari.

Vires. Oleum Tamariſci valde conuenit affectionibus lienis; proprietate enim ipſum reſpicit & roborat: Humorem melancholicum ad excretionem apparat, illius qualitatem mitigat, aperit, tenuat, diſſoluit, obſtructiones tollit, & flatus reſoluit.

Alia quoque multa ſolent educi, vt Iuniperium, modo ſequenti, tractu facillimum.

CAP. III.

Oleum Iuniperi.

BACCARVM Iuniperi quantitas idonea ponatur in vas figulinum, in fundo pertuſum: aliud ei ſupponatur cuius orificium illius fundo foraminulento optime coniungatur, & lutetur argilla tenaci, aut paſta glutinoſa circumpoſita: atque ita diſponantur ambo, vt quod vacuum eſt, in fouea quadam latitet, terra obrutum; Superius, quod iuniperum continet, extra terram promineat, circum quod, dum accenditur ignis, oleoſam liquat pinguitudinem, intus latentem, quæ congregata delabitur in ollam defoſſam.

Ex ligno quoque *iuniperi* oleum hac arte ſubducitur, atque etiam *gagatis*, & quarundam reſinarum.

Oleum iuniperinum ad vitia cutis commendatur, *vt Serpiginem*, morpheam, & alias affectiones quaſdam profundiores. Renum quoque morbis conuenit, vtero frigidiori prodeſt, eumque ad conceptionem reddit magis idoneum. *Vires.*

Porro vt laborioſum, ſic ſuperfluum eſſet alia olea recenſere, quæ ſimili modo educuntur. Nunc igitur pauca quedam ſubiungamus, quę velut per tranſudationem, aut deliquium, vt nonnulli volunt, in vdo loco eliciuntur.

CAP. IV.

Oleum Tartari.

TARTARVM olla fictili exceptum in fornace, vel furno calcinetur, vt albeſcat: dein teratur: poſt in manica Hippocratis, aut ſimili conceptaculo pyramidali imponatur, & in loco vdo ſuſpendatur: Supponatur vas idoneum ad liquorem, qui ſenſim deſtillabit, excipiendum.

Tartarum *fæx quædam eſt vini dolii lateribus adhæreſcens, quæ ex vino quouis vel albo, vel rubro, modo generoſo ſemper optima eſt.* *Tartarum quid.*

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0176-0 DFG

ma est. Ex ea oleum, vel potius liquor salsugineus educitur, si idoneo vase excepta, igne luculento vratur, donec albescat: refrigerata ac trita, sacculo cannabino, aut panno lineo inuoluatur, & in aere vapido, vt in cella vinaria tres, aut quatuor dies, vel plures, si opus sit, appendatur. Sic enim tabescens liquorem quendam, velut sudorem emittet in subditum excipulum; vocatur sæpe *tartarum, petra vini.*

Petra vini.

Nonnulli fæculas vini, seu tartarum aceto macerant, dein calidis sub cineribus coquunt, vruntque, dum nigrescat: Postea denuo terunt, seruantque in vase inclinato dies octo, aut plures in loco vdo, quousque in oleum aqueum resoluatur. Sed præstat fæculas in olla calcinatas ad albedinem, in sacculo reponere, atque in loco humidiore seruare, donec oleum in subditum quoddam vas effluxerit.

Vires.

Valet hic liquor ad cutem erugandam, scabiem tollendam, & vlcera capitis manantia curanda. Confert etiam ad pustulas Indicæ luis sanandas. Obstructionibus quoque soluendis, mensibus mouendis, & meatibus reserandis prodest, si ex aqua, vel decocto idoneo debite sumatur.

Extrahitur quoque tartari liquor ascensoria destillatione, de qua mox loquemur.

CAP. V.

Oleum myrrhæ.

ALIQVOT oua recentia coquantur, donec induruerint: per mediam vel longitudinem, vel latitudinem incidantur: vitelli eximantur: cauitates *myrrha* pingui, ac trita impleantur: albuminum partes incisæ iungantur: filo parum constringantur, & craticulę inter duas paropsides collocandæ superponantur. Tum in loco subterraneo, vt cella vinaria, vel alio humidiore ponantur. Sic enim myrrhæ liquatus humor sensim in paropsidem inferiorem destillabit.

Solent aliquando bacilli craticulæ loco, super patina quadã, aut paropside adaptari, & albumina indurata myrrham tritam continentia superponi: Sed quorum acetabula non ita astricte simul iungenda, vt negetur exitus liquori è *myrrha* defluenti. Nisi enim pateat vel rimula quædam subterlabendi, vix in subditum vas aliquid stillabit. Bacilli nonnunquã super sartagine aut alio vase idoneo collocantur, quibus oua superponuntur *myrrha* grauidata. Dein vas in puteo pedem vnum aut alterum super aquam suspenditur, illicque relinquitur diem integrum aut biduum, vt ex *myrrha* transudet liquor in vas subiectum. Oleum de myrrha adhuc educitur arte ascensoria.

Vtroq; modo eductum ad multa commendatur, & maxime ad curandos affectus multos est efficacissimum. Falluntur, qui alterutrum pro *stacte* vsurpant, de cuius natura & viribus postea agemus *lib. de simplicibus.*

Vires.

CAP. VI.

De oleis ascensoria destillatione tractis.

PROLECTATIO liquoris oleosi vel descensoria est, de qua breuiter locuti sumus, vel ascensoria, quam paucis quoque perstringere intendimus. Ea autem fit dupliciter, vel per alembicum, vel retortam, seu inclinationem: quæ tamen hoc postremo fit, recte loquendo, nec descensoria, nec ascensoria est, sed media, vel vtriusque particeps: quæ vero fit per alembicum destillatio, rectam postulat cucurbitam, aut vesicam, cui rostratus alembicus imponendus est. Aliquando rostri loco alembicus è vertice veluti fistulam quandam promit, incuruam, quæ canali longo, in gyros, more serpentum, à quibus sæpe nomen habet, intorto, committitur. Debet autem collum cucurbitæ esse gracile & longum, si materia destillanda tenuis est; si crassior, & illud breuius & patentius: atque cum illa sæpius immutanda est & renouanda, matula quauis cucurbita aptior erit.

Serpentina.

Nõnunquã arena, aut sal, aut aliud quip-

piam destillandæ materiæ commiscetur, dum facile feruefit, & ad summum perreptat.

Porro vas materiam destillandam continens ita aptari debet, vt subtus calor administretur, sitque via sursum spiritibus, quibus condensatis pateat exitus per rostrum, cui tubus longior inseritur, versus ima propendens, & medium dolium, frigida plenum (refrigeratorium vocant) traiiciens, qui materiam defluentem defert in excipulum illi commissum.

Est vero destillatio vel sicca, vel humida. Illa fit in fornace, nunc solis carbonibus accensis, nunc arenæ, aut cinerum calidorum interuentu. Humida fit per balneum Mariæ, & balneum roris. Istius vero balnei & fornacis tot sunt varietates ac diuersi destillationis modi, vt vix possint omnes legibus comprehendi. Quomodo vero hac arte olea vsitatiora eliciantur, nunc breuiter explicare instituimus.

CAP. VII.

Oleum de lateribus.

LATERES antiquatos in frustula comminutos, prunis accensis tamdiu vrito, donec igniti rubeant: Tum in oleum vetus & clarum iniicito & dimittito, donec oleo se impleuerint: postea in tenuissimũ puluerem terito, & in cucurbitam vitream indito: Alembicum rostratum imponito, & in fornace, vt decet, structa, collocato: Ignem subtus accendito, & oleum, quod emanabit, seruato.

Paraphrasis. Lateres ex terra rubente confecti, vt præstantiores seligendi sunt, & in frustula crassiora, vt ℥. vj. aut ℥. j. comminuendi: Tum oleo antiquo & claro, vel oleo rorismarini, si suppetat, extinguendi & insuccandi: Postea læuissime puluerandi, & in cucurbita vitrea, rite fornaci accommodata, & luto oblita reponenda, atque igne supposito ita calefaciendi, vt ex his oleum emanet; Quod diuersis nominibus insignitur: A quibusdam enim Medicis recte *oleum de lateribus* nuncupatur, ab aliis, non improprie, *petroleum artificiale*, ad differentiam naturalis, quod è saxis sponte naturæ distillat. Nonnulli speciosiore nomenclatura, *oleum sanctum, diuinum, & benedictum* appellant. Spagyrici multo arrogantius, *oleum magisterii, & oleum philosophorum* nominant: quos ideo irridet Syluius, quod se philosophos vbique, & quotidiano sermone, & scriptis appellent; Et quod mireris, inquit, solos se philosophos affirmant. Sed quod re non consequuntur, id nomine quærunt.

Petroleum artificiale.

Oleum benedictum.

Oleum philosophorum.

Oleum philosophorum extenuat, in altum penetrat, materiam omnem excrementitiam digerit & absumit: frigidis affectibus lienis, renum, vesicæ, neruorum, vteri & articulorum conducit. Lethargo quoque, paralysi & epilepsiæ prodest. Calidum est in 3. recessu; & quanto antiquius, tanto ad omnia efficacius existit.

Vires.

CAP. VIII.

Oleum Vitrioli.

VITRIOLI lib. x. aut xij. pro arbitrio, in vas vitreum luto obductum coniiciuntur, & igne subtus accenso, phlegma extillatur: Dein exemptũ vitriolum contunditur, & extillato phlegmate perfunditur: Idque denuo iteratur, vt ante, vsq; dum phlegma nullum amplius emanet, sed spiritus prosiliant: Postea remouetur ab igne, & calx rubicunda sumitur; quæ puluerata cucurbitę vel incurue, vel potius rectæ imponitur, & amplo recipiente adaptato, atque commissuris diligentissime obseratis, nocte dieque luculentissimo igne, vrgẽdo oleum destillatur. Vbi omnia refrixerint, totus liquor eximitur, imponiturque in ampulla vitrea, & ex arena calida, primum aqua insipida, dein acida & acris, quam oleum appellant, separatur, purgaturque à sedimẽto. Hoc oleum si sæpius phlegmate perfusũ distilletur, dulce redditur: vt etiam

Oleum vitrioli dulce.

ſam circulatione cum vini ſpiritu. Huius enim & olei prædicti pondus æquum Chimici miſcent, digerunt, & ex ampulla ſingulari euocant, donec alumine à chalchãti ſulphure ſeparato, oleũ dulce remaneat.

Paraphraſis. Ex vitriolo multa habentur ſeorſim elicita remedia, ſpiritus, oleum acidum & ſubdulce, ſal, colchotar & balſamũ quoddã chymiatris dictum. Spiritus vitrioli ab oleo, præparatione, tenuitate, & agendi virtute multum diſtat: Eſt n. ſubtilior chalchanti liquor, ſeu quinta eſſentia, vt cum Chymicis de Chymico remedio loquar, quæ fit multis modis, vt ex chalchanto igne vehementi in erecta ampulla nouies agitato, adeo vt, quod deſtillauit, ſuper terram ipſam (colchotar vocant) puluerata ſemper refundatur, tandemque igne vehementiſſimo per ampullam incuruam propellatur. Sic n. ſpiritus vitrioli efficaciſſimus habetur. Nonnulli ex præſtantiſſimo vitriolo aquam, & oleum; ſeu ſpiritus craſſiores ſimul extillant, quos dein à fæcibus repurgant, donec in ſubtiliores ſpiritus attenuentur. Melius tamen eliciuntur dum ii pelluntur per nouum alembicũ, effundendo ſemper extillatitiũ liquorẽ ſuper caput mortuum, atque poſtea ipſum circulando integram hebdomadã.

Spiritus vitrioli. *Quinta eſſentia vitrioli.* *Spiritus vitrioli eductio multis fit modis.*

Vulgare autem oleũ vitrioli modo hoc vulgari ſolet educi. Sumitur primo quãtitas quædam idonea vitrioli naturalis & optimi, vt Cypri; In vaſe cupreo calcinatur ad ipſius rubedinẽ & phlegmatis diſſipationem; Dein teritur & in cucurbita luto obducta includitur: aqua vitæ irrigatur, & diem integrum ſic relinquitur, vt dicto liquore madeat: Tum in fornace, vt decet, inſtructa, vt plurimum quadrata collocatur & lutatur: Poſtea ſubtus ignis primum moderatus, dein vehementiſſimus accẽditur, quoad totus liquor extillarit, qui poſtquam refrixerit, cucurbita parua excipitur, capitello ſuperpoſito coarctatur, & ſic in balneo Mariæ igne blando aqueus liquor ſtillat, remanetq; in fundo vaſis oleum purum & acidum. Id poſtea alia cucurbita exceptum, igne circumquaq; accenſo magis purgatur, atque pro illius efficacia & moderato, aut violento calore, colorem acquirit magis, aut minus rubrũ vel album. Ex lib. 1. vitrioli rubificati ℥. iij. olei ſæpius eliciuntur.

Oleum vitrioli educendi modus vſitatus.

Oleum vitrioli qualitates habet omnes adeo intenſas, vt per ſe ſolum non aſſumatur, ſed vel aquis, vel decoctis, vel conſeruis ante permixtum. Et licet ſit calidiſſimum, eius tamen aliquot guttæ, multa aqua confuſe, eam reddunt acidulam, & febrientibus vt gratam, ſic ſæpe vtilem. Tenuitate n. partium cito penetrat, aquam ad partes remotas defert, & obſtructa liberat, aciditate putredinem arcet, viſcera recreat, atque peſti, epilepſiæ, paralyſi & vrinæ ſuppreſſioni plurimum confert. Nõ tantum decoctum ſimplex roſarum, ſed ſyrupum violatum, colore purpureo, & eleganti mira vi inficit, & acidulo ſapore gratiſſimum vtrumque reddit. Illius enim aliquot guttæ in dicti ſyrupi vnciam iniectæ, eum ex violaceo rubeum efficiunt.

Vires. *Ol. vitrioli eſſe calidiſſimum.* *Et cur aquæ permixtum potumque refrigeret.*

CAP. IX.

Oleum Sulphuris.

CAmpanæ ſuſpenſę ita ſupponatur patina aliquanto latior, vt labra vtriuſque circiter duos, aut tres digitos à ſe inuicem diſtent. Fundo patinæ admodum elato ſuperponitur vaſculum ſulphuris ignem non experti quantitatẽ quandam continens, quod ferro ignito accenditur & agitatur. Eo abſumpto, aliud ponitur, & ſimiliter ignitur, vtex eius copioſo vapore ſurſum ad campanã rapto, cõcretus liquor oleoſus deſcendat in ſubditam paropſidẽ.

Alii ſulphuris & pumicis, vel ſilicis tritorum partes æquas ſumunt: mixturam incurua cucurbita exceptam ad moderatum ignem adhibent, & oleum educunt optimum.

Non tantũ his duobus modis, ſed aliis pluribus, oleũ è ſulphure educitur. Non- *Paraphraſis.*

nulli enim *spiritum vini* sulphuri puluerato adiiciunt & accendunt: Absumpta aqua sulphur terunt, eiq; arenam commiscent, & ampulla includunt, atq; igne lẽto oleum eliciunt. Quidam addunt *calcem*, alii *tartarum*, nonnulli *salem*: verum id melius habetur, quod ex solo sulphure, dein quod sine his educitur.

Vires. Oleum sulphuris non tantum vtiliter adhibetur exterius ad dentes dealbandos, cutis fœditates delendas, & vlcera venerea sananda, sed etiam interius sumitur ad eorum morborũ expulsionem, qui à flatibus, aut materia frigida crassa, & putri oriuntur. Pesti quoq; non parum confert, epilepsiæ, asthmati, & multis aliis pulmonum affectibus, si ex aqua vel decocto idoneo sumatur. Odontalgiæ etiam proficit, si eo dens affectus, vel leniter attingatur. Inficit quoq; præ rubro colore rosarum infusum, si in id illius aliquot guttæ iniiciantur.

CAP. X.

Oleum mellis.

MEllis boni quantitas idonea sumitur, in bocciam amplam cum tertia aut quarta arenæ parte iniicitur, & superposito pileo rostrato, & inferne igne accenso, aut cineribus, vel arenis calidiorib. circumpositis oleum elicitur.

Paraphrasis. Ad huius olei eductionem arena aut silices triti cõmiscentur, quod ignis vi mel facile ferueat, & totum ascendat, maxime si ignis luculentus, quo opus est, accendatur. Proinde cucurbita luto quodam incrustanda est, & vas recipiens, vna cum pileo rostrato subinde pannis frigida madẽtib. tegendum. Qui vero postea liquor effluit, vniusmodi non est; Primum enim aqua quædam effluit alba, dein magis colorata, ac rubescens & oleosa, quæ seorsim aliquando seruantur ad dissimiles vsus. Simul vero mixtæ in balneo separantur: Nã aquosiore parte extillata pinguior remanet & seruatur.

Oleum mellis valet ad dolorem podagræ sedandum, vulnera curanda, capillos renascendos, producendos, & ruffo colore inficiendos. *Vires.*

CAP XI.

Oleum Ceræ.

CEræ virginis & odoratæ quantitas quædam sumitur, cui liquatę silicum tritorum, aut arenæ à sordib. purgatæ tertia pars commiscetur. Vbi mixtura refrixerit, ampullæ erectæ imponitur. Superponitur capitellum cum rostro; Substernitur ignis primum lentus, dein auctior, vt oleum extillet.

Ex multiplici huius olei trahendi modo, selegimus hunc, vt breuiorem & faciliorẽ, per quem oleum eductum ad multa est efficacissimum. Si quis malit alio modo parare, nec laboris pœniteat, ceram odoram & liquatam in aquam proiiciat, idq; octies, aut decies repetat, manibus semper agitando, dein in retortam ponat, & lento igne sine cineribus oleum educat: quod si cui propter spissitudinem displiceat (butyri namque instar crassum est) bis, terue destillationem iteret, & oleum habebit liquidum & fluxile. *Paraphrasis.*

Ex *gummi Elemi*, oleum modo simili, quo ex cera educitur optimum, & ad vulnera sananda accommodatissimum. Eodẽ quoque modo trahitur ex pinguedinibus animalium, additis silicibus tritis, vel arena, aut lateribus comminutis. *Oleum gummi elemi.*

CAP. XII.

Oleum Terebinthinæ.

OLeum ex Terebinthina trahitur in cucurbita tam recta, quam incurua, addita arena à puluere, & sordibus mundata, & substructo igne; primum blando, dein paulo validiore. Primũ exit oleũ clarum & tenue, dein crassius, & aurei coloris. Vnum quodq; seorsim reponendum.

Non-

Paraphrasis. Nonnulli *ad terebinthinæ* ℔.*iij.salis m.j.& aquæ vitæ* parum adiiciunt. Ista sic cōfuse mixta & matratio inclusa, igne vrgent, vt oleum emanet.

Vires. Oleum terebinthinæ intro sumitur ad asthma, Empyema, anhelitus difficultatē, ad calculum, colicum dolorem, & frigidos, flatuososque affectus. Exterius adhibetur ad neruos sauciatos, vel intemperie quadam laborantes, & ad vulnera carne implenda, agglutinanda, & ad cicatricem perducenda.

Plurimum valet ad extinctionē *hydrargyri*, cuius ad luem veneream celebratur vsus.

CAP. XIII.

Oleum Caryophyllorum.

CAryophyllorum quantitas idonea sumitur, in aqua pluuia horas duodecim, vel diem integrum maceratur, in boccia recta, vel, vt alii malunt, retorta, bene obturata, vt nihil expiret; dein superposito capitello, per cineres calidos ita vrgetur, vt oleum extillet, ab aqua postea seiungendum.

Paraphrasis. Per alembicum quoq; cupreum affabre constructum, oleum hoc facile educitur, atque etiam per descensum, vt *oleum iuniperi & guaiaci*. Nonnulli parum vini stillatitii commiscent.

Vires. Ob vires eius insignes pro *opobalsamo* substitui solet, nā intrinsecus, partes, quæ principatum tenent, & spiritus recreat, putredinem arcet, flatus discutit, meatus aperit, frigidos humores digerit, melancholicos dissipat. Externis admotum vulnera recentia & vlcera antiqua sanat, cariem ossium emendat, & dolorem dentium à causa frigida sedat.

Ol. macis. Oleum *Macis* simili modo extillatur. Calefacit & digerit humores frigidos, vēriculum roborat, coctionem iuuat, appetitum excitat, atque aliis commodis multis vtentem beat.

Ol. cinnamomi. Oleum *cinnamomi* operosius & carius educitur: ex eius enim ℔.j. vix olei ʒ.j. extillatur. Sed ob eius præstantiam balsamo naturali comparatur.

Oleum *nucis moschatæ* vt *macis* destillatur, & ad eosdem vsus exhibetur. Vt etiam illud, quod *ex nucibus moschatis* exprimitur, de quo *supra*. *Oleum nucis moschata.*

CAP. XIV.

Oleum anisi.

ANisi ℔.j. aut maior vel minor quantitas sumatur, contundatur, in octupla, aut decupla aqua per horas aliquot maceretur; in vesica cuprea, seu alembico, refrigeratorio quodam comitato ponatur; dein igne primum moderato, postea valentiore destilletur. Tum demum ab aqua oleum separetur.

Cum hoc modo oleum & aqua simul ascendant, & descendant postea in excipulū, hæc ab illo seiungēda est: quod rite fiet instrumēto quodā instar infundibuli formato, in quod totum destillatū coniicietur, & ita collocabitur, vt acuminata & angustior infundibuli pars, cera obturata, versusima propendeat. Tunc namq; locū imum aqua, supernum oleum occupabit: ablata cera, & reserato foramine, illa effluet, hoc remanebit & seruabitur. *Paraphrasis.*

Valet ad colicum dolorem à flatibus & frigore natum, ad Tympaniam, ventriculi inflationem, cruditatem, acidum ructum & intestinorum rugitum. *Vires.*

Eadem arte parantur olea ex seminib. *petroselini, fœniculi, dauci & cumini*, quæ vt ex plantis proueniunt cognatis, sic cognatas habent vires. *Ol. cuminii.*

CAP. XV.

Oleum de spica.

SPica maior, seu lauendula latifolia alba sumitur, in vino albo odorato maceratur, & per alembicum destillatur: dein

ferosus

serosus liquor separatur ab oleo vsui reponendo.

Vix vnquam per se hoc oleum vsurpatur, sed aliis ante permixtum medicamẽtis maxime topicis, vt emplastro Vigonio. Ad alios quoque multos, præter medicos, adhibetur vsus.

Ol. Thymi. *Thymi* oleum eodem artificio trahitur, valet ad effectus quosuis frigidos, si debite tam intra, quam extra vsurpetur.

Ol. perlarũ. Ex *margaritis tritis succo limonum*, vel *aceto distillato* maceratis, solutis, in calcem redactis, aqua pluuia irroratis, & artificiose destillatis, liquor quidam trahitur, sed cum materia superet opus, opus virium præstantiam, hoc remedio sumptuosiore, pharmacopolam carere posse censemus.

CAP XVI.

Olea Metallorum.

NOn tantum ex vegetantibus & mineralibus, sed etiam metallis Chymiatri multiplici arte, labore, & mixtione olea quædam exhibent, sed quæ non adeo sunt eximiis dotib. insignita, vt ipsi prædicant. Nam *omnia metalla nostra natura vix amica sunt, aurum & argentum si exceperimus*, ex quib. oleum vix vnquam prostat eductum. Sed demus *salis nitri*, aut *aceti distillati*, aut *vini spiritus*, aut *aqua fortis*, vel omnium, vel horum tantum aliquot, vel etiam *succi limonum*, aut blandiorum auxiliorum interuentu, tincturam quandam elici, aut liquorem seu eductum seu adquisitum haberi; huic tamen vires eximias tribuere videtur iniquum: *Qualescunq; vero sint, introsi sumuntur, infelices vt plurimum producũt effectus, vt sæpe ancipites, dum foris adhibentur.* Hoc non tantum videtur innuere Hieronymus Rubeus artis Chymicæ peritissimus, sed illa etiam remedia improbare, dum scribit, *extrinsecus à perito Medico admota posse iuuare: sed interius præbere*, inquit, *vix auderem, quod ab acutis aquis, & ignis vi, inimicam visceribus qualitatem & admodũ perniciosã adipiscãtur.* Quo nomine Paracelsi remedia complura mihi admodum suspecta sunt; & pleriq; scribunt, *Basilea ad vnũ omnes, licet initio præclare adiuti viderentur, tamen intra anni spatium mortuos esse, quicunq; Chymica eius pharmaca, ex metallis confecta in corpus assumpserunt.*

In metallis igitur in calcem reducendis, aceto macerãdis, soluendis, sale tartari aut nitri elaborandis, aut alia mixtura, artificioque tractandis, nec res suas frustra, nec tempus conteret prudẽs pharmacopœus; Cũ quæ in Officinis solent consueto modo parari, ad medicinam recte faciendam, sat esse possunt. Non tamen improbo quorundam oleorum per destillationem eductorum vsum, his in morbis, qui ordinariis medicaminibus non cedunt. Nam cum *malo nodo malus cuneus* sit *adhibendus*, si consuetum remedium sæpe datum non profuit, ad aliud transire ex arte inuẽtum & datum non nefas. Propterea vsitatiorum quorundam oleorum & minus violentorum descriptionem dedimus, quibus aliquando Medicus prudens poterit vti. Vt autem multa alia per destillationem educi solita negleximus: sic alia quoque non pauca per expressionem & impressionem elicita omisimus, tanquam superflua, & fere nunquam vsitata, vt *oleũ Costinum, balaninum, nucis Indica, hyoscyami, de ranis, de piperibus, de torpedine*, & alia quædam potius ad ostentationem, quam necessitatem inuenta.

APPENDIX AD OLEA.

De Balsamis.

BAlsamum, seu Balsamon Syris dictũ, in officinis generali significato lignũ, succum & fructum cuiusdã arbuscula peregrina notat: specialius eiusdem tantum succũ, Opobalsamum, Græcis nominatũ indigitat: Abusiue Chimici Balsamum vocant suas tincturas,

tincturas, olea, liquores, quintas essentias & extracta. Licentiose quoque, sed non improprie Medici quosdã liquores crassiusculos & rubentes, multa arte mixturaque confectos, & eximiis viribus insignitos balsama nominant. Cum tamen Antibalsama potius, vel balsamelæa rectius debent appellari. Ia vero nominis mutuantur, ob terebinthinæ, quæ velut omnium basis est, resinarum & aromatum mixturam, quæ corpus, colorem, odorem & vires tribuũt, omnia balsamo naturali analoga. Fiunt autem per destillationẽ, vt plurimum inclinatoriam, in retorta, per quam liquor aqueus primũ extollitur, deinde ad latus per incuruatũ retortæ collum in excipulum delabitur: Qui secundus emanat, oleosus: qui tertius, mellis instar crassus est.

Balsamum paratu facile & optimum.

Nonnunquam balsama quædam parantur citra destillationem, inclusis nempe idoneæ ampullæ, simplicibus medicamentis & mensem integrum, aut alterum, in equi fimo, quem ventrem dicunt, aut alio loco idoneo maceratis, dilutis & putrefactis. Sic ex ea aqua, quæ è foliculis vlmi colligitur, abiectis, qui intus reconduntur, vermiculis, terebinthina, oleo hypericonis, & pauco gummi elemi phiala inclusis, diutissime concorporatis & insolatu, vel alius caloris adiutu fotis, balsamum quoddam habetur ad multa commendatissimum efficacissimumque. Nam vlceribus quantumuis dysepuloticis & malignis mirifice prodest, & quæ nullam cacethiam habent, vt & vulnera, citissime persanat.

Balsamum primum D. Mes. falso Guidoni tributum.

℞. Myrrhæ electæ,
aloes hepaticæ,
spicæ nardi,
sanguinis draconis,
thuris,
mumiæ,
opoponacis,
bdellii,
carpobalsami,
ammoniaci,
sarcocollæ,
croci,
mastiches,
gummi Arabici,
styracis liquid. an. ʒ. ij.
ladani,
castorii an. ʒ. ij. ß.
moschi ʒ. ß.
terebinthinæ ad pondus omnium.

Arida rerantur, vino macerentur & percolentur: cum simul omnia terebinthinæ commisceantur. Tota mixtura in alembico ponatur, qua vi ignis substructi calefacta primum exibit liquor tenuis, deinde crassus & ex rubro flauescens, qui Balsamum optimum est.

Huius balsami descriptio desumitur à Mesue, illius authoris *lib. de passion. cordis*, qui vires illius pene mirandas recenset: nam *subuenit*, inquit, *ad omnia, quæ oportet, & si vngatur corpus mortuum, non putret, & confortat animam & naturam.* *Vires insignes.*

Eius tamen vsus potissimum celebratur ad neruosum genus roborandum, intemperiem frigidam tollendam, natiuum partis calorem excitandum & fouendum, & robur membris conciliandum. Eo dum illinitur dorsi spina, mira celeritate paralysi & stupori succurrit. In his affectibus, qui coniunctam habent loquendi impotentiam, si parum in aures & nares immittatur, aut aliquot guttæ sub infirmi lingua contineantur, mirifice iuuant. Vocatur hoc Balsamum à Petro Apponensi, *medicamentum omnium medicamentorum*, in celeri cordis roboratione, & virium restitutione.

Balsamum 2. D. Hollerii.

℞. Thuris albiss.
mastiches an. ʒ. ij.
ligni aloes ʒ. j.
caryophyllorum,
galangæ,
ciannamomi,
zedoariæ,

nucis moschatæ,
cubebarum an.ʒ.vj,
myrrhæ,
aloes,
ladani,
sarcocollæ,
castorii an.ʒ.ß.
baccarum lauri,
nucleorum pini an.ʒ.vj.
ireos,
aristolochiæ rotundæ,
dictamni,
consolidæ maioris an.ʒ.j.
resinæ elemi,
opoponacis,
benioini an.ʒ.ij.
succi chamæpitheos,
succ.herbæ paralysis an.ʒ.ij.
terebinthinæ ad pondus omnium.

Omnia concorporabis & destillabis in alembico. Extillabit primum aqua; deinde veluti oleosum quid; postremo quasi mel.

Vires. Commendatur hoc balsamum ab illius authore Hollerio ad neruorum debilitatem, stuporem & resolutionem. Valet quoq; ad omnem intemperiem frigidam & natiuum calorem excitandum.

Balsamum 3. vulnerarium.

℞. Terebinthinæ Venetæ, & abietinæ an.ʒ.iij.
resinæ elemi,
thuris alb.an.ʒ.ij.
aloes hepaticæ,
myrrhæ,
mastiches,
benioin:
boli Armenæ,
sanguinis draconis an.ʒ.ß.
aquæ vitæ ʒ.iiij.

Ex his confuse mixtis, & simul retorta inclusis balsamum extilletur.

Vires. Nulli medicamento cedit hoc balsamum ad vulnera implenda carne & agglutinanda. Neruos quoque roborat, calorem partis insitum fouet, cicatricem minime nodosam facit, & intemperiem emendat.

Balsamum 4. D. Fallopii quod etiam est vulnerarium.

℞. Terebinthinæ claræ ℔.ij.
olei lini ℔.j.
resinæ pini ʒ.vj.
thuris,
myrrhæ,
aloes,
mastiches,
sarcocollæ an.ʒ.ij.
macis,
croci,
ligni aloes an.ʒ.ij.

Ponantur omnia in retorta, & moderato calore, primum educes aquam claram, dein illo aucto, habebis oleum rubicundum. Vtrumque seorsim seruabis, & optima medicamenta vulneraria habebis.

Balsamum 5. Medicor. Florent.

℞. Terebinthinæ ℔.j.
olei veteris ʒ.vj.
olei lauri ʒ.iiij.
cinnamomi,
spicæ nardi an.ʒ.ij.
tegularum bene coctarum & recentium ʒ.viij.

Tritis terendis per alembicum distilla.

Vrinam mouet, calculos atterit, lumbricos enecat; aurium sibilo, paralysi, spasmo, arthriditi & omnibus iunctularum doloribus prodest, vel potum, vel inunctum: sed parua eius portio aquæ affectioni accommodatæ mixta bibatur. *Vires.*

Balsamum 6. D. Euonymi, itidem vulnerarium.

℞. Terebinthinæ ℥ß.
olibani ℥vj.
aloes socotorinæ,
mastiches,
galangæ,
cinnamomi,
croci,

nucis

nucis moschatæ,
caryophyllorum,
cubebarum an. ℥.j.
gummi hederæ ℥.ij.

Puluerisentur & misceantur cum terebinthina: Exponantur in alembico vitreo, addanturque

caphuræ,
ambræ grisea an ʒ.ij.

Destillentur lento igne: prima aqua alba est & clara, & vinum balsami: secunda, flaua, & vocatur Oleum: tertia crocea, & est balsamum certissimum.

Vires. Ob virium præstantiam, ad multos vsus commendatur hoc balsamum: Vulneribus enim præsentissimum est collecticum, viceribus cauis sarcoticum, singulis tutum epuloticum: paralysi & neruorum imbecillitati securum auxilium.

Balsamum 7. & vulgare.

℞. Terebinthinæ Venetæ ℔.j.
resinæ elemi ℥.v.
resinæ communis ℥iij.
liquefiant simul: dein addito puluer. aristolochiæ longæ ℥ij.
Sanguinis draconis ʒ.iij.
repone in vase idoneo, & seruato.

Nulli secundum est hoc Balsamum vlceribus & antiquis, & recentibus ad sanitatem perducendis. Maxime vero capitis ægritudinibus externis benefacit. Paratu facillimum est.

Balsamum 8. & mirabile.

℞. Foliorum & florum, vel granorum Androsami,
foliorum & florum, vel summitatum hyperici,
summitatum botryos vtriusque,
foliorum hederæ terrestris an. m. ij.
saluiæ vtriusque,
chamæpitheos an. m. ß.

In vase fictili maceretur per duos dies in

vini albi & generosi ℔.ij. Adde
olei veteris ℔.ij. ß.

Bulliant lento igne ad vini dissipationem. In colatura permisce *Præparatio.*

Terebinthinæ ℔.j.
mannæ thuris ℥iiij.
myrrhæ ℥iij.
mastiches,
sanguinis draconis an. ℥ij.
styracis calamitæ ℥j.

Feruefiant parum ac lento igne; deinde reponantur dies septem in Sole, & seruentur in vase fictili aut vitreo ad vsum. *Vires.*

Non immerito hoc Balsamum mirabile vocaui: multos enim affectus qui aliorum præsidiorum vim neglexerunt, ipsius adiutu, quasi miraculo fuerunt sanati. Vulnera quæuis, vt & vlcera non inueterata cito percurat; antiquata etiam dysepulotica sanat, neruorum debilitati, tremori, & paralysi efficacissime prodest, capitis omnibus morbis externis præsertim frigidis confert, calorem natiuum reficit, dolores frigidos aufert, & partes roborat.

Possem alia multa describere, sed cum affinia sint, & vulneraria, plura in Officinis habere nihil est necesse.

FINIS LIBRI QVARTI.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0185-0 DFG

OFFICINÆ

PHARMACEVTICAE, SIVE ANTIDOTARII

De Medicamentis externis,

LIBER QVINTVS;

PER PETRVM VFFENBACHIVM REIP. MOENOFRANCOfurtensis Medicum ordinarium in fine locupletatus.

De Vnguentis & ceratis.

PRÆFATIO.

ANTIQVITVS vnguenta tanto fuerunt in vsu & nomine, vt qui ea non solum pararet, aut venderet, sed alia quævis medicamenta tractaret & vsurparet, *Vnguentarius* & *Myropola* diceretur: & Arabes cerata & emplastra sæpius vnguenta nominant, vt Dioscorides olea pleraq; odorata, iuxta illud Hippocratis, *Medicus esse debet vnguentatus*, hoc est, *odoratus*, vt qui halitu ex vestimentis suauiter fragrante, gloriam quandam apud vulgus captare debeat. Nunc vero angustiore acceptione, vnguenta dicuntur illa medicamenta, quæ tantum externis adhibita & illita partibus his auxilium ferre creduntur, quæ alia remedia non facile ferunt, seu ipsorum pondere grauentur, inquit Oribasius *c. 27. lib. 19. collect.* & Actuarius *cap. 1. lib. 5. meth.* seu humiditate lædantur; quæque oleagina sunt, & mediæ inter cerata & linimenta, vt cerata inter vnguenta & emplastra, consistentiæ. Ad vnguentorum autem confectionem, ea seruatur olei proportio, vt huius singulis vnciis, pulueris drachmæ singulæ, & ceræ drachmæ binæ commisceantur, vel, vt loquitur Gal. *cap. 2. lib. 4. comp. med. gen. ceræ quadruplum oleum adiiciatur, pulueribus octuplum.* Quia tamen calor vnguento-

Vnguentæ quid.

Proportio ingredientium in vnguentis.

guentorum consistentiam reddit molliorem, frigus spissiorem, hyeme plus, æstate minus olei Myropolæ solent permiscere. Cum autem magna sit inter ceratum & vnguentum conformitas; Vtrumque enim ex iisdem, sed paulo diuersa proportione mixtis, componitur, vt vnguentum plus olei, minus ceræ recipiat, sitque medium inter ceratum & linimentum, hoc nempe spissius, & liquidius illo, de vtroque in hoc libro agere statuimus; in cuius priore sectione vnguenta, in altera cerata vsitatiora & probatiora describemus. Fiunt vero vnguenta vel cum igne, vt quæ ceram, resinas & decocta simplicium admittunt; vel absque igne, vt sola nutritione & subactione, vt *vnguentum crudum*, seu de *lithargyro*, vulgo *nutritum* dictum; de quibus in particulari hoc toto libro disseremus; initio sumpto à refrigerantibus, inter quæ primum occurrit Rosaceum.

Vnguentorum & ceratorum affinitas & differentia.

CAP. I.
Vnguentum rosatum D. Mes.

℞. Axungia porci nouies aqua calente, & toties frigida lotæ, rosar. rubear. recent. an. ℔. iij.

Misceantur & dimittantur marcescere dies septem: deinde coquantur lento igne & colentur. Rursus tantundem rosarum recent. contusarum totidem dies marcescere dimittantur: tum coquantur & colentur, vt ante; tandem affunde

succi rosar. rubr. ℔. j ß.
olei amygdal. dulc. ℔. ß.

Coque igni lento ad succi consumptionem, & repone vsui. Si inter coquendum parum *opii* in *aqua rosarum* iniicias, erit eximium, & mirum ad vigiliarum leuamen.

COMMENTARIVS.

Paraphrasis Vt hoc rite paretur vnguentũ, axungia suilla debet accurate à membranis repurgari, nouies aqua parum calida, dein frigida lauari, vt sit omnis expers odoris: sic enim ad quemlibet odorem excipiendum aptior reddita, facillime rosarum fragrantiam admittit. Debet vero earum maceratio ad maiorem efficaciam iterari, & colaturæ media illarũ succi pars, & olei amygdalini sexta ad axungiam, ex Mesuei decreto adiungi. Sed pro ℔. iij. adipis porcini ponimus ℔ j. ß. succi rosarum, & ℔. ß. amygdalini. Nonnulli pro *amygdalino*, *rosaceum* aut *omphacinum*. At sic paratum, cutis meatus minus reserat, nec introita prompte permeat. Potest absque oleo prorsus bene parari, cum ex se sit liquidum satis; quo modo tota fere myropolarum familia parat. Præstat tamen liquidiusculũ cum *amygdalino*, quam crassiusculum sine ipso confectum habere. Sed vt totam olei quantitatem à Mesueo statutam permiscere, non ex arte, sic omnino nullam, non ex ratione est.

Pleriq; ad ruborem maiorem & coloris elegantiam, cuius studiosissimi sunt aromatarii, *anchusam* inter coquendum permiscent, sed melius est multo, illum colorem roseum ex rosis, quam aliis simplicib. dissociatis mutuari.

Imperat adhuc Mesue, ad somnum præ vigiliis immoderatis interruptum, reuocandum, *opium rhodostagmate* dilutum accedere ad confecturam. Cuius sententiæ lubens assentior, hortorque pharmacopœos, si non totam, saltem quandam huius vnguenti quantitatem cum *opio* compositam in Officinis asseruare.

Facultates. Vnguentum rosatum colorem immoderatum extinguendo, phlegmonas omnes, Erysipelata, & herpetas sedat, dolorem

rem capitis à causa calida, & ventriculi renum ac hepatis incendium mitigat: Quod opiũ admittit, hæc omnia potentius præstat, & præterea somnũ conciliando, phreneticis plurimum cõducit, & vires reficit.

Eodem modo queunt parari vnguenta ex *violis, nymphea*, & aliis floribus cuiuscunque qualitatis.

Cap. II.

Vnguentum album Rhasis.

℞. *Olei rosat.* ℥.*ix.*
ceruſa bona in aqua rosarũ lota ℥.*iij.*
cera alba ℥.*ij.*

Ex arte fiat vnguentum.

Commentarius.

Vnguentum hoc & paucis constat, & à paucis eodem modo describitur. Varietatem hinc maxime natã coniicimus, quod Rhasis illius author simplicium dosim nõ definierit; quam ob id quisque ad arbitriũ, auget, minuit, & immutat. Nõnulli magis odoris, quam virtutis gratia *camphuram* adiiciunt, alii *mucaginem tragacanthi*; quidam *lithargyrum*, alii *albumina ouorum*: sicq; nullibi certa manet illius descriptio, nisi Lutetiæ, vbi iuxta formulam datam à pharmacopœis conficitur, qui primũ *ceruſam* ad cribrum setaceum ita fricant, vt traiiciatur: dein pluries abluunt aqua cõ-
Præparatio. muni, post rosacea: tũ siccant; siccatã friãdo in pollinem reducunt: tum demum *cera oleo rosato* liquatæ permiscent, & spatula lignea agitando vnguentum tradunt, colore albissimum, consistentia legitimum, viriб. multis commendatum. Valet n. ad pruritum, scabiem, adustionem, intertrigines, vlcera, pustularum eruptiones, acrẽ serpiginem, intemperiem vlcerum calidam, atque alia multa cutis vitia sananda.

Cap. III.

Vnguentum Populeon D. N. Myrepſ.

℞. *Oculorum populi nigra* ℔.*j.* ß.
foliorum papaueris nigri,
foliorum mandragora,
cimarum rubri tenellarum,
foliorum hyoscyami,
solani,
lactucarum,
vermicularis,
sedi, seu semperuiui maioris,
foliorum violarum.
cotyledonis an. ℥.*iij.*
axũgia porci recent. & insulsa ℔.*iij.*
fiat vnguentum, vt artis est.

Commentarius.

Nicol. Salernitanus ex Myrepso, Præpositus ex Salernitano huius vnguenti descriptionem mutuatus est; neuter tamen debitum authori primo reddidit honorẽ, cum vterq; nomen ipsius subticuerit. Dicitur autem *Populeon* à sua basi, nempe, à *tenellis populi nigræ oculis*, vt loquitur vulgus, seu *germinibus*, quæ primo Vere in arboris sumitatibus erumpunt, & mense Martio, ante perfectam illorum explicationem colliguntur, quibus pleraq; refrigerantia & somnium inducentia adiũguntur, vt *folia mandragora, papaueris, hyoscyami, lactucarum & solani*, nec non vtriusque *aizoi*, seu *sedi*, minoris nempe, quod *herbam vermicularem*, & maioris, quod *semperuiuam* myrepolæ nominant. Ea vero seligenda vermicularis, quę flores albos gerit, & nulla linguam acrimonia vellicans. Adduntur & folia cotyledonis, quem rei herbariæ periti modo *cymbalium*, modo *cortalum*, modo *Veneris vmbilicum* nuncupant. Paratur autem sic; Ger- *Præparatio.*
mina populi recentia contunduntur, axungiæ à membranis repurgatæ permiscentur, & vase figulino excepta operculato, loco modice calido reponuntur, ad mensem vsque Maium, aut Iunium, aut eo vsque, dum ceteræ stirpes expetitæ possunt haberi satis adultæ & vegetæ: quę tum collectæ, & à sordibus purgatæ in pila teruntur, & mixturæ priori asseruatæ & fermenta-

fermentatæ concorporantur; atq; rursus in loco tepido aut paulo calidiore, integrā hebdomadam, vel etiam diutius fermentantur: postea in cacabo ponūtur cum ℔. j. vini, vel aceti, vt nonnullis placet, quod scopo magis conueniat. Nihil tamen obstat, quo minus vinum hac moderata quātitate frigidis multis permisceatur, cum nonnulli *bardanam* calidiorem adiungāt: sunt, qui *solani succum* ponunt, vt colorem nanciscatur viridiorem.

Vires. Somnum conciliat, & febricitantib. ac caput dolentibus propter calorem inunctum fronti & temporibus, aut plantis pedum, aut manuum carpis prodest.

CAP. IV.

Vnguentum Nutritum, seu crudum, vel de Lithargyro, & Triapharmacum dictum D. Mes.

℞. *Olei rosati* ℔. *j.*
lithargyri tenuissime lauigati ℔. ß.
aceti ℥. *iiij.*

Affunde vicissim ad lithargyrum, modo oleum, modo acetum, & agita in mortario, donec ipse liquorem ebiberit vniuersum, & fiat vnguentum consistentiæ legitimæ.

COMMENTARIVS.

Ex his est hoc vnguentum, quæ à singulis artificibus solent deprauari, ob simplicium, quibus constat, dosim, ab authorib. indefinite traditam. Nam Mesue ad huius vnguenti apparatum imperat tantum, vt modo oleum, modo acetum ad lithargytum accedat, & iugiter in mortario agitentur; adhucque multi quotidie, nec olei, nec aceti quantitatem limitant, sed solum, quantum sufficit, imperant: alii vtriusque partes æquales, & tantundem *lithargyri*: Alii contra, & melius, *olei* ℔. *j.* *lithargyri* ℔. ß. *aceti* ℥. *iij.* Nos debitam singulorum proportionem dedimus, si tamen inter agitandum, myropola norit, quantulaq; huius, vel illius mensura, præter definitam, opus esse, vel non esse, illi liberum esto, quicquā vel addere, vel detrahere. Continua vero agitatione pistilli debet hoc vnguentum nutriri, donec spissitudinem sibi comparet idoneam. Nec initio multum olei & aceti affatim super lithargyrum affundere fas est, alioquin submergetur, nec postea vnquam in vnguenti consistentiā debitam coibit. Nonnulli in plumbea pila nutriunt cum pistillo plumbeo, vt magis desiccet, sed multis displicet in vnguentis, hæc obscurior & nigricans tinctura: alii *lithargyrum* abluunt *aqua rosacea*: quidam addunt *succum solani*, vel *plantaginis* & *cerusam*; sed melius est parare iuxta formulam datam, quam sequuntur Parisienses pharmacopœi; non tamen omnes & semper oleum rosatum, sed aliquādo commune sumunt, nec peccant. Dicitur a. *vnguentum Crudum*, quia absque igne paratur; nonnunquā *Nutritū*, quod nutritione longa vnguenti formam acquirat: interdum *Triapharmacum*, à tri-um simplicium, quibus constat, vnione; ex quibus vt decet, coctis, fit emplastrum, in omnibus Officinis seruandum, quia vsitatissimum.

Præparatio.

Vnde dicatur crudum, vnde nutritum, triapharmacū.

Vim habet reprimendi, desiccandi, carnem in vlceribus cauis generandi, eaque ad cicatricem perducendi.

Vires.

CAP. V.

Vnguentum de Bolo.

℞. *Bol. Armena* ℔. ß.
succorum solani, & plantaginis ana ℥. *iij.*
aceti ℥. *ij.*
olei rosati ℔. *j.*

Sensim agitentur in mortario, donec vnguenti spissitudinem acquirant.

COM-

COMMENTARIVS.

Eandem aut parum dissimilem descriptionem tradit Guido Cauliacus *cap.* 5. *doct.* 1. *tract.* 7. quam ex Gal. *lib.* 9. *simplic.* accepisse fatetur: eum tamen librum euoluens, minime tale quid inueni. A quocunq; vero authore prodeat, vt optimum medicamentum à Chirurgis plurimum expetitur. Eadem est huius atq; præcedẽtis præparatio, & vtrumque, cum fiat absque igne, crudum nominari potest.

Vires. Vim habet refrigeratoriam, astringentem & roborantem optimeq; cõuenit initio fluxionum calidarum, proinde incipienti phlegmonæ, Erysipelati, & similibus affectionibus valde prodest.

CAP. VI.

Vnguentum Stypticum D. Fern.

℞. Olei rosati sæpius in aqua aluminosa loti ℔.j.ß.
ceræ albæ ℥ iiij.
gallarum immaturarum,
nucum cupressi,
baccarum myrthi,
balaustiorum,
malicorii,
corticum glandium,
acacia,
rhois,
mastiches an. ℥.j.

Cum succis mespillorum & sorborum immaturorum fiat vnguentum.

COMMENTARIVS.

Vnguentum hoc astringens, quod validissimum sit, ac paratu facile, inquit Plantius vsurpandum erit pro vnguento Comitissæ, & alio quouis astringente. Vt rite paretur, omnia tenuissime pulueranda, & dies circiter quatuor maceranda in *succis sorborum & mespillorum*, vel horum tantũ alterutro; deinde lento igne siccanda: *Præparatio.* Tum ceræ oleo rosato liquatæ commiscenda, spatula agitanda, & accurate commiscenda.

Inter astringentia primum locum obtinet: Ob id admouetur partibus imbecillis roborandis, ab humorum irruentium accursu tuendis & laxioribus constringendis & angustandis. Nam fluxiones omnes intercipit, vuluæ, vteri, sedis, intestinique prolapsum cohibet, & profluentem sanguinem admotum sistit, mammillas pendentes retrahit, minores efficit, & ventris rugas à partu tollit. *Vires.*

CAP. VII.

Deficcatiuum rubrum.

℞. Olei omphacini ℔.j.
ceræ albæ ℥.v.
terræ Lemniæ, vel boli Armenæ.
lapidis calaminaris an. ℥ iiij.
lithargyri auri,
cerusæ an. ℥. ij.
caphuræ ʒ j.
fiat vnguentum, vt artis est.

COMMENTARIVS.

Deficcatiuum sic ab effectu dictum, vt rubeum à colore, omnibus in Officinis prostat, vt topicum vsu frequenti & felici probatissimum. Et licet de huius authore non satis constet, iuxta tamen formulam à nobis traditam, fere apud omnes describitur, & sic paratur: *Cerusa, caphura, lithargyrus* primum seorsim terenda & læuiganda: *Cera* moderato calore oleo liquanda: his ab igne semotis pulueres permiscendi, ita tamen, vt *caphura* postremo loco iniiciatur. Omnia sic confuse mixta sedulo spatula lignea agitanda, vt in debitam coeant vnguenti spissitudinem. *Præparatio.*

Poterit quoque cum Siluio parari, igne *lithargyro* prius nutrito, dein pulueris vna commixtis. Sed si coadunatum, vt magis deficcat, sic refrigerat minus. Sunt, qui cũ terra

terra Lemnia conficiunt; cum *bolo* tamen confectum nihilo est inefficacius.

Vires. Refrigerat, roborat, fluxionem sistit, partem affectam tuetur, humiditates excrementitias digerit, absumit, siccat, & vlcera ac vulnera ad cicatricem perducit.

CAP. VIII.

Vnguentum Diapompholygos D. N. Alex.

℞. *Ol rosat. ℥x.*
succi granorum solani ℥iiij.
bullant lento igne ad succi dissipationem: adde
cera alb. ℥v.
psimmythii seu cerusa lota ℥iij.
puluerus plumbi,
pompholygis an. ℥ij.
thuris ℥j.

Coquantur & cogantur in vnguenti formam.

COMMENTARIVS.

Desumptum est hoc vnguentũ ex Nic. Alexand sed immutata simplicium singulorum dosi & ad meliorem formam redacta, iuxta Sylvii castigationem *cap.* 1038. *sui antid.* Illius basis *pompholyx* est, à qua nomen habet. Quid autem sit *Pompholyx*, & quid differat à *Tutia*, postea dicetur. Iubet porro Alexandrinus *lib. de simplic.* vsti plumbi puluerem assumi & abluí, ego tamen malim idipsum, crudum, & ex arte in pollinem redactum, vt præstantius, assumere; quibus tamen vstum magis arridet, his Dioscorides *cap* 96. *lib.* 5. sic iubet vrendũ. Super quam minutissimas plumbi laminas, inquit, fictili nouo inditas sulphur inspargito, additisque rursus aliis laminis, interiecto semper sulphure, vsque dum vas expleueris, succendito: flagrante autem plumbo, ferrea rude versato, donec perfecte redigatur in cinerem, nihilque e plumbo vstum hæserit: tum obturatis naribus, ne plumbi halitus noceat, eximito. Elimata quoq; plumbi scobs cum *sulphure* vri facile potest: vt etiam absque eo, si tenuissimæ illius lamine igni acri imponantur, & rudicula ferrea perpetuo moueantur, dum soluantur in cineres.

Plumbi vstio.

Alius modus.

Tertius modus.

Vrunt nonnulli sine *sulphure* melius hoc modo. In fictili nouo reponunt, & prunis circumcirca accensis liquant, atque ferrea spatula agitant, ignem semper augendo, vt spumam non modo multam eructet, sed vt totum in spumam abeat, quæ velut cinis est, qui denuo igni adhibitus non difficile pulueratur. Vstum autem & pulueratum lauatur vt *cadmia* Crudum vero facile in pollinem reducitur, si eius laminæ tenues, minutissime incidantur, *aceto* acerrimo tres dies immergantur, quotidie immutato, si videtur, *aceto*, & postea exemptæ & siccatæ citra vstionem terantur. Ad præparationem coquitur primum *solani succus* in *rosaceo* ad succi deperditionem: Deinde *cera* eodem oleo liquatur: Tum adduntur pulueres tenuissimi, & continua agitatione rudicula lignea mouentur, donec tota mixtura refrixerit, in vnguentum abitura.

Quartus modus.

Puluis plũbi crudi qui fiat.

Præparatio.

Præstantissimum est ad vlcerum sanationem: Eorum enim calorem mitigat, humiditatem siccat, malignitatem cancerosam domat, dolorem lenit, cauitatem carne implet, & ad cicatricem perducit. Maxime autem tibiarum vlceribus prodest.

Vires.

CAP. IX.

Vnguentum ad pruritum Scabiosum.

℞. *Axungiæ suillæ in succo scabiosæ sæpius lotæ ℔ ß.*
radic. oxylapathi in aceto ad putrilaginem cõctæ, & per setaceum traiectæ.

sulphuris in succo limonum abluti an. ℥.j. ß.
vnguenti populei in succo enula nutriti ℥.ß.
omnibus in mortario probe subactis fiat vnguentum.

COMMENTARIVS.

Dum hæc scriberem, venit ad me rusticus quidam opem efflagitans pro quodam amico & affine, qui cum nocte, dieque pustuloso pruritu importune stimularetur, à barbitonsore idoneum postulauit remedium. Ille vnguine sibi familiari, ex mercurio, sulphure & axungia suilla pararo, partes prurientes semel atque iterum obliniuit, & tanto impetu prauam totius corporis colluuiem mouit, & ad ceruicem & collum promouit, vt suborta sputatione violenta, pene misellum suffocarit. Nolo plures alias similes historias recensere, cum ex dicta satis eorum innotescat error, qui vt imperite, sic infeliciter ad leuem scabiem, & pruritum linimentum ex *hydargyro, adipe, vel butyro & sulphure* confectum, imperant. Ne autem posthac ad vomitum redeant, vel aliis vt ita faciant, medicamentorũ optimorum inopia consilium dent, hoc vnguentum damus, paratu facillimum, & ad scabiem pruriginosam efficacissimum. Serum enim biliosum & pituitam acrem, & salsam mitigat, humores quosuis calidos contemperat, & scabiem & pruritum sanat.

Historia.

CAP. X.

Vnguentum Ophthalmicum.

℞. Bol. armen. in aqua rosar. lota ℥j.
lapid. calaminaris in aqua euphras. abluti,
tuthiæ præparat. an. ʒ.ij.
margaritarum tenuissime leuigatar. ʒ.ß.
caphuræ ℈.ß.
opii gr. v.
butyr. recent. aqua plantag. sæpius abluti ℥.v.
Fiat vnguentum secundum artem.

COMMENTARIVS.

Vix dici potest, quot, quantisque morbis & symptomatis obnoxius sit oculus, quibus oppugnandis omnia quidem medicamentorum genera debentur, sed non omnes eorum formulæ adhibentur: Præter enim collyria & vnguenta, quædam oculi non nisi difficillime ferunt. Nam cataplasmata, emplastra, & similia, vt super palpebras, & extra oculorum aliquando prosunt, sic intra admouere, excæcare est. Ad multos autem illorum morbos curandos vnguentum quoddam ophthalmicum, ab effectu dictum exhibemus, quod humorum fluxiones arcet, calorem temperat, acrimoniam mitigat, lachrymas & sistit, & siccat, dolorem sedat, ruborem aufert, & oculum roborat, si illius tantillum post vniuersalia remedia, purgationem, & sanguinis eductionem ad angulos, & palpebrarum oras adhibeatur.

CAP. XI.

Vnguentum de Minio, seu vnguentum rubrum, caphuratum,

℞. Minii triti ℥.iij.
lithargyri ℥.ij.
ceruse ℥.j.ß.
tuthiæ, ʒ.iij.
caphuræ ʒ.ij.
olei rosati ℔.j.ß.
ceræ alb. ℥.ij.
fiat vnguentum, vt artis est.

COMMENTARIVS.

Duplex huius vnguẽti datur descriptio: vna simplicior, quæ sine *camphora*, altera magis

magis composita, quæ cum ipsa paratur. Vocatur autem rubeum à colore & de minio, à sua basi. Vtilissime datur ad vlcera mala, inueterata, & quæ vix integram curationem admittunt, & ad cicatricem perducuntur.

DE VNGVENTIS CALIDIS.

CAP. XII.

Vnguentum Resumptiuum, D. Præp.

℞. Butyr. recentis ℔. *j.*
ceræ flauæ ℔. ß.
axungiæ porci quart. j.
axungiarum anseris,
anatis,
gallinæ,
olei amygdalini,
anethini,
chamæmelini an. ℥. *ij.*
mucaginum radicis altheæ,
sem. lini an. ℥. *j.* ß.
mucaginis fenugræci,
œsypi humidæ an. ℥. ß.
fiat vnguentum, vt artis est.

COMMENTARIVS.

In hoc vnguento, in Antidotario Præpositi descripto, cum multa reprehendēda inuenisset Rondeletius, quædam detrahendo, nonnulla substituendo, alia prorsus, vt inutilia, nec scopo accommodata, improbando, illius compositionem non parum immutauit: Nam pro *cera alba flauam*; pro *oleo violato*, *amygdalinum* subdidit: Mucilagines vero *tragacanthi*, *gummi Arabici* & *seminis citoniorum* expunxit, quod sua virtute astringentiore digerendis humoribus minime conueniant. Quod si vna cum resoluentibus in morborum principiis roborantia debeant aliquando vsurpari, facile erit, vtendi tempore, vnguento iuxta formam datam confecto, parum *olei citoniorum*, aut *omphacini*, vel similis, quando postulabit, occasio commiscere. Vt vim digerendi maiorem habeat, addita est adhuc *fenugræci mucago*, sed quantitate parua, quod odoris insuauitate displiceat; Si medulla ossium vituli adiiciatur, virtutem habebit magis emollientem & relaxantem, vt voluit Fernel. Vt ex arte paretur, *cera* frustulatim diuisa cum oleis primum liquanda, dein *butyrum* & *axungiæ*. Liquefactis simul omnibus *œsypus* addenda, & spatula agitanda. Ab igne semotis & accurate vnitis mucagines in aqua communi, vel, vt aliis placet, in rosacea ad maius robur extractæ, commiscendæ, & lignea spatula mouendæ, vt vnguenti spissitudinem idoneam acquirant. *Præparatio.*

Totius thoracis dolores lenit, humores tussim committentes coquit, sputum mouet, pleuritidi auxiliatur, & succos inutiles musculis thoracis impactos resoluit, & partes relaxat, lenit, emollit. *Vires.*

CAP. XIII.

Vnguentum de Althea, D. Myreps.

℞. Rad. altheæ,
sem. lini, &
fenugræci an. ℔. ß.
Scillæ ℥. *iij.*

Lota, tritaque macerentur triduum in *aquæ* ℔. *v.*

Dein bulliant, donec inspissentur: His ad ℔. 1. expressis, misce
olei ℔. *ij.*

Feruefiant denuo ad mucaginum exhalationem. Oleo superstiti adde
ceræ flauæ ℔. ß.
colophoniæ,
resinæ an. ℥. *iij.*
terebinthinæ,
galbani,
gummi hederæ an. ℥. *j.*

Omnia simul in cacabo liquescant, agitētur, & ab igne remoueātur, vt refrigera-

ta vnguenti spissitudinem idoneam concrescant.

COMMENTARIVS.

Fernelius huius vnguenti descriptionem multo simpliciorem exhibet, omissis *scilla, colophonia, galbano & hederæ gummi*, quod sordidum nimis vnguentum efficiant, ne his sit opus, ad digerentem vnguenti vim augendam, ex aliis simplicibus formula comprehensis, satis efficacem. Ea tamen vtilia credo, quæ si quis expunxerit, vt medicamenti odorem, sic virtutem immutabit. Si desit *gummi hederæ*, eius succus substituendus. Aquæ quantitas nempe lib. iij ß. quod minor esset, nec mucaginibus eliciendis, & postea coquendis sufficeret, aucta est ad lib. v.

Cæterea sunt facilia, vt & conficiendi modus, ex vnguenti formula artificiose descripta satis notus.

Vnguentum de althea calefacit, emollit, lenit, humectat & digerit: Ob id intemperiem frigidam tollit, neruorum duritiei prodest, siccitatem nimiam emendat, pleuritidi & aliis affectibus ab humore crudo musculis adhærente natis, medetur. *Vires.*

CAP. XIV.

Tetrapharmacum, seu Basilicum minus, D. Mes.

℞. *Ceræ flauæ.*
resinæ,
picis nigræ an. ℥. ij. ß.
olei dulc. ℔. j.
fiat vnguentum secundum artem.

Basilicum maius, D. Mes.

℞. *Ceræ,*
resinæ pini,
seui vaccini,
picis naualis,
thuris,
myrrhæ an. ℥ j.
olei ℔. j.
fiat vnguentum.

COMMENTARIVS.

Ratio nominis.

Vnguentum hoc à viribus, quibus pollet maximis, ad humores coquendos, seu suppurandos, Basilicum, seu Regium dicitur. Constat autem vel quatuor tantum simplicibus, ob id *Tetrapharmacum* dictum, seu *Basilicum minus*; vel pluribus, & *Basilicum maius* appellatur. Vtrumque diapyeticum est, seu pus mouens, aut suppuratiuum; Simplex tamẽ imbecillius est magis composito, & minus calidum, ac velut temperatum, propterea pepasmo, seu coquendis, & in pus vertendis humoribus magis idoneum; Nam verum pepasticum seu maturatiuum medicamentum temperatum est, & calori nostro natiuo cognatum, vnde sua qualitate potius agit, inquit Galenus *cap. 7. libr. 5. de simpl. med. fac.* quam quantitate, vt remollientia potius qualitate, quam quantitate, cum sunt validiora, non ita tamen superfluum humorem absumere. Cum ergo Tetrapharmacum sit quasi symmetrum, optimum suppuratorium est, & humores coquendo in pus rite conuertit, perinde ac vola manus temperatissima parti cuipiam prauis humoribus scatenti diutissime admota c. 2. *lib. 5. simpl.*

Præparatio.

Ad Basilici confecturam *resina*, & *pix nigra*, quæ nondum picandis nauibus inseruiuit, cum oleo primum liquanda, & vbi parum refrixerint, pistillo agitanda, vt vnguenti consistentiam nanciscantur.

Vires.

Tetrapharmacum seu Basilicum dolorem mitigat, humorem noxium parti impactum coquit, illius acrimoniam lenit, & carne vlcera implet.

CAP.

CAP. XV.

Mundificatiuum expertum.

℞. *Absynthii.*
centaurii minoris,
agrimon.
veronicæ,
hormini,
plantaginis an. m. j.
macerentur in ℔. *ij. aquæ, & coquãtur lento igne, donec marcescant. In* ℔. ß. *colaturæ expressæ, iniice*
Mellis communis ℔. ß. *Bulliant rursus ad aquæ fere dissipationem. Tum adde*
olei rosat. ℔. *j.*
ceræ in eodem liquatæ ℥. *iij.*
pul cancrorum vstorum ʒ. *iij.*
farinæ lupinorum,
pul. radic. gentianæ an. ʒ *ij.*
myrrhæ,
aloes an. ʒ *j* ß.
ireos,
viridis æris an. ʒ. *j.*
fiat vnguentum, vt artis est.

COMMENTARIVS.

Cum nullum extaret in vulgatis Dispẽsariis mundificatiuum eximium, de cuius efficacitate Chirurgi ad vlcerum detersionem possent sibi felices satis effectus polliceri, in illorum gratiam hoc rhypticum seu medicamentum extergens (*mundificatiuum* nominant) concinnauimus, his præditum viribus, quas Galenus *cap.* 11. *lib.* 5. *simpl.* requirit, ratio postulat, & probat vsus. Nam cum eiusmodi medicamentum tenuitate substantiæ mediocriter exsiccantis vlcus extergeat, seu sordes à parte, cui adhibetur, separet, & foras amandet, præter eam substantiæ tenuitatem, & qualitatem exsiccantem, & sæpius nitrosam, ab emplastico, & viscido, quod in parte cohibet, excrementa & sordes aggerit, longe distare videtur. At vero mundificatiua vulgaria, magna sui parte, ex *sarcocolla, thure, & mastiche* componuntur: nõnunquam ex *resinis, symphito* toto, & *semperuiuo*, quæ tantũ abest, vt effectus præstent, quos illa promittunt, cum sæpius vlcera sordidiora reddant. Proin illis relictis, felicius in ægrorum salutem hoc nostrum rhypticum, seu extergens medicamentum in Officinis seruabitur.

Cancros autem fluuiatiles vtros excipit, quibus vis est ad extergendum, & exsiccãdum insignis. Seligendi vero sunt fluuiatiles quorũ tamen defectu marini poterunt assumi. Vrẽdi vero in patella ignita eousque, dum facile redigi possint in læuorẽ, qui miscebitur vna cum pulueribus reliquorum simplicium seorsum tritorum. Tum omnia incorporata agitabuntur, vt in vnguenti crassitiem vniantur idoneã. *Cancrorum vstio.*

Vim habet excrementa serosa ab vlceribus absumendi, crassiora separandi, & extergendi: Sed quæ sordibus crassissimis, vel cadauerosa carne conspurcantur, validius detergens, & sæpe cathereticum postulant. Insigni autem virtute, eaq; peculiari prodest vulnerib. à cane rabido inflictis. Eorum n. virus specifica proprietate extinguit, & humores infectos veneno exterget, siccat, absumit. *Vires.*

CAP. XVI.

Vnguentum Aureum, D. Mes.

℞. *Olei* ℔ *ij.*
ceræ citrinæ ℔. ß.
terebinthinæ claræ ℥. *ij.*
resinæ,
colophoniæ an. ℥. *j.* ß.
olibani,
mastiches an. ℥. *j.*
croci ʒ *j.*
fiat vnguentum, secundum artem.

COMMENTARIVS.

Vocatur hoc vnguentum *Aureum* &

Ratio nominis.

Regium vtroq; nomine colore & virtute deprompto. Nam vt aurum flauum est, vt rege dignum medicamentum, quod vix vnquam infeliciter adhibetur. Eius adeo facilis est apparatus, vt ne quidem iuniores tyrũculos lateat. Perperam faciũt, qui lucri, quã nominis auidiores, absq; *croco* & *mastiche* parant: Sic enim immutata illius virtute, & colore negato, nec amplius aureum, nec regium est.

Vires.

Rite paratum aureum vulnera salubriter agglutinat, vlcera caua & mũdata carne implet, dolorem, si quis in his sit, mitigat, & ad cicatricem accelerat.

Vnguentum fuscum.

Vires.

Easdem aut parum dissimiles vires habet vnguentũ Fuscum, quod fit ex *olei* ℔. j. ß. *ceræ nouæ* ℥. iiij. *picis nigræ, sagapeni an.* ℥. ij. *mastiches, galbani, thuris, terebinthinæ an.* ℥. j. Vtrumque enim sarcoticum est, seu vlcera implens, & ad perfectam curationem ducit.

CAP. XVII.

Enulatum cum Mercurio.

℞. *Radic. enulæ in aceto coctæ, tritæ & cretæ* ℔. j.
axungiæ porci veteris, & salitæ,
olei communis an ℥. iij.
ceræ nouæ ℥ j.
hydrargyri extincti,
terebinthinæ claræ an. ℥. ij.
salis vulgaris ℥. ß.
fiat vnguentum, legitimæ consistentiæ.

COMMENTARIVS.

Excerpsit hoc vnguentum Præpositus ex Myrepso, apud quem fere simile legitur in fine tertiæ sectionis, sed vt illius videretur primus author, *oleum, ceram, salem, & terrebinthinã* addidit, & efficacius reddidit: Ante tamen istud incrementum, ob miras eius dotes, Mirabile vocauit Myrepsus.

Paraphrasis.

Paratur autem in Pharmacopoliis iuxta maiorem descriptionem simplici securiorem, licet vtriusque vsum auersentur multi propter *hydrargyrum*; Eius tamen per saliuam, aut succum *limonum* extinctio metum omnem ex illorum animis excutere debet: Adde, quod *terebinthina*, & *adeps suillus* commiscentur, quæ illius feritatem, si quæ remansit, obscurant. Sunt, qui loco *hydrargyri Sulphur* ponunt, alii *succum fumariæ*, vel *limonum*. Ad huius vnguenti apparatum nonnulli *radicem enulæ* tantum in *aceto* terunt, & per cribrũ traiiciunt, sed melius est, eas ad putrilaginem coqui, idque in aceti lib. ij. & aquæ lib. j. potius, quam in aceto solo: Nam quę simplici concoquuntur aceto, acerrimam qualitatem adipiscuntur.

Præparatio.

Ceræ igitur *oleo* liquatæ axungia additur, dein *enulæ pulpa*, post *argentum viuum & sal*, tandem *terebinthina*; Quæ omnia confuse mixta, probe agitata abeunt in vnguentum.

Vires.

Ad pruritum, scabiem siccam, humidam, & à quacunque causa ortam, atque ad alias cutis fœditates mire est efficax.

CAP. XVIII.

Vnguentum ad Vermes.

℞. *Centaurii minoris,*
absynthii,
farinæ lupinorum an. ʒ. j.
pulpæ colocynthid. tritæ, aceto maceratæ, & postea siccatæ ℈. ij.
olei amygdalarum amararum ℔. ß.
ceræ ℥. j. ß.
fiat vnguentum, consistentia idoneum.

COMMENTARIVS.

Vermes in multis corporis partib. generantur, atque in his potissimum, in quibus materia quædam excrementitia corrumpitur, vt in intestinis, ex quibus triavermium genera reiiciuntur; Ex superiotibus teretes

tereres & longi, ex colo lati, ex recto ascarides, seu breues cucurbitui dicti. Omnes enecantur acribus, salsis, acidis & amaris, vel interius assumptis, vt *aloe*, *santonico*, *rhabarbaro*; vel exterius adhibitis, vt vnguento à nobis descripto, ad cuius præparationem, *Colocynthis* primum terenda, & *aceto* maceranda, dein insolatu, vel in cineribus calidis exsiccanda: Post *oleo ceræ* liquatæ miscenda, vna cum reliquis simplicibus in pollinem redactis: Tum omnia simul agitanda, & accurate vnienda in vnguenti concretionem. *Præparatio.*

Plurimum valet ad lumbricos interficiendos, si eo vmbilici regio liniatur, vel totum abdomen, aut eius portio cum decocto enematis communis per sedem in aluum inii ciatur. *Vires.*

CAP. XIX.

Vnguentum ad Achoras, vulgo tineam, D. Gordion.

℞. *Ellebori albi,*
ellebori nigri,
sulphuris viui,
auripigmenti,
lithargyri,
calcis viuæ,
aluminis,
gallarum,
fuliginis,
cinerum clauellatarum an. ℥.ß.
hydrargyri extincti,
virid. æris, an. ʒ *ij.*

Fiat omnium puluis, qui bulliat lento igne in

Succorum boraginis,
scabiosæ,
fumariæ,
oxylapathi, &
aceti an. ℥ *iij.* ad succorum consumptionem: Adde
olei veteris ℔.*j.*
picis liquidæ ℥. ß. *ceræ parum, fiat vnguentum.*

COMMENTARIVS.

Huius vnguenti Gordonius perhibetur author primus, licet cuiusdam Ioannes de Concoregio meminerit, qui in *ellebori* vtriusq; dosi limitanda ab ipso dissentit; vt etiam Guido Cauliacus, qui de *hydrargyri* & *viridis æris* quantitate non parum detraxit, cuius castigationem sequimur. Extinguitur autem *argentum viuum* multis modis, sed vsitatior modus fit per *saliuam ieiuni*, aut *succum limonum*, & aliquando *hyoscyami*. Cætera, quæ ad apparatum attinent, facilia sunt, eaque medicamenti formula descripta satis indicat.

Istud vnguentum, inquit Gordonius, proculdubio tantæ virtutis est, vt in corpore mundificato, seu purgato, omnem infectionem perscientiam humanam curabilem curet, siue fuerit tinea, seu scabies, malum mortuum, morphea, aut aliud quodcunque infectionis genus. Quare in honore, vt loquitur bonus vir, & reuerentia habeatur. *Vires.*

CAP XX.

Vnguentum Apostolorum, D. Auicen.

℞. *Olei communis* ℔.*ij.*
ceræ flauæ,
terebinthinæ,
resinæ,
ammoniaci an. ʒ *xiiij.*
lythargyr. auri ʒ *ix.*
aristolochiæ rotundæ,
thuris masculi,
bdellii an. ʒ.*vj.*
myrrhæ,
galbani an. ʒ.*iiij.*
opoponacis,
æruginis an. ʒ *ij.*
fiat vnguentum.

COMMENTARIVS.

Auicennam vnguentũ hoc inuenisse, & sic-

Ratio nominis.

sic nominasse fertur, qui tamen Apostolorum numerum, nec resciuit vnquam, nec similiter Deum coluit. Qui n. Christi legem sequentes Deum vere agnoscũt, certo sciunt Apostolos non vnguentis, sed verbis, imo sola vestium vmbra ægrotos sanasse; Vnde facile credo, interpretes Arabicæ linguæ deceptos, qui vnguentum hoc *Alhauarin* Auicennæ dictum, Apostolorum verterunt. A quocunq; tamen fuerit hæc imposita nomenclatio, nõ improbatur, vt quæ compositionem ex tot simplicibus, quod olim fuerunt apostoli, cohærentem designet. Sic autem paratur.

Præparatio.

Gummi primum in aceto duodecim horas maceranda, dein colanda, & igne lẽto coquenda ad spissitudinem mellis: quibus adhuc calentibus diluenda, vniendaq; *terebinthina*. Inter ea *lithargyrus* læuigatus in oleo blando igne nutriatur. Tum eodem *cera* liquabitur, vt & *resina*. His ab igne semoris gummi dicto modo apparata commiscebuntur: Dein *aristolochia, myrrha & thus:* Tandem *ærugo*; Cuius dosim augent imperite multi, vt vnguenti colorem efficiant viridiorem; Simul enim cum tinctura acrimoniam acquirit vehementiorem, vlceribus nimis mordacem & noxiam.

Vires.

Vulnera & vlcera contumacia, itemq; fistulas detergendo expurgat, fungosam, aut mortuam carnem exedit, & absumit, & nouæ restitutionem accelerat.

Vnguentum à calce.

Ei viribus non male conuenit vnguentum è *Calce*, septies, vel etiam decies in aqua communi, dein in *rosacea*, vt decet, abluta, & olei sufficienti quantitate excepta ad vnguenti crassitiem. Vlcera enim efficaciter à sordibus exterget, humiditates absumit, & ad cicatricem perducit. Paratur aliud magis compositum, additis *cerusa, pompholyge, lithargyro, seuo vitulino, & vnguento rosato*; Sed raro est in vsu.

* * *

CAP. XXI.

Vnguentum Ægyptiacum.

℞. Æruginis ℥.v.
mellis ℥ xiiij.
aceti fortis ℥.vij.
Coque super ignem, donec inspissentur in vnguenti crassitudinem.

COMMENTARIVS.

Ægyptios omnes fuisse Medicos.

Ægyptios omnes Medicos olim fuisse, antiquo prouerbio fertur, ab hisq; primas medendi leges, & medicamenta multa, manasse, patrũ scripta, & rerũ monimẽta testantur; Verum Græci gloriæ semper auidissimi, quæ ab illis sunt mutuati, sæpe tã astute immutarunt, vt primi nũc fere authores habeantur. Supersunt tamẽ adhuc quædã olea, & vnguenta ab illis cognominata, vt vnguentum hoc vulgare *Ægyptiũ* dictum, quod eius cognitio primũ ex Ægypto ad nos delata est, vel quia illic & laudatissimum, & vsitatissimum parari consueuerit. Ex his enim causis potius, quam ex Ægyptiorum colore fusco, ac vnguẽto simili probabilius est nomen deriuatum. Multi à sua basi, videlicet *melle*, melleum nominant. Sed cum rationi nonnunquam præponatur vsus, cum myropolis *Ægyptiacum* nominabimus, quod sic parabitur. *Mel* cum *aceto*, & *ærugine* puluerata, in figulino vase igne lento coquetur ad aceti dissipationem, æruginis tincturæ immutationem, & vnguenti consistentiam legitimam. Vocatur à Mesue *magnum*, id est, viribus eximium, non ad differentiam minoris, seu minus compositi.

Vnguentum melleum.

Præparatio.

Vnguentum magnum.

Ad vlcera antiqua & fistulosa est vsitatissimum: Ea n. terget, putredinem aufert, saniem absumit, carnem excrescentem & mortuam exedit, non sine sensu doloris. Si *thus masculum* addatur, vt consentire videtur Mesue, aliquanto mitius erit, & minus sarcoticum.

CAP.

CAP. XXII.

Vnguentum Agrippæ, D. Myr.

℞. *Radic. bryoniæ* ℔. *ij.*
cucumeris asinini ℔ j.
scyllæ ℔. ß.
ireos ℥. *iij.*
filicis,
ebuli,
tribulorum aquaticorum an. ℥ *ij.*
olei veteris ℔. *iiij.*
ceræ citrinæ ℥ *xv.*
fiat vnguentum ex arte.

COMMENTARIVS.

A Myrepso vocatur vnguentum γρύπα. Latini codices *de Agrippa*, & ratione vix probabili ad regem Agrippam retulerunt. Sic forsitan dicitur, quod fiat ex simplicium agrestium succis per macerationem in oleo relictis, vnde ἄγριππον, quasi *succus agrestis*, à quo detorta est de Agrippa nomenclatio. Sed de nominum ratione non disserendum, modo res ipsa probe dignoscatur. Huius autem vnguenti descriptionem à Myrepso data Salernitan parũ immutauit, pro *radice altheæ syluestris*, *cucumeris asinini* radicem ponendo, scopo cõuenientiorem, serosis humoribus educendis, & hydropi curando, iuxta Myrepsi institutum accommodatiorem. Sic vero illius præparatio suscipitur. Radices recentes primum seligendæ, abluendæ, diligenterque à sordibus purgandæ, & terendæ: Deinde oleo super cineres calidos quinque aut sex dies, in vase fictili macerandæ; Postea coquendæ, donec contabuerint, & aquea humiditas exhalarit. Tum percolandæ. Percolato liquori denuo ad ignem adhibito, & feruere incipienti, addenda *cera*, & ex arte conficiendum vnguentum: quod ventri illitum hydropicis prodest, vt & lienosis, si hypochõdrium sinistrum inungatur. Aluum quoque non raro subducit, licet tantum extrinsecus adhibeatur. Maxime vero pueris & habitu mollioribus. Aliis adhuc multis qualitatibus pollet, quas breuitatis causa prætereo.

Ratio nominis.

Præparatio.

Vires.

CAP. XXIII.

Vnguentum Aregon, D. Myrepſ.

℞. *Laureolæ* ℥. *jx.*
calamenti ℔. ß.
radicis cucumer. agrest.
ireos recent.
maioranæ,
cimarum rorismarini.
serpilli,
rutæ an. ℥ *iiij.* ß.
foliorum lauri,
saluiæ,
sabinæ an. ℥ *iij.*
zinziberis,
piperis an. ℥ ß.
pyrethri,
euphorbii,
petrolæi, an. ℥ *j.*
mastiches,
thuris an. ʒ *vj.*
olei moschatellini ℥ ß.
laurini,
adipis vrsi an. ℥ *iij.*
butyri ℥ *iiij.*
ceræ puræ ℥ *xv.*
olei communis ℔ *v.*

Herbis & radibus vino maceratis, coctis cum oleo, colatis; & additis pinguibus & pulueribus, fiat vnguentum, vt artis est.

COMMENTARIVS.

Qui ad huius vnguenti apparatum Medicorum commentarios euoluunt, tot varietates, quot authores in descriptione eius agnoscunt: Nam Salernitanus addidit *radicem bryoniæ, iari, cucumeris asinini*, & folia vtriusque *Conizæ*: Fernelius additionem illam admittit, omittit *radicem iridis*, & dosim immutat: Alii alia vel detrahunt, vel adiiciunt. Ioubertum authoris mentem fidelius secutum, magis sequimur, & descriptionem quam ipse in meliorem ordinem redegit, exhibemus. Eius

Præparatio. autem apparatus sic instituendus. Radices & herbæ tritæ, & à sordibus purgatæ diem integrum macerentur: postridie eximantur & probe terantur; In oleum immergantur, & sic dies septem dimittantur: Tum coquantur & percolentur. Expresso liquori addantur *butyrum*, *adeps & cera*: His liquatis affundantur *olea*: Tum pulueres permiscendi. Omnia sic rite permixta, & subacta vnguentum efficiunt consistentiæ legitimæ; quod ab effectu ἀρηγὸν, id est, *auxiliare*, à quibusdam, *Adiutorium*, à Nicolao Præposito inepte *Aragon* dicitur. *ἀρηγὸν. Vng. Adiutorium.*

Valet ad affectus corporis frigidos, conuulsiones, resolutiones, colicum dolorem & articularem. Ante inuasionem quartanæ prodest spinam dorsi, & scapulas eo inungi.

CAP. XXIV.

Vnguentum Martiatum, D. Myrepſ.

℞. *Olei antiqui* ℔. *ij.*
cera ℔. j.
rorumarini,
foliorum lauri,
ruta an. ℥. *iiij.*
maiorana ℥ *iij.*
ebuli,
Sabina,
balsamita,
ozymi,
elelisphaci,
polii montani,
calaminthes,
arthemisia,
enula,
betonica,
acanthi,
spargula,
herba venti,
pimpinella,
agrimonii,
absynthii,
herba paralysis,
costi nostrati hortensis
cymarum sambuci,
vermicularis,
semperuiui maioris,
millefolii,
chamædryos
quinque neruia,
centauri minoris,
fragaria,
pentaphylli an. ℥ ij. ʒ. *ij.*
radicis althea,
cumini,
myrrha an. ℥ j. ß.
fenugraeci,
butyri an. ʒ. vj.
seminis papaueris albi,
vrtica,
violarum,
menta satiua, &
menta agrestis,
rubia tinctorum,
oxylapathi,
polytrichi,
cardiobatani,
periclymeni,
herba moschata,
florum chamæmeli,
scolopendrii,
crispula,
herba camphorata,
styracis calamita,
thuris,
medulla cerui an. ʒ *ij.*
axungiarum vrsi,
Gallina, &
anseris,
mastiches an. ℥. ß.
olei nardini ℥. j.

Radices & herbæ tritæ vino macerentur, coquantur, oleum affundatur, & rursus coquantur, donec marcescent. Colato liquore & calente cera liquetur, dein butyrum & axungiæ: Tum pulueres addãtur, & fiat vnguentum.

COMMENTARIVS.

Putat Salernitanus, hoc vnguentum debere *Ratio me-*

minu. bere vocari *Martianum* à Martiano; Manlius. *Martianum* à Martiatone Medico peritissimo illius inuentore. Sed is quicunque fuerit, vnguentum sane ad multa efficacissimum, & vsitatissimum descripsit. Multis autem quod constet simplicibus, ad differentiam alterius minoris descriptionis ab Alexandrino *c.994.* traditi magnum vocatur.

Compositionis illustratio. Verum ne quis in eius dispēsatione admittat errorem simpliciū aliquot obscurior appellatio sic elucidanda, vt per *acanthum, brancha vrsina* intelligēda, per *balsamitam menta aquatica*, per *Elelisphacū, saluia*, per *spargulam aparine* Græcorum, per *herbam venti*, non *parietaria*, sic quoque dicta, sed *anemone sylueſtris*; alterutra tamen nullo errore sumi potest. per *herbā paralysis, primula veris*, per *costum nostratem*, *menta Græca*, *herba sancta Maria* vulgo dicta, per *semperuiuum, sedum*, seu *aizoon* maius, per *quinque-neruiam, plantago minor*, per *cardiobotanum*, *carduus benedictus*, vel potius *cardiaca*, per *periclymenum matrisylua* seu *caprifoliū*, per *herbam moschatam, prima geranii species*, per *crispulam cotula non fœtida*, quā *buphthalmum*, seu *oculum bouis* appellant, per *herbam camphoratam, abrotonum mas*. Reliqua facilia sunt.

Pro *tamarisco* autem non *amaracum* cum Iouberto posuimus, sed *maioranam* scopo conuenientiorem. Ad preparationē

Preparatio. radices, & herbæ medio Vere collectæ, abluendæ, purgandæ, terendæ, vini generosi sufficienti quantitate, in vase idoneo, super cineres calidos macerādæ & coquendæ ad mediæ partis vini dissipationem: Deinde oleum affundēdum, atq; omnia rursus coquenda simul ad vini perfectā exhalationem. Post hæc ab igne semoueātur, & sacculo excepta exprimantur, & rursus igni reddantur. Tum addenda *cera*, liquandaque; Dein *butyrum*, *axungia, medulla*, & reliqua puluerabilia, in tenuem pollinem redacta. Omnia sic dissoluta, probe mixta & agitatione continenti vnita, igni subtrahantur, vt coeant in vnguenti formam.

Efficacissimum est ad frigidos cerebri, Vires. neruorum & articulorum affectum. Tremori paralysi, conuulsioni & arthritidi plurimum confert, & præduris lienis tumoribus, atque omnibus doloribus à crudis humoribus natis.

CAP. XXV.

Vnguentum citrinum D. Myr.

℞. Boracis,
marmoris albi an. ʒ ij.
caphuræ ʒ j.
coralli albi ℥ ß.
amianti,
vmbilici marini,
antali,
dentali,
crystalli,
nitri,
tragacanthi,
amyli,
thuris albi an. ʒ iij.
gersæ ℥ j.
ceruſæ ℥ vj.
adipis suilli recentis, nec saliti ℔ j. ß.
seui caprini ℥ j. ß.
adipis gallinæ ℥ j.
malæ citrian. ij.

Ea minutim incisa adipibus liquatis misceantur, coquantur & percolentur. Expresso liquori reliqua ex arte puluerata commiscebuntur, & fiet vnguentum.

COMMENTARIVS.

Cum hoc vnguentum nomen tantum habeat à citro, non colorem (album enim est) rectius citreum, quam citrinum dici potest: sed effecit vocum affinitas, vt nullo aut exiguo errore, modo hoc, modo illo nomine designetur. Ex his vero est, quæ ad artem cosmeticam, seu exornatoriam potius, quam morborum curatricem spectant. Constat namque multis, quæ cutem erugant & detergunt, prauum illius colorem emendant, meliorem conciliant, & ad laudabilem statum reducunt.

ducunt. Verum cum multa ex his, barbaris vocibus enuntientur, explicationeque indigeant, ne vocum ambiguitate, ac multiplici acceptione tyrones decipãtur, hanc illis subiungimmus interpretationem, vt pro *amianto*, seu *amento dulci*, *alumen scissum*, vulgo *plumeum*, non *gypsum* coctum cum Manlio sumatur; pro *vmbilicis marinis* intelligantur *belliculi marini* figuram vmbilici humani referentes, satis noti ac vulgares. Pro *Antalio*, tubus quidam marinus intelligendus est, longitudine digiti minoris, foris striatus & inter buccina numeratus. Pro *Dentalio*, conchula, parua longa, rotunda, candida, intus læuissima, incurua, altera parte acuminata, in qua vermis marinus viuit, & aliquando exit. Et cum *antalia & dentalia* conchilia sint, & velut buccina, non male ipsorum defectu, turbines marini & cochleæ vsurpantur.

Per Gersam autem velut *Cerusa* quædam intelligenda est, ex radice *Drachontea seu Serpentaria*, vel eius penuria, ex radice *Iairi* & *aqua rosarum confecta*, cuius

Gersæ praparatio. præparatio sic se habet. Radices *Drachontea* seu *Serpentaria* maioris vere collectæ, abluendæ, à sordibus purgandæ & siccandæ; deinde in mortario lapideo tenuissime puluerandæ; & fictili aut vitreo vase idoneo exceptæ, aqua rosarum insuccandæ: tum linteo tecto ad Solem siccandæ; postea rursus terendæ, *rosacea* irrorandæ, & vt ante insolandæ & exsiccandæ. His omnibus ter, quaterque iteratis, tandem puluis vino odoro madefaciendus, & in pastillos cogendus; qui in vmbra siccati, vsui reponendi sunt, & pro Garsa vsurpandi.

Praparatio. Porro huius vnguenti sic suscipitur preparatio. Axungiẹ primum simul in vase fictili liquantur; quibus duo *mala citria* per taleolas secta noctem integram macerantur: mane sequenti coquuntur & percolantur. Inter ea *marmor*, *crystallus*, *corallium*, *vmbilici*, *antalia*, & *dentalia* tenuissime puluerabuntur, vt etiam reliqua, sed seorsim, maxime vero *caphura*, *amylum*, *thus*, *amiantum*, & *borax*. *Gersa* autem, quod friabilis sit, leui ad cribrum inuersum attactu comminui solet. Omnia vt decet læuigata, adipibus liquatis, colatis & adhuc calentib. cõmiscebuntur & agitabũtur, vt cõcrescant in vnguentum. Minor autẽ videtur quãtitas adipis ad pulueres, qui propterea minuendi, vel ille augendus: Nam pro libra pulueris sæpius requirunt pharmacopœi axũgiæ, vel adipis ℔. vij. aut viij. fere autem puluis seruatur, & recte, atque vtendi tempore axungiis commiscetur.

Vnguentum Citrinum papulas ex bile, *Virus.* aut salsa pituita, in cute, præsertimque faciei erumpentes reprimit, impetigines, liuores & lentigines extergit, fœdas cicatrices delet, oculorum rubores aufert, & cutaneos affectus sanat.

CAP. XXVI.

Vnguentum spleniticum.

℞. *Olei de capparibus.*
Olei de Iasmino an. ℥ *jx.*
Butyri æstiui & insulsi ac recẽtis ℔ ß.
succorum bryoniæ & cyclaminis an. ℥ *vij.*
Gũmi ammoniaci aceto dissoluti ℥ *ij.*
Puluerum Cumini ʒ *ij.*
corticis tamariscei,
Fraxini,
Ceterach,
Seminis agni casti an. ℥ *j.*
Cera noua & odorata q. s.
Fiat vnguentum; cui adde olei de spica ʒ. *ij.*

COMMENTARIVS.

Multis lien tumet, aliis induratur sine incremento insigni; aliis simul insigniter & augescit & indurescit. Omnibus grauitas adest & circumscriptus in hypochondrio, sinistro tumor, spiritus difficultas, prauus color, ad plumbeum vergens, decubitus in sinistrum latus grauis, venæ ad lienem nigricantes & turgidæ, & pedum *Signa lienis indurati.* sæpe inflatio.

Illis

Illis post generalium præsidiorum opem confert regioni lienis hoc vnguentum adhibere, quod vim habet malacticam seu emollientem, resoluentem, aperientem, roborantem ac speniticam, vnde nomen. Non debet igitur omitti, & cum eius vsus sæpe sit vtilissimus, in pharmacopoliis omnibus debet haberi.

Vt rite paretur, olea, & *butyrum*, igne lento bulliant cum succis ad eorum dissipationem. Commisceatur *ammoniacum* dilutum: Addantur pulueres: tum demum *cera*, & fiat vnguentum, cui parum *olei de spica* addatur, quod sua tenuitate efficit, vel reliquorum vis melius ad partem deferatur, & suo halitu vnguenti odor minus sit ingratus.

CAP. XXVII.

Vnguentum Neapolitanum.

℞. Axungiæ suillæ in succo saluiæ lotæ ℔ j.
argenti viui extincti ℥ iiij.
olei laurini,
chamameli,
lumbricorum an. ℥ ij.
de spica ℥ j. ß.
aquæ vitæ ℥ j.
cera flauæ ℥ ij.
terebinthinæ in succo enulæ lotæ ℥ iij.
pulueris chamæpytheos & saluiæ an. ℥ ij.
fiat vnguentum, vt artis est.

COMMENTARIVS.

Vellem citra nationis alicuius iniuriam de morbo venereo & eius curatione Medici loquerentur; sed cum multi istius luis originem, causam & naturam primo sui aduentu ignorarent, in eos, à quibus vel iuste, vel iniuste se læsos putarent, retulerunt: hinc alii Hispanicum, alii Italicum, alii Gallicum, vt Itali nuncupant. Galli vero cum homines sint, nec iniuriam illatam facile ferentes, morbum, quem antea Indicum, aut venereum recte vocabant, audito Gallici morbi nomine ab Italis imposito, non modo morbum sed etiam remedium Italicum & sæpe Indicum nominant. Ex India enim primum ab Hispanis delatus est in Italiam, vnde Galli post captam Neapolim domum redeuntes hunc fructum Neapolitanum detulerunt. Sed hæc ridendi, quam rodendi gratia, potius dicta sunto: Redeo nunc ad vnguentum à nobis ad Indicæ luis curationem descriptum, quod aliorum eiusdem nominis multorum loco erit; quæ velut per manus pharmacopœorum, & chirurgorum tradita, in quibusdam Officinis ex solo *adipe suis & hydrargyro*, aut simul paucis quibusdam aliis simplicibus indebite paratis & vnitis conficiuntur. Ob id ægroti sæpe ab ipsorum vnguentorum litu incidunt in tremorem, stuporem & paralysim. Hoc autem à nobis descriptum multis constat, quæ dictos affectus impediunt, neruosum genus roborant, qualitatem malignam humorum peccantium extinguunt, & humores ipsos partim resoluunt partim propellunt, & sputando per os educunt. Sunt, qui *petroleum* & *Euphorbium* adiiciunt; quæ licet propter partium tenuitatem, & calorem excedentem aliquando frigidioribus naturis profint, biliosis tamen & temperatis sæpius obsunt. *Mithridatium* & *Theriacã* alii permiscent, nos tamen omittimus, quod non sint huius luis efficax alexiterium: *argentum* autem *viuum*, vt decet, vsurpatum, efficacissimum est, vt alibi demonstrauimus.

Morbus Gallicus vnde primo venerit.

Ad huius autem vnguenti apparatum, primum *cera* igni moderato cum oleis liquanda, & addita *aqua vitæ* agitanda & calefacienda ad eius ipsius aquæ exhalationem: dein *adeps* & *terebinthina* vna cũ *hydrargyro* illis incorporato: Tum demum pulueres: sicque omnia probe subacta cõcrescunt in vnguentum.

Præparatio.

Vt vero rite præparetur *hydrargyrus*, debet primum per laneum pannum trahici, vt tollatur illius plumbago, deinde saliua hominis ieiuni ac sani extingui. Sic enim domitus aptior est ad huius vnguenti

Hydrargyri extinctio.

guenti confectionem, quam *succo limonum* aut *hyoscyami* extinctus, licet axungiæ & terebinthinæ mixtus multum de sua feritate amittat. Illius malefica vis adhuc optime castigatur *oleo terebinthinæ*, vt decet, parato.

Viru. Plurimum valet hoc vnguentum ad oris fluorem, vt vocant, seu humoris virulenti per os exputationem, si eo post repurgatum corpus partes bis atque iterum liniantur.

Vnguenta porro multa sparsim in Antidotariis vulgaribus descripta negleximus, quod eorum vsus vel non satis probetur, vel improbetur, vel quia vires habent his affines, quæ *in hoc libro* describuntur. Qui enim habebit, exempli loco, *Stypticum* Fernelii & *Aregon*, nihil erit ei necesse *vnguentum Comitissæ* & de *Arthanita* parare.

ADDITIO.

Vnguentum defensiuum D. Angelbergeri.

℞. *bol. leuanici.*
litharg. pulueris an. ℥ ß,
terr. sigill. rubr.
ceruss. an. ʒ ij.
caphur. ʒ ß,
opii thebaic.
tragac. an. gr. v,
aq. rosar.
acet. rosac.
succ. semper viui an. ℥ ß,
ol ros. ℥ j. ß, Mi.
f. vnguentũ arte subtilissimũ. Bolus & terra sigillata simul optime terãtur cum tragacantha, deinde opium & caphura cum oleo rosar. parũ dissoluãtur, postea lithargyrum ceruſſa & oleum rosatum optime terantur, affundẽdo semper parum aceti, aquæ rosarum & succi fiatq; vnguentum, vtile est ad tabem & atrophiam membrorum & omnia symptomata clandestina.

Vnguentum de plumbo, quale fere inter Emplastra reperies.

℞. *plumbi vsti cum sulphure*
lithargyri an. ℥ ij,
ceruss.
antimon. an. ℥ j,
ol. ros. quant. suffic. f. vngu.

Vnguentum rubrum potabile.

℞. *rad anchus rubeæ ℥ ij,*
rubiæ tinctor. ℥ j.
helenii. ℥ ß,
leuistic. ʒ ij,
sulphur. viui ʒ j,
vini rubr. alkanti ℔. ij,
butyri insulsi ℔ j,
coquantur & colentur: in colatura dissolue spermat. ceti ʒ ij,
sangu. hirci ℥ ß.
pulu. tormentill. ʒ iij.
oculor. cancr.
mumiæ an. ʒ ij.
caryophyllor ʒ j. Mi.
f. vnguentum.

Illitus purgans.

℞. *aloes*
fellis taurini an. ℥ j,
pulv. arthanit. p ij Mi. & cum oleo lilior. aut violar. & cera f. linimentum pro ventre inferiore inungendo.

Experimentum mirabile Rulandi.

℞. *fol. saluiæ,*
vrticæ,
meliss. an. part. æqual.
contunde in aceto rosaceo in linimẽtũ, applica ad pulsus manuum mane: purgat superne & inferne.

Vnguentum de lapide calaminari cum camphora.

℞. *ceræ alb.*

seui

seui hircin. an. ℥ iij,
ol. ros.
terebinth. an. ℥ j ß,
lapid. calaminar. ℥ iij,
camphor ℥ ß,
ol. commun. quant. suffic. Mi.
f. liniment. griseum.

Vnguentum Nicotianæ.

℞. fol. nicotian. ℔ ij,
axung. porc. rec vel diligenter lot. ℥ xij,
ol. hypericon. ℔ ß. Herba trita maceretur per noctem in vino rubro, mane bulliant igne lento cum axungia ad vini consumptionē; colaturæ expressæ adde succi nicotianæ ℔ ß, terebinth. velresinæ abietinæ ℥ iiij, coq. denuo ad consumptionē succi, addēdo circa finē pulu. rad. aristolochiæ rotūdæ ℥ ij, ceræ nouæ quant. suffic. f. vnguentum. Est Laurētii Iouberti, qui in alia descriptione *oleum hypericonis* omisit. valet etiā ad puerorum vlcera manātia capitis: potest quoq; sumi succus expressus è foliis & radicibus ocimastri Tragi mense Maio.

Vnguentum alabastrinum Ioannis Langij.

℞. ol. ros. omphac. ℔ j,
vini albi generosi ℔. ß.
fl. chamomill. rec. ℥ ij.
rutæ recent. ʒ vj.
summitat. rubri ʒ iij,
sem. fœnic. pulueris. ℥ j,
Coquantur lento igne ad consumptionem vini, colaturæ adde ceræ albæ quant. suffic.
puluer. lapid. alabastri ℥ iij,
album. ouor. nr. iij,
aq. rosar. ℥ ß. Mi.
f. vnguentum.

Vnguentum Ebulinum.

℞. granor. ebuli maturor. & nigror. ℔ ß, (alii sumunt succ. fol. ebul. ℔ j.)
fol. ebul.
iuæ arthet.
iuæ moschat.
roriumar. an. Manip. j ß,
lumbric. terrestr. cum vino rubro lotor. & suffocator. ℔ ß,
terebinth. aq. saluiæ lotæ ℥ iiij,
rad. alth. virid. ℔ ß,
ol. ℔ ß j,
vini rubri ℔. j.
ceræ quantum sufficit. Mi. fiat vnguentum sec. art.

Discutit & resoluit tumores duriores potissimum è materia frigida ortos, est q: anodynum.

Zibethum artificiale.

℞. ol. nucistæ,
mell. opt. despumat. an. ℥ ß,
zibeth. gr. viij,
puluer. pyrethri,
piper. nigri,
cubebar. an. ℈ ß.
mosch. gr. v. ex omnibus subtilissime pulueri satis & commistis fiat linimentum.

Vnguentum nervinum optimum D. Achillis Gasseri.

℞. ol. rosac.
chamomel.
mastic.
lini an. ℥ ß,
terebinth. ʒ j,
vermium terrestr. ʒ ij,
seui vitulini,
hircini an. ʒ j. ß.
pingued. vulpis,
canis. an. ʒ ij,
ceræ ʒ j. Mi. f. linim.

Aliud ad contractionem neruorum.

℞. ol. chamomel.
aneth.
rosac.
lilior. albor. an. ℥ j,
irini
mastichin.

de spicæ

de spica an. ʒ iij,
pingued.gallin.
anatis,
ol.amygd.dule. an.ʒ v,
medull.cruris vituli.
butyri vaccini rec.an.ʒ iij,
styrac.liquida ℥ ß,
seui vitulini ℥ j,
œsypi ℥ j.ß, bulliant omnia simul praeter styracem & œsypum vsque ad cõsumptionem mucilaginis, deinde coletur & addantur terebinthina clarissima ʒ vj, cera citrina quant.sufficit f.ceratum molle.

Aliud ad spasmum neruorum.

℞. ol.costin.
de piperib.an.ʒ ij,
de euphorbio,
de laterib.an.ʒ j.ß,
terebinth.non lota ʒ iij.
cera alba quant.suffic.f.vnguentum, quo membrum affectum inungatur præmissa tamen frictione cum oleo mastichino aut ol. absynthii.

Vnguentum ad artus.

℞. marcasit ℔ ß,
rad.chameleont.alb.
baccar.iuniper.an.℥ iij.
Marcasita tenuissime teratur, radix minutim incidatur, & cum baccis optime contundatur; deinde in vini albi optimi ℔.y.ad dimidias coquantur.
℞. huius colaturæ ℔.j,
medull.crur.bouin.℥ ij,
seui hircin.℥ iij,
adip.vrsin.℥ j,
canini. ℥ i.ß,
human.℥ ß,
Adipes aqua rosacea aliquoties abluãtur, abiecta semperveteri aqua & noua affusa, deinde ad succi consumptionem coquantur, fiatq; vnguentum.

Vnguentum spleneticum.

℞. ol.de capparib.℥ ij,
rad.cyclam ℥ ß,
sem.genist.ʒ ij,
succ.bryon.quant.suffic.
Radices & semina terantur minutissime, deinde omnia coquantur ad aquosa humiditatis consumptionem, & vehementissime expressa colentur.
℞. colatur.ʒ vj,
pulv.croci ℈ ij,
cera parum Mi.f.vnguentum.

Aliud.

℞. ol.de capparib.ʒ v.
nuc.moschat. express.
spica an. ʒ ß.
succ.cyclam.ʒ j,
calam.aromat.ʒ j.ß.
lacca,
aloes,
piper.an ʒ j.
ammoniac.in acet.dissol.ʒ iij.
cera quant.suffic. Mi.f cera.

Vnguentum ad scabiem.

℞. succ.helenii,
oxylapath.an.℥ ß,
ol.laurin.℥ j.coquantur in diplomate ad aquositatis consumptionem, deinde cum sulphuris vivi ʒ j.ß. & cera modico f. vnguentum.

Vnguentum cordiale.

℞. spec.diambr.
pulv.croc.oriental.
lign.aloes,
benzoin.an.ʒ j.
ol. cymin.
fœnic.
cinnam.destillator.an.gutt. ij,
rorismar.gutt.iiij,
moschellin.ʒ vj,
mosch.
ambr.an.gr. ij,
cera albiss.in aq.cinnam.
lota quant.suffic f.vngu.

Vnguentum ad scabiem manuum.

℞. Extract.ellebor.nigr.

bryon.

bryon.an.ʒ ß,
vngt.de cerussa ℥ j. ß,
sulphur.vivi ʒ ß,
ol.tartar.ʒ ij.Mi. diligenter ad ignē f. vnguentum.

Herbæ, quibus manus prius fouendæ.

℞. rad.bryon.
oxylapath.an.℥ j,
ellebor nigr. ʒ ij,
fol. fumar. M.ij incisa & contusa coquantur in aqua.

Vnguentum Felicis Plateri ad polypum narium.

℞. vnguent. ægyptiac.℥ ß,
cortic.granator.
gallar.an ʒ ß.
ol.vitriol.℈ j.Mi.f.vegu.

Aqua post vnguentum vsurpanda.

℞. sublimat. ʒ j. Coquatur in aquæ fabrorum ℥ iij.ad consumptionem medietatis.postea adde ol. vitriol. ℈ ß,
alum.vst. ʒ j.Mi.
hac aqua polypus tangatur.

Vnguentum Iulium, Iulii Cæsaris Arantii, ex succis.

℞. ol.rosat.ex oleo lini præpar.℔. j,
fol.plantag.
scrophular.
centaur.minor.
restæ bouis,
solani minutissime incisor.an. Mi.

Omnia simul decoquantur, donec herbarum vires videantur extractæ, tunc colentur & torculari fortiter exprimantur, expressum denuo ferueat, quousq; omnis fere aquæ humiditas absumta fuerit, tuncq; adde & permisce ceræ alb. nouæ ℥ iiii, tandemque refrigerato ferme insperge camphor.pulueris. ℥ ß, agitetur tam diu, donec refrigescat & vase vitreato condatur.

Refrigerat & siccat sine morsu, ideoque valet ad ambusta & ad vlcera cum intemperie calida & acri sensatione; qualia sunt cacoethe, herpes narium, faciei, verrucæ exulceratæ, pudendi & digitorum gangrænosa vlcera, & quæ è pernionibus neglectis fiunt: si præcipitati puluis hoc temperetur vnguento, corrigit putredinem & malitiam vlcerum in gummatibus gallicis, in ozæna, in vlceratione strumarum, mentulæ, in ficubus seu carnis excrescentia abscessuum circa vnguium coronam. Si hæc non prorsus hoc remedio curentur, sit tamen præseruatio, ne in deterius abeant.

Vnguentum ex Enula D. Bechtholdi Riuij.

℞. rad. enul. virid. in acet. coct. & contus.℥ iiij,
tartar. alb.
sulphur.vivi,
vitriol.alb.
zinzib.an.ʒ j.ß,
sal.comm.
ellebor.nigr.
albi an. ʒ j,
fol. serpill.
menth.
saluiæ,
maioran.an. ʒ iij,
axung.porcin.rec.aq lapath.
acuti lotæ ℥ x,
Cōtundantur contundenda, omniaque secundum artem lento igne ad formam, vnguenti coquantur.
valet plurimum ad scabiem.

Vnguentum Horatii Augenii ad pterygium oculi.

℞. alsines, quæ apud Tuscos vocatur centone,
chelidon.recentium an. M.ß,
contundantur valide & misceantur in al.comm.adstringentis facti ex oliuis immaturis ℥ vj, tamdiu, donec marcescat, tum bulliant lento igne;

adde ceræ nouæ liquefact. ℥ j. quo cum leuiter ebulliant ad consistentiam vnguenti. tunc additio viridis æris ʒ iij. ß. pulv. ossis sepiæ exusti & diligentissime lauigati ʒ ij. mox deponito ab igne & fiat vnguentum. Intincta penna in hoc vnguento quater in die inunge & pertinge vngulam leuiter, & iube, ne patiens eo die sese exponat aeri luminoso.

Est præstans vnguentum non ad hunc modo affectum, sed etiam ad omnes maculas oculorum delendas. Cuius (inquit Augenius) meus parens in pterygio refractario addebat interdum *fellis barbelli piscis ʒ ij. ß.*

Vnguentum nobile Eiusdem ad caruncula in ostio vesicæ.

℞. virid. æris,
auripigment.
vitriol. roman.
alum. rochæ an. ℥ iij.

Infundo omnia in aceto acerrimo horis 12. atque inter duos lapides marmoreos in pollinem tenuissimum redigantur, tum æstiuo soli exponantur: siccata rursus aceto imponantur, indeque vt antea marmorum attritu sic comminuta, vt digitis subiectum nihil occurrrat asperitatis, soli denique exponatur, quousque in pollinem tenuissimum redigantur, omnisque eorundem euanuerit acrimonia, quod fiet octo fere dierum spatio.

Hinc ℞ ol. rosat. omphac. ℥ iiij,
litharg. ℥ ij. coque ad ignem, donec coierint in Emplastrum solida consistentia, ab igne tum semotis adde prædicti pulueris ℥ ij. Misce spatula. Et igni subiiciantur, quousque totum in durum medicamentum crescat, adeo vt ipsi candelæ cereæ vel virgæ plumbeæ adhærere possit, sic ne manibus quidem tractata excidant. Valet solum in robustis.

Aliud Eiusdem ad idem.

℞. litharg. aur præpar.
ceruss. an. ℥ ß.
ol. ros.
è myrrh. an ℥ j. ß.
liquefiant igne remisso: deinde adde thutiæ præpar.
stibii,
spong. vstæ omnibus in succo plantag. maceratis, deindeque sole resiccatis an. ʒ j,
aristol. rotund.
myrrh.
aloes,
mastic.
pulu. tenuissimi plumbi crudi an. ℥ ß.
camphor. ʒ ij. ß.

Omnia cote marmorea tenuissime terantur, deinde in mortario plumbeo diu in vnguentum subigantur.

Aliud Eiusdem ad idem pro delicatioribus.

℞. ceruss. venet. optim. ℥ iiij.
tutiæ elect. præp. & in aq. ros. lot. ℥ ß.
litharg. auri præp. ʒ vj,
stibii elect. in tenuiss. puluerem redacti & excreti ℥ ß,
camph. ʒ ß,
mastic.
oliban.
aloes epatic. an. ℈ ij. Comminuenda marmoreo lapide conterantur adiecto plantaginis succo & ad solem siccentur: deinde rursus exacte trita in mortario cum pistillo plumbeo adiecto ol. ros. quant. suffic. diutissime agitentur & fiat vnguentum.

Vnguentum laxatiuum. Pistorii.

℞. fell. taurini ʒ j,
myrrh. ʒ j. ß,
scammon. præp. ʒ ß,
Euphorb. ℈ ß. Mi. & cum balsamo ex aloe fiat vnguentum.

Vnguen-

Vnguentum Cotoneorum.

℞. malor. cotoneor. in tenuissimas laminas concisorum quantum vis, coquatur in vino rubro generoso ad digitos duos transuersos supereminenti ad vini fere consumptionem.
℞. vini colati ℔. j.
ol mastich.
rosat. an. ℔ ß.
bulliant leuiter ad totius vini consumptionem & cum cera modico fiat vnguentum, addendo pulu. caryophyllor. ℥ j. ß.
Valet ad quoscunque fluxius ventris.

Vnguentum stomachicum.

℞. cera citrin. ℥ iij.
ol. coton.
mastic.
absynth.
menth. an. ℥ iiij,
pulu. mastic.
menth.
caryophyllor.
nuc. mosch.
galang.
macer.
absynth.
cinnam. an ℥ j,
spic. indic. ʒ ß. Mi.
f. vnguentum.

Vnguentum nephriticum.

℞. vngu. anodyn. ℥ xij,
ol. aneth.
chamom. an. ℥ iij,
pingued. coturnic.
anser.
gallin. an. ℥ ij,
pulv. fl. chamom.
sem. aneth. an ʒ vj. Mi.
& cum cera noua f. vnguentum.

Vnguentum ad lumbricos.

℞. ol. amygd. amar.
absynth. an. ℥ iij,
succ. fol persicor. ℥ ij,
farin. lupinor.
corn. cerv. ust.
rad. gentian.
centaur.
menth. an. ℥ j,
matricar.
abrotan. an. ʒ ß,
aloes ʒ vj,
fell. tauri ʒ iij,
cera ℥ j. ß. Mi f. vnguentum.

Vnguentum pediculorum.

℞. sem staphysagr. ℥ viij.
ellebor. alb.
baccar lauri,
sal. nitri an. ℥ ij. ß,
argent. vivi ℥ viiij,
axung. porcina ℔ iiij. ß. Mi.
f. vnguentum.

Vnguentum ad strangulationem vteri.

℞. mosch. ℈ j,
gallia mosch. ʒ j,
ol. lil. albor. ℥ ij. Mi f. linim. quo inungantur genitalia.

Vnguentum alabastrinum Benedicti Victorii Fauentini.

℞. succ. chamom. rec. ℥ iiij,
rosar. rec. ℥ ij,
rutæ rec.
beton an. ℥ j. ß.
rad. alth. ℥ iij.
ol. ros. omphac. ℔ j. ß.
alabastr. optimi & purissimi ℥ iij,
pulueriſetur alabastrum tenuissime & per noctem ac diem in ol. omphacino infundatur, deinde cum cera alba optima q. s. ex omnib. fiat vnguentũ.

Aliud Alabastrinum Ludouici de Leonibus, præceptoris patris Augentii & Io. Langij.

℞. vini albi adstringent. ℔. vij,

aq.ros ℔.ij,
Euphrag.virid.
fl.cham.an.℥ vij,
fl.rorismarin. ℔.j,
alabast.subtilissime pulverisat. ℔.j.
& ℥ viij.
cera noua ℥ v,
ol.ros.omphac ℔ ij.ß,
Contusis cõtundendis coquantur inuicem ad consumptionem aquæ & vini, postea imponantur album. ouor. nr. j ß. conquassata & cum pistillo in mortario calido horis octo continuis agitentur, mox cum panno lineo fortiter exprimãtur, in fine addito camphor.ʒ ij.ß, sinito refrigerari & colari si quid vini aut humidi liquoris supersit.

Vnguentum contra pestem. Antonii Florentini.

℞. theriac. Androm. sen. vet. opt. ℥ ij,
coquatur in vase fictili optime vitreato ad consumptionem medietatis, adde cum ab igne remota fuerit.
carlinæ.
imperator.
gentianæ,
diptamni albi,
sandarac.
croci optime pulverisator. an. ʒ ij.
Mi.
f. vnguentum, quo regio cordis inungatur.

Aliud Leonardi Fiorauanti ad pestem.

℞. resinæ pini alb. & mund. libr. ij,
benzoin ℥ ij,
styrac. calamit. ℥ j,
terebinth. pellucid. ℥ vj,
liner. lign. oliuar. ℥ iiij.
myrrh. ℥ iij,
thur.
mastic. an. ℥. j. ß,
aq. vitæ ℥. vj, Mi. in retorta magna igne lento destillentur, & cum oleum nigrum in fine exire videris, muta recipientem, & oleum illud nigrum de aqua & prius egresso oleo separa illudq; oleum, prius itidem ab aqua elapsum veluti thesaurum maximum reserua.

Vnguentum ad suffocationes vteri. Pistorij.

℞. ol. myrthin. ℥ j,
mastich.
cydon. an. ℥ ß,
ambr. gr. iij,
benzoin. ʒ j. ß,
gallia mosch. ʒ ß. Mi.
cum cera f. vngu. molle, quo pudenda inungantur.

SECTIO II.
DE CERATIS.

VT cerata media sunt inter vnguenta & emplastra, sic inter hæc & illa à nobis describuntur. Dicuntur cerata, quod ceram admittant; vt etiam Ceronea, quæ nunc ab emplastri soliditate & compositione non differre videntur, ita vt chirurgis emplastra & ceronea idem sint: Et qui inter ipsos tantum ossa fracta aut luxata reponunt, omnia emplastra ceronea nominant. At vero cerata molliora cum sint, angustiore acceptione designantur pro medicamento, nempe externo, ex oleo, cera, & stirpium, animaliumque partibus, atque metallis & mineralibus aggregato, consistentia inter vnguentum & emplastrum media: nam plus cera recipiũt, quam vnguenta, hinc duriora minus, quam emplastra, ideo molliora. Ea proportio cera in vnguentis seruatur, vt vnciis olei singulis ponantur cera drachmæ duæ aut paulo minus; In ceratis huius drachmæ duæ cum dimidia aut paulo plus. In emplastris sæpe duplum, sæpius triplũ, & aliquando quadruplum cera ad oleum pondus. Variat tamen ista proportio pro diuersa rerum aliarum

Cerata vnde dicantur.

Ceratum quid.

Proportio olei ad cerã.

aliarum mixtione & tempore, nam vbi pulueruum maior quantitas adhibetur, ibi plus olei, vbi minor, ibi minus: vt etiam æstate, (quod omnia pinguia facile liquescant) minor, quam hyeme olei dosis ponitur, adeo, vt sæpius penes artificem peritum sit oleum vel ceram augere vel minuere. Vt autem ceroneum pro emplastro sic ceratum pro vnguento fere vsurpetur: Eadem enim est simplicium commixtio, præparatio & spissitudo, & nonnunquam ceratum vnguento mollius efficitur.

CAP. I.

Ceratum refrigerans Galeni.

℞. Ceræ albæ ℥ j.
Olei rosati Omphacini ℥ iiij.

Liquentur simul in vase duplici. Refrigeratis affundatur paulatim in mortario aquæ frigidissimæ, quantum absorbere poterunt, pecutiendo & agitando: postremo addatur aceti ℥ ß. Fiat ceratum.

COMMENTARIVS.

Inter medicamenta composita & euporista, nullum est frequentius & simplicius hoc cerato à Galeno multis in locis, *vt c. 6. lib. 1. simp. l. 10. meth. & l. 6. sanit. tuend.* descripto & celebrato, quod à nonnullis modo vnguentum, modo Ceratum albũ, & aliquando ceratum refrigerans Galeni nuncupatur in Officinis.

Præparatio. Sic vero eius suscipitur præparatio: Cera in fruſtula diuisa oleo *rosaceo omphacino* in diplomate liquatur: dein ab igne remouetur, & in aliud vas transfunditur: atq; vbi refrixerit, & modice concreuerit; aqua frigidissima subinde affunditur & agitatione continua subigitur: Et rursus noua frigidæ affusio & agitatio iteratur, donec ipsam mixtura respuat; cui si parum *aceti albi & tenuis* adiiciatur, magis humectans & refrigerans vnguentum parabitur. Vbi magis refrigerare consilium est, etiam Galeni authoritate, *succi lactucæ, solani, sempreuiui*, aut similium refrigerantium nonnunquam adduntur. Sed hoc raro, nisi vtendi tempore, fieri solet, atque in pharmacopoliis tantum, quod simplicius est, asseruatur.

Vires. Valet ad phlegmonas, Erysipelata, herpetas, carbunculos, phygethla, omnemq; intemperiem calidam. Febrientibus quoque multum conducit, si hypochondriis superponatur.

CAP. II.

Ceratum santalinum D. Mes.

℞. Rosarum ʒ. xij.
santal. rubri ʒ x.
albi,
citrini an. ʒ vj.
boli Armeni ʒ vij.
ceræ albæ lotæ ʒ xxx.
eboris ʒ vij.
caphuræ ʒ ij.
olei rosat. ℔ j.
fiat Ceratum, vt artis est.

COMMENTARIVS.

Minus est irridendus pharmacopola, qui *sacharo*, quã qui hoc cerato caret, cuius perennis & felix vsus nobilitatem ostendit. A cera ceratum dicitur, à *santalis santalinum*, paratur sic:

Præparatio. *Santala* primum omnia simul pulueranturseorsim *rosæ, bolus armeni, ebur, & caphuræ*: deinde *cera* igni blando, vt cinerib. calidis, aut balneo maris, eum oleo adhibetur, vt liquescat: vbi aliquantum refrixerint ambo, confuse liquata, *aqua rosacea* ter quaterque lauanda: postea dicti pulueres commiscendi, ita tamen, vt *caphura* postremo loco ponatur. Tũ omnia simul agitanda, subigendaque, vt coeant in idoneam consistentiam cerati. Porro *ebur* crudum pro *spodio* posuimus, non *vstum*, vt perperam, aromatariorum vulgus. Cur vero id egerim, pluribus in locis *superius*, vbi spodium occurrit, fusissime demonstrauimus.

Vires. Ceratum santalinum phlegmonas & omnes intemperaturas calidas ventriculi, hepatis, & partium aliarum exustiones efficacissime compescit.

CAP. III.

Ceratum stomachicum Galeno ascriptum D. Mes.

℞. *Rosarum,*
mastiches an. ʒ x.
foliorum absynthii sicci ʒ vij. ß.
spicæ nardi ʒ v.
ceræ ℥ ij.
olei rosati ℥ jx.
Fiat ex arte ceratum.

COMMENTARIVS.

Præparatio. Ceratum hoc à Mesue traditum efficacius cum sit duob. aliis à Galeno descriptis, vsitatius est, & in officinis plurib. asseruatur. Ad eius apparatum *cera & oleũ* liquãtur: refrigerata sæpius *aqua rosarum* abluuntur: postea rursus liquata lauantur æquis partibus *succi citoniorum & vini nigri* & austeri, addito pauco *aceto*; quod tamẽ multi nõ sine ratione omittunt. Interea *rosæ* & *absynthium* simul pulueranda: seorsim vero *mastiche* & *spica Indica*: tum omnium puluis confuse mixtus, cerulæo, seu ceræ oleo liquatæ & lotæ, permiscẽdus, & ita subigendus, vt in cerati crassitudinẽ abeat legitimam. Hoc autem nõ similiter describitur à Galeno, licet ei tribuatur à Mesue, cui potius debetur illius inuentio, vel saltẽ amplior & melior descriptio. Dicitur stomachicum à parte, cui cõfert & adhibetur: Calorem enim stomachi & totius ventriculi fouet, coctionem iuuat, flatus absumit, crudos humores coquit, appetitum excitat & vomitum compescit.

Vires. Solet autem & debet extendi super aluta & superiori regioni stomachi, & aliquãdo etiam toti ventriculo admoueri. Eum enim roborat, & ad munia perfectius obeunda vegetiorem reddit.

CAP. IV.

Ceratum œsypatum, Galeno tributum, D. Mes.

℞. *Oesypi ℥ x.*
oleorum chamæmeli,
irini an. ℔ ß.
ceræ flauæ ℥ iiij.
mastiches,
terebinthinæ an. ℥ j.
resinæ ℥ ß.
spicæ nardi ʒ ij. ß.
croci ʒ j ß.
ammoniaci ℥ j.
styracis calamitæ ℥. ß.
Fiat ceratum secundum artem.

COMMENTARIVS.

Tria describit cerata Mesue, quorum hoc selegimus Galeno ascriptum, vt efficax & vsu frequentiore celebratum; efficacius tamen redditum, Rondeletii consilio, *amoniaci* & *styracis calamitæ* incremento: sic enim effectus feliciter præstat, quos alia Philagrii & Pauli cerata à Mes. conscripta pollicentur. Propterea qui hoc habebit, aliis dictis carere facile poterit. Dicitur autem *œsypatum* à sua basi *œsypo*, quæ sic extrahitur. Lanæ succidæ ex ouium collo, ventre & feminibus euulsæ quantitas quædam idonea sumitur, aqua calida horas octo maceratur, & subinde baculo agitatur; deinde igni feruescere dimittitur, donec pinguedinem in aquam deposuerit, Extractis & fortiter expressis lanis, aqua è vase in aliud vas magno impetu sæpius transfunditur, vt spumam multam eructet, quæ colligenda, & in alio vase seorsim reponenda: tum aqua denuo agitatur ad spumam, quæ adhuc collecta cum præcedente ponẽda. Idque toties iteratur sub æstiuo Sole, dum tota spumescens pinguitudo colligatur: Collecta, aqua pura sæpe lauatur, manibus agitando, quousque sordes mixtæ auferantur, & aqua pura effluat, atq; pinguedo linguæ admota, nullum acrimoniæ sensum inferat. Postea vase fictili denso excepta, in loco frigido seruanda. Vim habet emolliendi, resoluendi, calefaciendi, & dolores sedandi. *Oesypi eductio & apparatus.*

Sic autem paratur ceratum descriptũ; primo seorsim pulueratur *crocus, mastiche, spica* & *styrax*: dein omnium pollen commisce- *Præparatio.*

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0212-8 DFG

miscetur: *ammoniacum* in aceto maceratur, liquatur & coquitur ad mellis cõsistentiam: postea cera in oleis liquabitur. His igni subtractis, miscebitur *æsypus*; tum *ammoniacum* solutum, & *terebinthina* simul; tandẽ pulueres, semper agitando, vt abeãt cuncta in cerati spissitudinem legitimam.

Vires. Vim habet emolliendi, resoluẽdi, ac digerendi, & dolores sedandi: proinde duris tumoribus hepatis, lienis, vteri, neruorũ, articulorum, & aliarum partium conducit.

Alia quædã externa medicamenta, ceratorum nomine descripta ab authoribus traduntur, quæ quod duriore consistentia frequẽtius parentur, de his sub emplastris *libro seq.* loquemur. Alia autem molliora, qualia à Mesue describũtur, aut nunquam, aut rarissime parantur.

FINIS LIBRI QVINTI.

OFFICINÆ

PHARMACEVTICAE, SIVE ANTIDOTARII

De Medicamentis externis,

LIBER SEXTVS;

De Emplastris.

PER PETRVM VFFENBACHIVM REIP. MOENOFRANCOfurtensis Medicum ordinarium in fine auctus.

PRÆFATIO.

MATERIES vnguentorum & emplastrorum eadem est, vt & virtus, sed consistentia diuersa; in illis quippe molliuscula, in his valde crassa ac solida; ob id non in vasculis vnguentorum more reconduntur, sed in magdalias seu bacillos digiti crassitudine & longitudine formantur; qui charta inuoluti in officinis seruantur. Vt eam spissitudinem acquirant, plus ceræ, quam vnguenta, & minus olei ad sui confecturam admittunt, vt sæpe duplum ceræ ad olei pondus; interdum triplum, atq; etiam aliquando quadruplum. Augetur tamen vel minuitur cera pro resinarum & succorum concretorũ copia, vt etiam oleum, prout medullæ, adipes & axungiæ maiore aut minore

dosi

dosi veniunt in confectionem. Ex stirpium autem & animalium partibus, mineralibus & metallis emplastra conficiuntur, quorũ nonnulla velut corpus & consistentiam tantum præbent; virtutem vero nullam aut exiguam, *cera* nempe, *oleum cõmune, lithargyrus*, & interdum resinæ; alia simul cum materie virtutem & efficaciam, vt mineralia, plantæ, & reliqua omnia, quæ accedunt ad cõpositionẽ. Nõ omnia tamen emplastra cerã aut resinas admittũt, quæ sc. aliunde materiam illis proportionatam, vt *ladanum, thus*, copiosum, aut quid *simile* excipiũt. Fiunt & quędã absq; cera & ignis adiutu, quorũ nempe materialia *melle* aut mucaginib. vel viscido quodã cremore subacta in emplastri spissitudinem concrescunt, vt *emplastrũ de crusta panis*, & *de baccis lauri*, aliaq; multa quę inter emplastra & cataplasmata ambigũt. Porro, in emplastris conficiendis ordo seruandus, vt primum cera oleo liquetur dein liquores, succi, & mucagines permiscentur, & lente coquuntur ad aqueæ humiditatis exhalationem: tum resinæ & adipes induntur, vt & gũmi genera, ex quibus nonnulla commiscentur syneera, alia, non nisi vino, aceto, aut alio liquore diluta, colata, & cocta. Si *terebinthina* desideretur, ea addatur emplastro iam percocto & igni substracto. Tandem pulueres creti insparguntur, seduloque versantur, agitantur, & subiguntur, vt in massam concrescant, nec *mollem*, nec duram, sed mediam & *lentam*, quæ tamen digitos contrectantium non inquinet. Si succi liquidi, vinum, acetum, aqua medicamentosa, vel decocta quædam emplastri confectionem ingrediantur, ea coquenda ad serosæ humiditatis dissipationem. Succi inspissati & recentes aliquo soluuntur liquore, qui etiam coctione absumitur. Dum sicciores sunt & friabiles, solum puluerantur & miscentur. Et vt magni refert, quæ prius, & quæ posterius in dispensandis emplastris ponũtur, sic quæ minus aut diutius coquuntur; nam *lithargyri* leuis coctio emplastrum album facit, longior nigrum: *ærugo* modo melinum, modo viride, modo fuscum reddit: pro vario ignis calore: sæpeque coloris mutatio qualitatis arguit mutationem; nam *lithargyrium* diutius coctum, emplastrum efficit simul & nigrius & exsiccantius. Et licet consistentia & facultas in emplastris potissimum expetantur, attamen color & odor multum commendantur. Cum autem de præceptis generalibus in emplastrorum compositione seruandis abunde in nostris Institutionibus. nempe *cap. 4. lib. 3.* egerimus, superest nunc, vt de particulari singulorum præparatione & confectione agamus.

CAP. I.

Diachylon album, seu simplex D. Mes.

℞. *Olei veteris* ℔ j.
lithargyri puri tenuissime triti ℔ j. ß
mucaginum radic. althea,
sem. lini, &
fœnugraci an. ℥ iiij.

Fiat emplastrum, consistentia legitimum.

COM-

COMMENTARIVS.

Multiplex est huius emplastri denominatio: à succis enim mucagineis, quib. magna sui parte constat, & virtutem assumit, *diachylon* vocatur, à colore, *album*; à communi eius vsu, *commune*, à quinque simplicibus ipsius confecturam ingredientibus *pentapharmacum*, & sæpe *diachylon simplex* ad differentiam compositi. Eius inuentorem tota myropolarum familia Mesuem agnoscit, ante eum tamen Serapio & Auicennas illius descriptionem dederunt. Omnes autem iuxta formulam superiorē exhibent, in qua *oleum* & *lithargyrus* potius materiam & corpus, mucagines efficaciam suppeditant, ex quib. diuersa proportione mistis, & præparatione vnitis, Paulus *cap. 17 lib. 7.* emplastrum suum de succo cōfi. it: Melius tamen sic, iuxta descriptionem traditam paratur; *Lithargyrus* à scoria, plumbo, & sordib. repurgatus tenuissime læuigatur in mortario metallico diutissime, vt duodecim horas, cum oleo agitatur, subigiturque: post igni lento coquitur, semper versando, donec *lithargyrus* crassescat, & consistentiam mellis nanciscatur, atque fundo pilæ non adhærescat. Tum igni eximatur, vt paulatim frigescat: postea seorsim mucilagines in aqua extractæ parum feruefiant, ad aquosioris partis exhalationem; dein earum pars circiter tertia primum *lithargyro* accurate misceatur, atque rursus igni reddatur, vt crassescat: tandem residuum addatur, agitetur, & blando igne ita feruefiat, vt ex omnibus sic vnitis & concorporatis fiat emplastrum consistentiæ legitimæ: in cuiuslibris singulis, si pulueris ireos vncia vna commisceatur, *diachylon ireatum* habebitur. Signum emplastri perfecte cocti habetur, cū ipsius portio marmori adhibita non adhæret, aut digitos, dum contrectatur, non inquinat: illius enim compages sequax esse debet, lenta & viscida, vt exformentur magdaliæ, alba papyro inuoluendæ, & in pharmacopolio seruandæ.

Commune.

Pentapharmacum.

Præparatio.

Diachylon Ireatum.

Signū emplastri perfecte cocti.

Emplastrum diachylon, malacticum optimum est: hepatis enim, lienis, ventriculi, & aliarum partiū duros tumores emollit, & humores coquit. Quod *Iridim* admisit, magis attrahit, incidit, & resoluit. *Vires.*

CAP. II.

Diachylon magnum D. Mes.

℞. *Lithargyri auri tenuissime pulueratī lib. 1.*
oleor. irini,
anethini,
Chamamelini an ℥ viij.
mucaginis radic. althęæ.
caricarum,
sem. lini &
fœnugræci,
ichthyocollæ,
succorum ireos,
scyllæ,
œsypi an. ʒ xij ß.
terebinthinæ ℥ iij.
resinæ pini,
cerę flauę an. ℥ ij.
Fiat emplastrum, vt artis est.

Diachylon magnum cum gummis.

℞. *Bdellii,*
sagapeni,
ammoniaci an. ℥ ij.
Vino dissoluantur, colentur, & coquantur ad mellis crassitudinem, addantur massæ diachyli magni fiat emplastrum.

COMMENTARIVS.

Vt diachylon simplex & ireatum, sic magnum & gemmatum coniunguntur, atque omnia eadem serie describuntur, quod inter se viribus & nomine plurimum conueniant. In magni descriptione & apparatu Paul. Ægin. multum à Mesue dissentit, Oribasius à Paulo, ab vtroque vulgaris vsus, Mesuei doctrinæ accommodatus, quem hoc in emplastro sequimur, neglectis tamen *vuis passis*, in quarum locum ex Guidone *radicem althęæ* substituimus. Sic autem paratur: *Lithar-*

thargyrus purgatus, & subtilissime tritus, in mortario cupreo diutissime cum oleo agitandus & nutriendus: deinde igni lento coquendus, assidue mouendo & versando, donec crassescat: tum mucilagines adduntur, atque lente coquuntur ad seri euaporationem. Postea *alkanach*, seu *ichthyocolla* ponitur succis *ireos & scillæ* diluta, coquiturq; ad succorum absumptionem. *Alkanach* loco, *alkam*, seu viscũ illud, quo capiũtur aues, poni potest, quod huic emplastro non minus, imo magis conuenit. His omnib. adhuc igni stratis *cera* liquanda, vt etiam *resina*: igni substractis, *terebinthina* diluenda, nec non *œsypus*, assidue mouendo, vt tota mixtura in emplastri coëat massam idoneam. Nonnulli industriosa sedulitate, paruam quãdam mucaginum portionem in principio vna cum oleis & *lithargyro* commiscent: coquunt & agitant, & postea reliquam earundem partem: sic enim *lithargyrum* impediunt, ne ad vasis fundũ *decidat*, & albius emplastrum efficiunt. Quid sit autem *ichtycolla*. *lib.* 3. *de mater. medic.* dictum est, *cap.* 17.

Alkanach.

Alkam.

Eadem præstat hoc emplastrum, quæ superius, sed efficacius: magis enim duritiem quamlibet mollit, coquit, & digerit. Gummatum potenter attrahit, emollit, & resoluit.

Facultates.

C A P. III.

Emplastrum de mucaginibus, seu diachylon compositum.

℞. Mucaginum sem. althea,
lini,
fœnugraci,
corticis mediani vlmi an.
℥ iiij.
ol. chamæmeli,
liliorum,
anethi an. ℥ j.
ammoniaci,
galbani,
opoponacis,
sagapeni an. ℥ ß.
cera noua ℥ xx.
terebinthinæ ℥ ij.
croci ʒ ij.
Fiat emplastrum arte iam præscriptum.

COMMENTARIVS.

Licet de emplastri huius authore non satis constet, fere tamen ab omnib. pharmacopolis paratur iuxta descriptionem hanc, quam ex Fernelio eius transscriptore exhibemus: ad cuius apparatum primo mucagines in aqua extrahuntur: extractæ cum oleis lento igne coquuntur ad aqueæ humiditatis resolutionem. His *cera* frustulatim secta liquatur, & spatha agitatur. Postea gummi dicta, *aceto* diluta, colata & cocta ad aceti dissipationem adduntur, & rudicula agitantur. Omnibus ab igne semotis terebinthina commiscetur. Tandem crocus, atque sic accurate versando massa idonea conficitur, ex qua formantur magdaleones pondere vnciæ dimidiæ, & aliquando integræ.

Præparatio.

Emplastrum de mucilaginibus partim emollit, partim coquit, ac maturat: ob id tumoribus præter naturam duris, vtroque dicto modo sanandis, confert. Enumeratur enim inter emollientia & suppurantia, eiusque frequens est vsus.

Viros.

C A P. IV.

Emplastrum de meliloto D. Mes.

℞. Meliloti ℥ vj.
florum chamæmeli,
comarum absynthii,
samsuchi,
fœnugraci,
baccarum lauri,
radic. althea an. ʒ iij.
sem. apii.
ameos,
cordumeni,
ireos,
cyperi,
spicæ,
cassiæ lignea an. ʒ j. ß.
ammoniaci ʒ x.
styracis calamitæ.

bdellii.

bdellii an. ℥ v.
terebinthinæ ℥ j. ß.
ficus pingues n. xij.
seui caprini,
resinæ an. ℥ ij. ß.
ceræ ℥ vj.
olei sampsuchini,
ol. de spica an. ʒ vj. vel singulorũ ℥ j.
Aquæ decoctionis meliloti, chamæmeli, & fœnugraeci q. s. fiat emplastrum.

COMMENTARIVS.

Multis constat hoc emplastrum, quæ seorsim & artificiose debent præparari, antequã accedant ad illius confecturam: ac primo quidem loco radices terẽdę, secundo, semina; tertio, herbæ & flores: tum *cinnamomum* & *styrax*, sed seorsim vtrumque: deinde miscentur omnia. Inter ea macerãtur *bdellium* & *ammoniacum* in *aceto* potius, quam in *decocto meliloti, chamæmeli, & fœnugraeci*, vt nonnulli volunt, in quo non nisi ægre dissoluuntur. In eo tamen mucagines, radicis *althea & fœnugraeci* optime possunt & debent extrahi, quibus colatis adiiciuntur *ficus tusæ*, eodem decocto maceratæ, & per cribrum traiectæ. Ex his autem sic apparatis conficitur emplastrum hoc modo: *Cera, resina, & seuum hircinum* simul liquanda: his igni substractis addendis gummi macerata, colata, & ad mellis crassitiem cocta: tum *terebinthina*, dein pulueres simul vniti. Quibus omnibus probe subactis adduntur *olei sampsuchini & de spica an. ʒ vj. vel ℥ j.* ad summum. Qui enim singulorum ℥ vj. ex Bauderonio addiderit, vnguentum, quam emplastrum potius effecerit. Si *ficus* ficiores sint, poterunt teri, & cum reliquis puluerari, vt etiam *bdelliũ*: præstat tamen ea macerari & percolari. Pro *cordumeni carui semen* ponendum est, non *cardamomum* vt multi faciunt, vocum affinitate decepti: cætera facilia sunt.

Vires. Emplastrum è melilioto inueteratas durities iecoris, lienis, ventriculi, & reliquarum partium emollit, coquit, & resoluit, hypochondriorum tensionem laxat, & flatus discutit.

In emollientium & resoluentium classe describitur à Iouberto emplastrũ, triapharmacum, cuius vt simplex est compositio, sic qualitas imbecillior, propterea rarus admodum vsus. Illius materia est eadem prorsus atque vnguenti *crudi* siue de *lithargyro*: Constat enim *oleo, lithargyro & aceto* coctis ad emplastri consistentiam. *Emplastrũ triapharmacum.*

CAP. V.

Emplastrum oxycroceum D. Myr.

℞. Croci,
picis naualis,
colophonia,
cera an. ℥ iij.
terebinthina,
galbani,
ammoniaci,
myrrha,
thuris,
masticbes an. ℥ j ʒ iij.
Fiat emplastrum, vt artis est.

COMMENTARIVS.

Ad durities quoque emolliendas, digerendasq; emplastrum hoc fuit institutum, inuentumque à Myrepso, qui nomen illi dedit ab *aceto*, in quo gummi macerantur & dissoluuntur, & à *croco*, cuius colore tota mixtura inficitur. Ad hunc autem modum componitur: *Ammoniacum & galbanum* parum contusa macerantur noctem integram in *aceto*, vt diluantur; deinde coquũtur ad *aceti* deperditionẽ. Inter ea, *cera* in vase idoneo liquanda; liquatæ addẽda *zopissa*, seu *pix naualis*; tum *colophonia*. His admiscẽtur gummi dicto apparatu liquata: quibus ab igne semotis *terebinthina* commiscenda; deinde *myrrha, thus, croceus, & masticbe* seorsim trita & vnita, semper agitando, vt fiat massa idonea, quæ in marmor *oleo mastichino* inunctum, & puluere *croci* consperſum iniicitur, & formantur magdaliæ solitæ magnitudinis. Nonnulli *croci* quantitatẽ minuunt, nul- *Zopissa.*

lo aut exiguo virium dispendio, quibus assentiunt.

Virtes. Emplastrum hoc virtutem habet emolliendi, digerendi, articulorum & neruosarum partium dolores sedandi, & ossa fracta iuuandi.

Ceroneum. Ceroneum parare non tenebitur, qui *oxycroceum* habebit, propter multã virtutis, quæ inter vtrumque est, affinitatem.

CAP. VI.

Emplastrum de ianua D. *Pr.*

℞. *Succorum betonicæ,*
plantaginis,
apii an. ℔ j.
ceræ flauæ,
resinæ,
terebinthinæ,
picis an ℔ ß.
Ex arte fiat emplastrum.

COMMENTARIVS.

Duo sunt emplastra de *betonica*; vnum minoris descriptionis, quod in officinis vulgo, *Emplastrum de ianua* nominatur; alterum maioris compositionis, *de betonica* simpliciter dictum, quod propter virium præstantiam à multis nunc paratur, hucusque Andernacus author perhibetur, illius vero N. Præpositus, ex cuius descriptione sic debet confici. In *succis betonicæ, plantaginis, & apii* colatis nec depuratis liquanda *cera, pix & resina*, & cum *terebinthina* portione coquenda, semper mouendo, ad succorum resolutionem; deinde reliqua *terebinthina* addenda, & adhuc parumper feruefaciendæ, vt cuncta vniantur in idoneam emplastri consistentiam, ex qua formentur magdaliæ digiti crassitudine & longitudine, in pharmacopolio ad vsus futuros asseruandæ. *Præparatio.*

Emplastrum de ianua vim habet maturandi & digerendi: peculiari autem dote caput roborat, eiusque vulneribus vlceribusque prodest.

CAP. VII.

Emplastrum de betonica D. *Andern.*

℞. *Betonicæ viridis,*
pimpinellæ,
agrimon.
saluiæ,
pulegii,
millefolii,
consolidæ maioris,
callitrichi an. ℥. vj.
thuris,
mastiches an. ʒ iij.
ireos,
aristolochiæ rotundæ an. ʒ vj.
ceræ albæ,
terebinth. an. ℥ viij.
gummi oleæ Æthiopicæ ℥ ij.
resinæ pini ℥ vj.
ol. abietini,
vini alb. an. q. s.
Fiat emplastrum secundum artem.

COMMENTARIVS.

Cum morbi capitis quamplurimi sint, qui præter chirurgorũ manus topica medicamenta desiderant, eorum tamen paucis quibusdam tantum, cum emplastrum *de ianua* auxilietur, recte ab Andernaco maius hoc & efficacius *emplastrum de betonica* descriptum est, vt quod pluribus præter naturam effectionibus capitis optime & salubriter medeatur. Paratur vero sic: Herbæ in mortario probe contusæ hebdomadam integram in *vino albo* macerantur, agitantur, & coquuntur. Vino expresso colatoque, & lento igne cocto ad tertiæ partis consumptionem *oleum abietinum* adiicitur; dein *cera* liquata; mox *resina & gummi*; postea *terebinthina*. His paulatim refrigeratis reliqua trita, & creta adduntur, & manibus assidue subiguntur, dum totus humor exhalet. Postremo *lac caprinum*, aut aliud, vt *vaccinum*, additur ad magdaleones formandos. *Præparatio.*

Com-

Vires. Commendatur plurimum ad fracturas vniendas, ossaque carne cõtegenda, squamas ossium detrahendas, & ad ea, quæ in alto latent, foras euocanda efficax existit: carnes amissas durasque restituit, valde abstergit, digerit, & siccat.

CAP. VIII.

Emplastrum de baccis lauri D. Mes.

℞. *Baccarum lauri ℥ ij.*
thuris,
mastiches,
myrrhæ an. ℥ j.
cyperi,
costi an. ℥ ß.
mellis despumati q. s. fiat ex arte emplastrum.

COMMENTARIVS.

Huic emplastro conficiendo præter aliorum conditionem, neque oleum aut axungiam addidit Mesue, sed solum *mel* ad excipienda reliqua, cuius dosim non definit, sed artificis relinquit arbitrio. Illius vero ℥ j. ß. aut ℥. ij. tantum pulueribus comprehendendis satis esse credũtur, ad idoneum corpus emplastro impertiendum, quod efficacissimũ & mirabile ad hydropem Mesue scribit, si *cyperi* quantitas triplicetur, & addatur *stercus capræ*, aut *vaccæ* siccum ad pondus omnium; sed præstat simplicius habere, aut *cyperum* tantum triplicare, & vsus tempore alterutrius animalis dicti stercus permiscere.

Præparatio. Ad præparationem omnia præter *mel* separatim puluerantur, & melli despumato, nec cocto, sed adhuc calenti, *cyperus & costus* adiiciuntur: Refrigerato *thus, mastiche & myrrha* permiscentur, & magdaleones formantur, qui quod citius indurescant, nonnulli malunt totam massam in vase fictili recondere, & seruare; sic enim reposita non facile exsiccatur, & diutissime custoditur, nulla aut exigua virium iactura.

Dolorem ventriculi, intestinorum, hepatis, renum, vteri & vesicæ à flatibus, vel à causa frigida ortum sedat, & materiam tenuiorem, & flatulentam discutiendo hydropi sicco confert. *Vires.*

CAP. IX.

Emplastrum Tonsoris D. Aetii.

℞. *Picis siccæ ℔ ij.*
ceræ ℔ j.
resinæ pini ℔ ß.
farinæ fœnugræci,
pollinis radicis chamæleonis nigri an. ℥ iiij.
cuminii tenuissime triti ℥ ij.
Fiat emplastrum.

COMMENTARIVS.

Medici quotidie multa in rem præsentem medicamenta præscribunt his præstantiora, quæ in vulgarib. dispensariis cõtinentur; illorumque effectus vt pharmacopœi obseruarunt, descriptiones quoque seruant, & postea singulis audacter exhibent. Sic mulierculæ quasdam receptas, vt nominant, magnificiunt sæpissime, & in gynæceis custodiunt, à quibus leuamen aliquod senserunt: Sic Tonsor quidam ex Bithynia à Medicis sibi coætaneis emplastrum habuit, quo solo cum sæpe & feliciter vteretur, *emplastrum Tonsoris* vocatum est: Sic adhuc Textor quidam Parisinus à viginti annis, vnguentum quoddam nigricans basiliconi vulgari simile habuit, ad omnesque plagas exhibuit: Eo mortuo, filius eius similiter parat & dat, vixq; semestre quispiam Lutetiæ degit, qui non viderit, aut expertus fuerit *Vnguentum Textoris.*

Licet autem Medici sæpius improbent, quæ ab ignaris probantur, attamen Aetius plurimi ducit hoc emplastrum Tonsoris ad splenicos, & hydropicos, & ischiadicos: Multos enim, inquit, à coxendicum dolore liberauit: nam humores serosos, & flatus attrahit, digerit, & resoluit. Hæc autem facilius præstat, si *Vires.*

cum *oleo irino*, aut axungia quadam conficiatur. Vix enim sine pinguibus confici potest, proinde olei dicti libram dimidiam adiiciendam censeo.

Bryonia sylvestris nomina varia.

Si *radix chameleontis* desit, pondus æquum *radicis bryoniæ* vulgaris, quam *vitem albam* nominant, poterit assumi, presertim cum hydropicis & splenicis mederi consilium erit. Ischiadicis vero proderit magis, vt & aliis doloribus arthriticis, si substituatur radix alterius *bryoniæ sylvestris*, quæ officinis *sigillum B. Mariæ* vocatur, Dioscoridi *cyssophillos*, & *cyclaminos altera*, Mauritanis *Bothormarien*, id est, *tuber terræ*, quibusdam *rapum terræ*, aliis *Thamus*, Plinio *cissanthemos*, Democrito *malacocissos*.

Bothormarien. Thamus. Cissanthemos. Malacocissos.

Est enim velut quædam mollis hedera, in arundineis iuxta aquas nascens, quarum est adeo amans, vt earum scaturigines perpetuo quæritet, atque ibi aquam subesse, vbi reperitur, botanici experientia multa fulti contendunt.

Vires. Sigillum cœleste.

Ab Arnaldo Villanouano *sigillum cœleste* vocatur, plurimumque valere arthriticis doloribus sanandis sic scribit; *Cœleste sigillum dolores pedum sanat in æternum.*

CAP. X.

Emplastrum Palmeum, seu Diachalciteos.

℞. *Olei veteris,*
lithargyri auri an. ℔ *iij.*
axũgiæ suillæ, veteris & insulsæ ℔ *ij.*
vitrioli alb. ℥ *iiij.*

Coque igne lento, assidue mouendo spatula palmea, & fac emplastrum.

COMMENTARIVS.

Vsu magis, quam ratione hoc emplastrum à tota Myropolanorum & chirurgorum turba vocatur *Palmeũ*, & vulgo *Diapalma*, vt quod palmea tantum spatha inter coquendum agitetur, versetur, subigatur. Nonnulli à sua basi nomen mutuati, rectius emplastrum *Diachalcitheos* nuncuparunt: sed qui discrimen inter *vitriolũ* & *chalcitim* constituunt, ex hac emplastrum *Diachalciteos*, ex illo *Palmeum* fieri dicunt; in reliquis vtrumque simile est, vnde alterum alterius nomine sine discrimine donatur. Multi tamen ambo non similiter parant; nam ad confectionẽ *Diachalciteos*, sumunt *Chalcitim vstam*, eiusque tantum ℥ iij. sumunt, & inter coquendum tenellos ramulos palmæ minutim incisos, consilio Galeni, iniiciunt; *Palmeũ* vero iuxta formulam præscriptam conficiunt, spatha palmea assidue mouendo: Ac primum quidem *lithargyrum* tenuissime læuigatum, lento igne, cum oleo & axungia diutissime coquunt ac nutriunt semper agitando rudicula, seu ramo palmæ, vt dictum est, vel alius arboris astringentis, vt *quercus*, vel *mespilli*, qui recenter sit incisus: atque vt spatulæ vis medicamentosa melius emplastro communicetur, eius extremitatem subinde prescindunt, & superficiem abradunt, ad humiditatem vsque natiuam. Mixturæ sic coctione & agitatione incrassatæ, & igni substractæ *vitriolum Romanum, seu album*, *chalcitidis* veræ penuria, pulueratum iniiciunt & subigunt: sicq; massam habent consistentia laudabilem, ex qua magdaleones formant. Multi ratione optima vitriolum simul cum reliquis emplastri compositionem ingredientibus coquunt, vt partem acrimoniæ deponat.

Diachalciteos.

Præparatio.

Valet ad cruenta vulnera, tumores pestilentes, & exituras. Ad vlcera quoque, & contusas, diuulsasque partes & ecchymomata.

Vires.

CAP. XI.

Emplastrum de gratia Dei.

℞. *Resinæ* ℔ j.
terebinthinæ ℔ ß.
cereæ albæ ℥ *iiij.*
mastich. ℥ j.
verbenæ,
betonicæ,
pimpinellæ an. m. j.

Tusis & coctis ex *vino albo* plantis, & reliquis

reliquis simplicibus in illarum decocto colato, & ad ipsius absumptionem coctis, fiat emplastrum.

COMMENTARIVS.

Ex his est hoc emplastrum, quæ ad ostentationem speciosa nomine designantur, cuiusmodi est *Isotheos Antidotus* apud Aetium *cap.55.tet.2.ser.4.* *Emplastrũ Isis* apud Paulum *cap.17.lib.7.* & aliud emplastrum *Homo* appellatum, ex *sandice & oleo* paratum, cuius meminit Aetius. Audita enim eiusmodi nomenclatione, non modo rustici, sed qui inter vrbanos sese putant sapientiores, ad emendum medicamentum alliciuntur. Vocemus ergo cum tota aromatariorum familia hoc emplastrum, *de gratia Dei*, & sic conficiendum imperemus. Herbæ recens collectæ, ac virides minutim incidantur, in pila lapidea comminuantur, in vini albi generosi sufficienti quantitate per diem macerentur, dein coquantur ad mediæ partis vini absumptionem: Expressis herbis, abiectisque, incolato liquore *cera* minutim fracta, vel secta liquanda coquendaque assidue spatha mouendo, ad liquoris exhalationem: tum *resina* trita permiscenda & liquanda: his ab igne semotis *terebinthina* vnienda: refrigeratis *mastiche* concorporanda in legitimam consistentiam emplastri. Sic namque melius conficitur, quam methodo à Præposito proposita.

Emplastrũ homo dictũ.

Præparatio.

Vires.

Laudatur ad vulnera, vlceraq; repurganda & coalescenda, & ad partes, quibus adhibetur, roborandas. Efficacius tamen hæc cuncta præstaret, si ex *vino rubro* pararetur.

CAP. XII.

Emplastrum diuinum.

Lapis heraclius.

℞. *Lapidis Heraclii, id est, magnetis ℥ iiij.*
ammoniaci ℥ iij & ʒ ij.
bdellii ℥ ij.
galbani,
myrrhæ an. ℥ j. ʒ ij.
olibani ℥ j. ʒ j.
opoponacis,
mastiches,
aristolochiæ longæ,
viridis æris an. ℥ j.
lithargyri auri
olei communis an. ℔ ß.
ceræ nouæ ℥ viij.
Misce omnia, vt decet, & fac emplastrum.

COMMENTARIVS.

Dum speciosa hæc medicamentorum nomina vel lego, vel audio, in mentem simul, & rursum veniunt bellissima chymicorum remedia, qui cum viderint, suum *Elixir vitæ* iam nunc nimis tritum, potiones quasdam modo *liquores cœlestes*, modo *potiones angelicas* nominant. Sed tolerabile nomen est, cui medicamenti vires vtcunque respondent, quæ cum in hoc emplastro efficacissimæ sint, licet non diuinæ, idipsum cum authore, diuinum nominabimus.

Sic autem paratur: *Lithargyrus* subtilissime tritus horas duodecim cum oleo ducendus, agitandus, & nutriendus, ac lento igne semper mouendo coquendus ad *mellis* crassitudinem; dein *cera* in frustula diuisa, miscenda & liquanda. Interea gummi in *aceto*, vel *vino* tenui maceranda, diluenda, colanda, & ad humiditatis aquosæ discussionem, & euaporationem coquenda: tum *terebinthina* commiscenda. Post hæc omnia in *lithargyrum* cum oleo nutritum, & *cera* vnitum coniicienda & incorporanda. His omnibus puluere *myrrhæ, mastiches, thuris, aristolochiæ, amyentis.* hoc est, *magnetis*, seorsim tritorum commiscendi, tum demũ *arugo trita*, ne cocta diutius emplastrum faciat rubrum. Ex omnium sic probe mixtorum vnione fit legitimæ spissitudinis emplastrum. Pro puluere *amyentis*, vt cum vulgo loquar, quidam *Amenti dulcis*, id est, *Sagiminis vitri* puluerẽ sumunt, melius tamen cum *magnete* vbiq; paratur.

Præparatio.

Amyentis.

Amentis dulcis.

Empla-

Vires. Emplastrum diuinum vim habet, partes, quibus adhibetur, emolliendi, dolorem sedandi, humores attrahendi, digerendi, ac resoluendi.

CAP. XIII.

Emplastrum de cerusa.

℞. *Olei rosati* ℔ *ij.*
cerusæ ℔ j. ß.
ceræ albæ ℥ *iiij.*

Coquantur in vase terreo vel stanneo, fiat emplastrum.

COMMENTARIVS.

Incertus quidem est emplastri huius author, sed incertior multo descriptio, simplicium dosis, & parandi modus: alii enim forma vnguenti conficiunt, vt Præpositus; alii forma emplastri, ad cuius compositionem nonnulli *lithargyrum, amylum, & ouorum albumina* ponunt, vt Paul & Myrepſ. alii ex *cera* tantum & *oleo* parant; alii ex *cera, cerusa & oleo.* Præterea sunt, qui duplum *olei* ad *cerusam* pondus assumunt; alii partes vtrinsque pares. Sunt, qui plus *ceræ*; sunt, qui plus *olei* adiiciunt. Vsitatior descriptio est, quam damus, facilior confectio, quam docemus, efficacior compositio, quam probamus, in qua *olei rosati, & omphacini* potius, quam communis libræ duę sumuntur, *cerusæ libra* vna cum dimidia, & *ceræ* tantum vnciæ quatuor ponuntur. Antequam vero *cerusa* emplastri confectionem ingrediatur, lauari pluries debet in aqua communi, vel potius *rosacea*, illam ducendo in pila marmorea cum pistillo ligneo: dein residere permittitur, & vbi infundo quieuerit, aqua effunditur, aliaque rursus affunditur, cum qua denuo versatur: idque teratur, quousque aqua nitida, & omnis impuritatis expers apparuerit; qua eiecta, ex *cerusa* remanente nobilissima, trochisci formantur, in sole siccantur, & vsui reponuntur. Eorum autem quantitas descripta ad nostrum emplastrum parandum sumitur, & tenuissime læuigatur, dein cum oleo lento igne subradiante sole coquitur, iugiter spatha versando, simulq; cera liquatur & agitatur, vt subeant cuncta in spissitudinem emplastro conuenientem.

Cerusæ lotio.

Præparatio.

Plurimi vsus est non modo ad vitia cutis, & superficiarias exulcerationes siccandas, sed ad vlcera maiora coalescenda, inflammationes sedandas, & intertrigines sanandas. Ambustis quoque plurimum prodesse certum est. *Vires.*

CAP. XIV.

Emplastrum pro stomacho.

℞. *Absynthii,*
menthæ,
maioranæ,
rosarum,
balaustiorum,
nucum cupressi an. ℥ *iij.*
zinziberis,
nucis moschat.
caryophillorum.
sem. anethi,
dauci an. ℥ *ij.*
benjoin,
styracis calamit. an. ℥ ß.
oleorum mastiches,
citoniorum an. ℥ *iij.*
ceræ flauæ ℔ ß. *Fiat emplastrum.*

COMMENTARIVS.

Quæcunque pharmaca forinsecus stomacho imponuntur, siue astringendo condensent, siue indurent, improprie & licentiose nimis Asclepiades, & Andromachus *malagmata* vocarunt. Rectius illa Galenus *cap. 5. lib. 8. comp med. loc. stomachica*, quod stomachum; vt *splenica*, quod splenem roborent, nuncupauit. Apte siquidem à partibus, quibus maxime congruunt, nomen mutuantur, licet aliis quoque prodesse comperiantur. Vnde emplastra *stomachica* optime dicuntur quæ stomachum roborare, & vires ipsius imbecilliores resarcire valent. Cuiusmodi sunt medicamenta multa simplicia, quæ

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0222-4 DFG

quæ & primis qualitatibus ipsum calefaciendo recreant, & affinitate quadam respiciendo iuuant, ex quibus pauca quædã selegimus, ad nostrum hoc emplastrum concinnandum. Vix namque farraginem immensam simplicium inutilium probo, ex quibus emplastra stomachica vulgaria, parata video, quæ pharmacopœo tantum sunt sumptui, labori, oneri. Paucioribus itaque, sed præstantioribus eustomachicis, emplastrum hoc constabit, ad cuius apparatum *cera* primum cum oleis liquanda & versanda: dein *styrax* & *benioin* trita commiscenda, tum & reliqua tenuissime læuigata: atque omnia mouenda, subigendaque, vt in legitimam abeant emplastri crassitudinem.

Præparatio.

Cap. XV.

Emplastrum de mastiche.

℞. *Masticheſ ℥iij.*
boli armen. in vino nigro lotæ ℥j. ß.
rosarum ʒvj.
scobis eboris,
coralli rub. an. ℥ß.
terebinthinæ ℥ij.
ceræ flauæ ℔. ß.
olei myrtillor. ℥iij. aut q. s. fiat emplastrum.

Commentarius.

Stomachicum quoque est hoc emplastrum, sed non perinde calidum, ac *superius* descriptum: Nam cum stomachi omnis imbecillitas à frigida causa non semper proficiscatur, vt neque subuersio, quæ sæpius ab intemperie frigida ortũ ducit; aut supinitas, quæ iuxta intemperiem quamcunque, etiam citra vitiatos humores contingit, ait Galenus *cap. 3. lib. 8. comp. med. loc.* non est æquum, illi roborando, medicamentum perpetuo calidissimum adhibere, sed pro causæ affectionem committentis varietate idipsum variare, & immutare ratio suadet. *Impossibile enim est, pharmacum inuenire ad multas affectiones optimum*, & quod vni efficaciter, alteri imbecille prodest: Sæpeque accidit, vt emplastrum calidum stomacho adhibitum, feruido hepati plurimum officiat. Hinc prouerbium: *Stomachicum iuuit, & occidit hepaticum.* Calidiori igitur, & imbecillo ventriculo tutissime hoc imperabitur emplastrum. Ad cuius præparationem omnia pulueranda separatim erunt terenda. Deinde *cera* in oleo liquanda, liquatæ & igni substractæ *terebinthina* vnienda: tum *bolus, rosæ, ebur,* & *corallium* tenuissime læuigata permiscenda, tandem *mastiche* accurate subigenda in emplastri crassitiem legitimam.

Præparatio.

Commendatur illius virtus ad robur toto ventriculo conciliandum, feruorem illius contemperandum, supinitatem ac subuersionem cohibendam, vomitum compescendum, & imbecillitatem firmandam.

Vires.

Cap. XVI.

Emplastrum pro matrice D. Præpos.

℞. *Radicis bistortæ ℔. ß.*
ligni aloes,
santali moschatellini,
nucis moschatæ,
berberis,
antheræ an. ℥ß.
cinnamomi,
caryophyllorum,
schœnanthi,
florum chamæmeli an. ʒij.
thuris,
masticheſ,
Aliptæ moschatæ,
Galliæ moschatæ,
styracis rubei an. ʒß.
moschi gr xv.
ceræ citrinæ ℥ix.
terebinthinæ ℥iij.
ladani ℔. ij.
picis naualis ℔. j ß.
olei moschatellini ℥ij.
Fiat emplastrum secundum artem.

Commentarius.

Matrix seu vterus morbis quãplurimis

non tantum scatet, sed & *morborũ muliebrium pars maxima vel ab vtero, vel in vtero est. Eo enim male affecto, totum, pene dixerim, afficitur corpus; recreato, totum & recreatur ipsum.* Ob id medicamenta multa in illius solamen à Medicis imperantur, vt priapiscota, fotus, incessus, litus, vnguenta & emplastra, quibus aromata & suaueolentia permiscentur, quorum vel interius immissorum, vel exterius adhibitorum fragrantia, & odoris iucunditate plurimum delectatur, licet non sub odoris specie, vt in nostris institutionibus annotauimus. Vsitatius autem Topicum illi dicatum est *emplastrũ* ab illiusmet nomine, *pro matrice*, nuncupatum; ad cuius confectionem, *cera & laudanum* in frustula secta, cum oleo liquanda, & simul agitanda; mox *pix naualis*: Sic promiscue liquatis, & ab igne semotis, adhuc tamen calentibus *terebinthina* addenda, nec non *styrax calamita*. Omnibus ita vnitis & refrigeratis, reliqui pulueres permiscendi, spatha diligenter agitandi, versandi, & subigendi, vt ex omniũ concursu fiat emplastrum, vt decet spissum & odoratum. Præpositus nec adipes, nec olea ponit. Recte tamen parari nõ quit absque horum alterutro. Ob id *oleum moschatellinum* adiunximus, vt scopo & parti cõuenientissimum. Hinc colligitur, Nicolaum Præpositum non modo ineptum scriptorem esse, vt qui sæpius barbare loquatur, sed imperitum pharmacopœum, vt qui compositionem medicamentorum non sciat legitimam, nec parandi modum, nec consistentiam idoneam: mirorque, posterioris huius ætatis primates authoris adeo stolidi nomen patienter tulisse, aut eius paginas tam præcipitanter euoluisse, vt eius ineptias non aduerterint. Verum hæc obiter dicta sunto: Nolo enim sæuire in mortuum. *Acerbius tamen sæuiunt in viuos, qui medicamina periculi plena recipiũt.* Ad rem vero vt redeam, putant quidam *oleum gagatis*, aut aliud fœtidum debere permisceri, vt strangulationi ab vtero magis conueniat; improba tamen est illorum ratiocinatio, vt qui autument per matricis suffocationem fœtida ipsius regioni imponenda; quæ si in hoc affectu prosint, vt certe prodesse comperiuntur, naribus adhibenda sunt. Demus autem graueolentia ad regionem vteri conducere, ea tamen minime sunt commiscenda *moscho, santalo citrino, Aliptæ & Galliæ moschatis.* Non omittendum est, hic per *Anteram*, quæ ad huius emplastri cõfectionem accedit, *partem rosarum inferiorem capillamentis, granulisque comitatam* intelligi: non *antheram*, id est, *floridam*, quæ medicamentum erat compositum hoc nomine, ab antiquis, ad oris vitia descriptum, quod plane exoleuit. Vt legitur apud Actuar. *cap. 7. lib. 6. meth.* Aet. *cap. 22. tet. 2. ser. 4.* Cor. Cels. *cap. 11. lib. 6.* & alios.

Præparatio.

Nicolaum Præpositum esse ineptum scriptorem, & imperitũ pharmacopœum.

Antera duobus modis vsurpatur.

Emplastrum pro matrice vires habet eximias ad ipsius procidentiam, aberrationem, peruersionem. Illius enim deprauatum motum cohibet, symptomata hysterica restinguit, & pluribus aliis præter naturam affectionibus medetur.

Vires.

CAP. XVII.

Emplastrum contra rupturam, vulgo Herniam D.N. Præp.

℞. *Picis naualis,*
aloes an. ℥ iij.
lithargyri,
ceræ albæ,
colophoniæ,
galbani,
ammoniaci an. ℥ ij.
visci querni ℥ vj.
aristolochiæ longæ,
aristoloch. rotundæ,
gypsi an. ℥ iiij.
myrrhæ,
thuris an. ℥ vj.
terebinthinæ ℥ ij.
ysculorum, hoc est, vermium terræ,
gallarum,
symphiti maioris,
symphiti minoris,
boliarmen. an. ℥ iiij.

Ysculi.

sanguinis

sanguinis humani ℔.j.
oleorum mastiches, &
citoniorum an. ℔.ß.
Iuris pellis arietinæ q. s. fiat emplastrum.

COMMENTARIVS.

Facile est medicamēta à Nic. Præposito inuenta, ab his, quę transcripsit, agnoscere. Quęn. adinuenit ipse, in multis vel deficiūt vel excedunt, vel in simplicium dosi, & parandi modo peccāt, vel inepta descriptione prostant, vt præter cætera, hoc emplastrum fidem facit, quod vix iuxta authoris mentem paratur, aut paratum pastæ cuiusdam durioris, quam emplastri potius consistentiam refert. Breui enim exsiccatur, induratur, & facile pulueratur. Propterea quædā olea superaddēda putaui, scopo accommodata, & pulueribus colligandis cōuenientia simul cum simplicibus reliquis.

Præparatio. Vt autem rite paretur, *pellis arietis iunioris recenter detracta in frusta secta*, cū *pilis* duodecim horas, aut etiam diem integrum, si sit opus, coquitur ad eius dissolutionem: dein exprimitur decoctū, & abiicitur lana: In libra vna liquoris colati *bacca visci querni*, aut alterius arboris, cognatæ qualitatis coquuntur, donec tabescant, & aquea exhalet humiditas: tum percolantur. Interea *ysculi*, seu *lumbrici terrestres vino* abluuntur, & ad dissolutionem coquuntur & colantur: Colaturę olea permiscentur, & igni denuo redduntur, ad seri totius discussionem. Postea duæ hæ colaturæ commiscentur: his liquantur *cera, colophonia & pix*, exacte versando, ne vrantur. Liquori coctura pene consumpto, *galbanum & ammoniacum in vino rubro* diluta, colata, & ad *mellis* spissitudinem cocta, commiscenda. Omnibus igni substractis *terebinthina* ponenda: tum demum pulueres ex arte læuigati & creti, ex omnibus sic debite præparatis, mixtis, vnitis, & accurate subactis, fit emplastrum consistentiæ legitimæ.

Baccarum visci querni penuria (desunt enim sæpissime) cōsentit Ioubertus *tauro-collam* subrogari. Alia adhuc multa astringentia superaddit, vt vis insit emplastro magis agglutinatoria. Arnaldus inepte *sanguinem hominis ruffi* postulat: Melior siquidem est, qui ex alio, modo sano & polyhæmo habetur: Æque aptus & suillus. Prępositus *ceram rubram* exigit, id est, recentem, quæ ita flauescit, vt subrubra appareat, sed *alba* est accommodatior. Vult quoque marmor, in quod massa iniicitur, *oleo violato* madere, nos *mastichinum* præferimus.

Vires. Efficacissimum est ad laxiores partes constringendas & roborandas, ad fluxiones cohibendas, ad dilatationem productionis peritonei, per quam intestinum delabitur, coarctandam. Ob id ad ramicem, seu enterocelem, vulgo herniam, valde confert, vnde *emplastrum ad herniam* à Pharmacopoliis dicitur, à quibusdam *de pelle arietina*, à Manlio *emplastrum pro Crepatis*.

Emplastrū de pelle arietina.

CAP. XVIII.

Emplastrum catagmaticum, seu ad fracturas ossium.

℞. *Radicum althea,*
symphiti maioris.
visci querni an. ℥ij.
plantaginis,
chamæpytheos,
hypericonis an. m j.
Fiat decoctio in æquis partibus vini nigri, & aquæ fabrorum ad medias.
Colaturæ adde
mucaginis seminis citoniorum in decocto omazorum extracta,
olei mastich.
ol. rosar. an. ℥iiij.
ceræ virginis ℔.j.
lithargyr. auri ℥ij.
terebinthinæ ℥iij.
balaustiorum,
rosarum,
myrtillor.
acaciæ an. ℥ß.
mumiæ,

granorum androsæmi,
colophonia,
mastiches,
succini an. ℥vj.
picis nauali ℥j. ß.
bol. armenæ,
farinæ volatilis,
thuris an. ℥j. ß.
sanguinis draconis ℥ij.
Ex arte fiat emplastrum.

COMMENTARIVS.

Vt partes corporis inter se forma, temperie, & actione sunt dissimiles, sic dissimilibus opus habent medicamentis, quibus vel conseruantur, vel curantur; alia enim oculus, alia pulmo, alia vterus, alia ossa male affecta postulant; & sæpe diuersis medicamentis eadem pars eget, pro affectionis, qua lacessitur, diuersitate; nam quę ossium cariei, seu teredini conducunt, raro aut nunquam in ipsorum fracturis vsurpantur; quibus sanandis chirurgorum maxima pars astringentia sola perperam adhibet: quidam *oxycroceum*; alii *emplastrum de pelle arietina*, seu *contra rupturam*: alii vulgare *ceroneum*; à quo forsan detorta est illius emplastri nomenclatura, quod Lutetiæ tanti nominis est, & singulis opem efflagitantibus, abs quodam sine discrimine datur, & promiscue morbis omnibus & partibus adhibetur: vnde ab occlusis meatibus & retentis humoribus excrementitiis sæpe dolores ingrauescunt, nonnunquam pruritus ingens oritur, sed sæpius vlcera nascuntur, vt in multis obseruaui.

Peculiare igitur debet in pharmacopoliis catagmaticum optimum haberi, quod non solum vim habeat adstringendi & roborandi, sed partis temperiem conseruandi, pori sarcopidis, *Alrosboth* Arabes vocāt, generationem & incrementū accelerandi: Cuiusmodi est, quod nunc exhibemus, cuius prēparatio, licet ex formula descriptionis satis pateat, in tyrunculorū tamen subsidium apertius declarabitur. Primū igitur radices mundatæ, & in frustula sectæ, & herbæ minutim incisę in pari portione *vini nigrioris, & aquæ chalybeatæ*, vel *fabrorū* coquentur ad mediæ partis dissipationem. In percolatum liquorem mucagines iniicientur, elixabuntur que, donec aquosa exhalet humiditas: tum olea miscebuntur; mox *cera*; post *litharyrus*. Igni sublatis & sufficienti coctura, & agitatione vnitis *terebinthina* adiungetur: deinde puluere: omniaque simul probe miscebuntur, agitabuntur, subigentur, vt coeant in emplastrum consistentia legitimum.

Alrosboth.

Præparatio.

Si *Androsæmum* non suppetat, in eius locum *hypericonis semen*, aut *summitates* substituentur. Per *ceram virginem* flaua, seu citrina & recens à melle secreta intelligenda est, quæ neruis roborandis aptior est & vtilior.

Cera Virginea.

Emplastrum catagmaticum vires habet insignes ad fracturas ossium sanandas: Eorum enim coalitum iuuat, & accelerat, callum, quo simul agglutinantur, auget, calorem partis natiuum fouet, & humorum fluxiones sistit.

Vires.

Chirurgos hortor, emplastrum hoc parare, nec ignaros quosdam tam libere pati, qui vnico ceroneo, vt vocant, seu emplastro, forsan sine ratione cōcinnato, omnes plagas, vt vulgo fertur, sanare promittunt.

CAP. XIX.

Emplastrum Vigonium, seu de rana.

℞. Oleorum chamæmeli,
anethi,
de spica,
de lilio an. ℥ij.
laurini ℥j. ß.
de croco ℥j.
pinguedinis vituli ℔ ß.
euphorbii ʒv.
thuris ʒx.
adipis viperæ ℥ij ß.
ranarum viuentium n. vj.
lumbricorum lotorum in vino ℥iij. ß.
succorum radic. ebuli,
enulæ an. ℥ij.
schœnanthi,

ßœchæ-

stœchados,
matricariæ an m.j.
vini odorifer. ℔.*ij.*
Bulliant omnia simul ad consumptionem vini. Colaturæ adde
hydrargyrii ℔.*j.*
terebinthinæ claræ ℥ *ij.*
ceræ albæ, vel potius flauæ q.s.
styracis liquidæ ℥ *j.* ß.
Post hæc ab igne depone, & vbi refrixerit, misce *argenti viui saliua hominis ieiuni extincti* ℥ *iiij.* misce diu pistillo, & fac emplastrum.

COMMENTARIVS.

Vt India naturæ statuto luem veneream simul & remediũ protulit: Sic Italia, in quam primum aduecta est, hoc morbi genere totam Europã infecit, & optimo medicamento refecit. Ioannes quippe de Vigo Italus, vt suis, vel etiam *sibi*, forsan consuleret, emplastrũ hoc eximiæ virtutis cõposuit, ad Italici morbi, quem inepte *Gallicum* appellat, curationẽ: cuius licet probetur descriptio, improbatur tamen modus parandi, quem ipse præscribit. Vult n. simul ac confuse omnia concoqui ad *lythargyrum* vsque; sed recentiores paulo aliter, & melius multo sic apparant.

Præparatio. Lumbricos terrestres vino ablutos, & ranas viuẽtes maiusculas, & aquaticas in pinguedinib. porci & vituli simul cum vino coquunt, ad tertiæ partis vini cõsumptionem; deinde *matricariam* addunt. *stœchadem* & *schœnanthum*, & rursus elixant ad vini deperditionem: tum succos ponunt & olea; paulo post *axungiam viperæ*, aut eius defectu *colubri*. Adhucq; coquũt ad humoris aquei excussionẽ, & postea fortiter exprimunt. In percolato iure *lithargyrum* Leuigatũ agitant, nutriunt, & iugiter versando coquunt ad formã vnguenti; tũcq; *ceram* adiiciunt, & liquant. Post hæc ab igne remouent; *thus* & *euphorbium* trita coniiciunt; deinceps *terebinthinam* & *styracem*. Omnibus ordine dicto mixtis versatis, vnitis & refrigeratis, *argentum viuũ* per pannum densum traiectum, & saliua hominis ieiuni extinctum exacte permiscent, terunt, subigunt, & in formam emplastri idoneam reducunt, ex quo magdaleones formant, & vsui reponunt.

Optima est hoc emplastrum parandi ratio, quam peritiores Pharmacopœi sequũtur, inter quos nonnulli pondus *hydrargyri* duplicant, alii triplicant, vt vires nanciscatur efficaciores ad Italici morbi expugnationem. Quidã illius extinctionẽ cum saliua ieiuni damnant, maluntq; cum *terebinthinæ & axungiæ porci* aliqua portione extinguere; nec quidem male istis omnibus modis castigatur: Mallem tamen *saluiam* assumere; illius enim succo castigatus *hydrargyrus* neruis minus obest.

Quærunt multi, quodnam oleum sumendum sit pro *oleo de spica*, cuius multæ perhibentur varietates? quibus, vt paucis respondeam, dico Vigonem illud oleum intelligere, quod per destillationem trahitur, ex *lauandula* maiore latifolia, quam vulgus *Aspicam* nominat: non vero aliud, quod per infusionem educitur ex *spica Indica*, quod idem author cum Mesue semper vocat *oleum Nardinum, vt lib. 8. Antidotar. cap. 4.* Olei vero de spica alibi meminit, nempe *lib. 4. capit. de auxiliis ad dolorem dorsi.* *Differentia inter oleum nardinum & oleum de spica.*

De *ranis* quoq; non conuenit inter omnes, alii namque aquaticas, alii syluaticas, seu rubetas venantur, sed palustres, seu aquaticas rubetis sæpe venenatis prætulerim: verum aliæ aliarum defectum sine magno discrimine facile supplebunt; atq; has vel illas quisque seligat pro animi arbitrio, cum æque fere huic externo medicamento conueniant.

Vires autem huius emplastri, quod forma cerati, vel vnguenti multi parant, non modo Medicis, Pharmacopœis, & Chirurgis notissimæ sunt, sed omnibus, qui Veneris calcitratu fuerunt oblæsi. *Vires.*

CAP. XX.

Tela Galteri, vulgo Sparadrap.

℞. Olei rosati ℔ ß.
seui arietini ℥ iiij.
ceræ ℥ x.
lithargyri,
resinæ pini,
thuris,
mastiches an. ℥ ij,
bol. armen.
farinæ volatil. an. ℥ j.

Ex arte fiat emplastrum, in quod adhuc liquatum, & calidum immergatur tela parum attrita.

COMMENTARIVS.

Ad emplastrorum cateruam refertur quædam tela vtrinque emplastica, quam recentiores modo *Sparadrapum*, modo *telam Galteri* nominant, cuius multæ varietates dantur, à varietate emplastrorum, quibus inficitur tela, sumptæ: alia enim vulneraria, alia catagmatica dicitur: Illa vulneribus magis, hæc ossibus agglutinandis dicatur, vtraque tamen vtrique affectioni proficua. Sed nullis in morbis Sparadrapi frequentior est vsus, quam in vlceribus antiquatis, & in ipsis fonticulis à pyrotico relictis. Ad hæc autem omnia valet, quod hic exhibemus, ad cuius confectionem *seuum* & *cera* primum liquanda cum oleo: liquatis *lithargyrus* subtilissime tritus, commiscendus, ducendus, nutriendus, & spatha assidue mouendus, coquendus. Post hæc reliqui puluerés addendi, & ita versandi, permiscendi, & vniendi, vt in legitimum abeant emplastrum, in quod adhuc calidum & liquidum tela quodam modo vetustate iam attrita demergenda, & sæpe inculcanda, quousque infecta plane, & vndiquaque inquinata, & quasi incrustata fuerit. Tuncque extrahenda, & exponenda aeri, vt refrigerata obdurescat, & ad futuros vsus seruetur.

Parandi modus,

Tela hæc partim sarcotica est, partim collectica & epulotica, hoc est, vim habet nouam carnem generandi, vulnera glutinandi, & eadem, vt & vlcera, exsiccandi, & ad cicatricem ducendi. Fluxiones quoque sistit, & partes, quibus adhibetur, roborat. *Vires.*

Qui alias Sparadraporum descriptiones desiderarit, legat *caput vlt. sectionis 2. libr. 3. nostrarum Institutionum.*

Porro ex aliis emplastris liquatis tot sparadrap, quot illa sunt, possunt hac arte parari.

Alia quædam emplastra pauca tamen omisimus, quorum vsus vel improbatur, vel non satis probatur, vel affinis sit eorum qualitati, quæ *superius* à nobis describuntur. Exoleuit enim emplastri vtriusq; *Barbari* & *Diaphœnici* vsus: *Apostolicum* vero rarissime paratur, eoque facile carere poteris, qui Diuinum habebit, vt Ceroneo, qui *oxycroceum.* Præstantiora autem, vsitatioraq; dedimus non modo emplastra, sed alia medicamenta, tam quæ exterius adhibentur, quam intro sumuntur; quę omnia si parare voluerit Pharmacopœus, & in officina seruare, nihil illi deerit morbis omnibus expugnandis. *In Gallia quidem, in Germania autem minime.*

ADDITIO.

Emplastrum stomachale.

℞. *absynth.*
mastic.
cyperi,
zinzib.
costi an. ℥ ß,
calam. aromat.
aloes an. ℥ iij,
caryophyllor.
nucista,
iunci odorat.
fl. nard.
macer. an. ℥ j. ß,

gall.

gall.moschat.ʒ ß. Mi.
Omnia succo cytoniorum excipiantur in massam. fiatque Emplastrum extensum super alutam ad formam scuti duplicatum syndone cum ligamentis vt decet pro stomacho.

Emplastrum contra flatus.

℞.ol.aneth.
chamomel.an.ʒ vj,
petrol.flaui ʒ j, ß,
baccar.lauri,
sem.cymin.
carui an.ʒ ij,
aneth.ʒ j. ß,
cinnam.
piper.long.
galang.an.ʒ j.
tacamahac.ʒ ß,
cera,
terebinth.an.quant.suffic.Mi.
f.ceratum tenax.

Emplastrum contra fluxum ventris.

℞.ol.myrthin.ʒ j,
nardini ʒ iij,
nucist.express.ʒ j,
bol.armen.
hæmatit.
sangu.dracon.
nuc.cupress.an.ʒ j,
croc.mart.
hypocyst.
acacia an.ʒ ß,
Cera & terebinth. an.quant. suffic. Mi.
f.Emplastrum.

Emplastrum spleneticum. Pistorii.

℞.sulphur.viui ʒ ij,
styrac.calamit.ʒ j, ß,
thuris ʒ j,
myrrh.ʒ iij.
piper.long.℈ iii.ß,
croci ʒ iij,
ammoniaci,
galbani an.ʒ j,
balsami ex aloe ʒ ij. Mi.
cum ol de capparib. & cera f. Emplastrum, quod corio & serico obductum transuersim consuatur, appensis funiculis, vt alligari possit.

Aliud.

℞.ol.de capparib.ʒ vj,
nardini,
cheirini an.ʒ iii,
succ.bryon.
cyclam.
gentian.an.ʒ ß,
medull.ceruin.ʒ ß,
pulu.myrrh.
cinnam.
macis,
piper.long.
croci an.℈ j,
ammoniac.in aceto dissol.
& colati ʒ vj,
ol.spicæ ℈ ß, Mi. & cum cera ac terebinthina f.ceratum.

Emplastr.hepaticum.

℞.cerat.santal.ʒ ij,
santal.citrin.ʒ ß,
pulu.lign.aloes,
myrrh.
croci an.℈ j. Mi. & cum paueo oleo myrthino cum serico & impassatione formetur Emplastrum.

Emplastrum pectorale. Pistorii.

℞.farin.sem.lini,
fœnugr.an.ʒ vj,
rad.irid.florent.ʒ ß,
helenii ʒ ij,
sem.cartham.ʒ iij,
fœnic.ʒ ij ß,
croci ʒ j,
cassiæ extract.ʒ ij. ß,
butyr.popul.ʒ ij,
cera.ʒ j. ß,

terebinth.

terebinth ℥ j.
ol.viol.ʒ iij.ß.Mi.f.Empl.

Emplastrum ad lumbricos.

℞.balsami ex aloe
Extract.rad.gentian.an.ʒ j.ß,
cum puluere myrrh.q.s.& pauco spiritu vinif. Empl. quod duobus pannis ventriculo & vmbilico applicetur.

Emplastrum ad dorsum.

℞.mumiæ ℈ j,
nuc.cupress.
bol.armen.
sangu.dracon.
mastic.
thur.an.℈ ij,
ol.myrthin.
cydon.an.℥ ß,
Cera quant.suffic.Mi.f.Empl.

Emplastrum ad podagram. Pistorii.

℞.Emplastr.diachylon.magn.℥ ij.
oxycroc.ʒ v,
medull.seruin.
pingued.vrsinæ an.ʒ iij,
ol.vulpin.℥ j,
tacamahac.℥ ß.Mi.
fiat Emplastrum.

Emplastrum ad dolores oculorum.

℞.bol.armen.ʒ ij,
mastic.
thur.an.ʒ j,
lapid.hæmat.
tragac.an.ʒ ß,
ol.myrth.
rosac.an.℥ ß.
Cera & terebinth.an.quant.suffic.
Mi.f.Empl.

Emplastrum D.Bechtholdi Riuii ad dolores ischiadicos.

℞.sem.sinap.
vrtic.
sulphur.
bdellii in destil.alexic.dissoluti
spum.mar.an.℥ ß,
ammoniac.similiter dissol.
rad aristol.rotund.
ol.antiq.
cera an.℥ j,Mi.f.Emplastrum.

Emplastrum contra rupturam.

℞.thur.alb.
myrrh.rubr.
lapid.hæmat.
gumm serapini,
opopan.
bdellii,
terebinth.
seui hircin.
exang.vrsin.
tragac.alb.an.℥ j.ß,
sangu.dracon.ʒ xij.
Sicca in puluerem redigantur & gummi in aceto dissoluantur ac reliqua commisceantur.

Emplastrum mastichinum.

℞.fol.lentisc.
myrthill.an.℥ ß,
sumach.
berber.
hypocystid.
ros.rubr.
acac.
sandarac.
corall.rubr.
terr.sigill.
bol.armen.an.ʒ ij,
menth.
galang.
cyperi
coriandr.
lign.aloes.

cinnam.

cinnam. an. ʒj ß.
cumin. in acet prep.
absynth. an. ʒiij.
gallia moschat.
sampsuch.
anthos an. ʒß.
mastich. ʒj.
thur.
laudani an. ʒv.
cera
resin. an. ℥iiij.
terebinth. ℥j ʒvj.
pic. naual. ℥j.
ol. mastich.
nardini an. ʒj. Mi.

Emplastrum ad calculum vesicæ post balneum applicandum.

℞. ol. de spica,
chamom.
aneth. an. ʒvj.
scorpion. ℥ß.
ammoniac.
bdellii,
picis in aceto dissollutor. an. ℥ß.
oliban. ʒiij.
Euphorb. ʒj. Mi. f. Empl.
quod calidum super pubem ponatur.

Emplastrum ad carunculam colli vesicæ. Horatii Augenii.

℞. aloes optim. ʒij.
aristolog.
myrrh. an. ʒiß.
thuris prep. ʒß. Mi.
f. omnium puluis, ex quo cum styrace liquida formetur Empl.

Emplastrum Herculis Saxoniæ ad hydropem.

℞. puleg.
calamenth.
origan.
chamædr. exiccator. Et pulueriſat. an. ℥ij.
cinnam.
calam. aromat.
myrrh.
aloes an. ℥j.
ſquinanth ℥ß.
ſem. rutæ ʒij Excipiantur omnia melle aut felle bouino & f. Empl. ventri applicandum.

Emplastrum Eiusdem ad Ischuriam cum febre.

℞ farin ſem. lini ℥iiij.
rad. alth. coct. Et per cribrum transmissæ ℥iiij.
caricar. pingu. coctar. & contusar. ℥ij.
olæ ſem. lini
pingued. anat.
gallin. an. ℥ij.
decoct. alth.
ſem. lini,
caricar.
paſſular. quant.
ſuffic. Mi f. Empl.

Emplastrum Eiusdem ad immoderatum fluxum menſtruorum.

℞ fuligin. camin.
farin volatil. molendin. an. ℥ij.
bol. armen.
ſangu. dracon.
thuris an. ʒß.
album. ouor. nr. ij.
ſucc. portulac. vel plantag. aceti an. quant. ſuffic. f. Empl.
quod applicetur partim dorſo, partim ipſi vtero.

Emplastrum ſeu ceratum Leonardi Fioravanti ad peſtem.

℞. reſin. pini rec.
ſandarac.
cera rec.
ſeui caſtrati,
fell. bouini an. ℥iiij.
bulliant in ℥xviij. ol. ſem. lini vſquè dum fumum fœtentem ediderit, poſtea ab

igne amoueantur, per linteum traiiciantur, addatur de nostro cerato magistrali ad pondus omnium, iterum coquantur; traiiciantur & cum sequenti puluere commisceantur.

℞. thur.
mastic.
myrrh.
sarcocoll.
sangu. dracon.
ammoniac.
virid. æris an. ʒß. Cerato prædicto, dum adhuc calet, commisceantur & ad vsum reseruetur.

Emplastrum è cancris ad calculum.

℞. cancror. nr. x.
coquantur parum in lacte & contundantur, rursum bulliant, in colatura ponantur panis alb. ʒiij.
vitell. ouor. nr. iij,
pistentur simul in mortario:
adde ol. chamomel.
butyri an. ʒj.
croci ℈ß. redigantur in formam Emplastri, quod renibus applicetur.

Emplastrum consolidatiuum D. Angelbergeri.

℞. ol. commun. ʒij.
seui cervin. ʒiiij.
cerussi.
litharg. an. ʒij. Coquantur simul ad spissitudinem Emplastri, cui adde ceræ ʒiiij.
terebinth. ʒj.
resinæ ʒß.
vltimo adde mastic.
oliban.
myrrh. an. ʒß. Mi.
f. Emplastrum.

Emplastrum de sapone D. Angelbergeri.

℞. sapon. venet. ʒv.
lixivii fortis ʒiij.
terebinth. ʒij.
vngt. apostol. ʒ. ß.
lapid. hæmatit.
aloes an. ʒijß.
aristol. longæ ʒjß.
ceræ citrin.
axung. vrsin.
picis naual. an. quant. suffic. Mi.
Primum sapo in lixivio dissoluatur & coquatur ad consumptionem lixivii, postea addatur cera vna cum pice axungia & terebinthina, iterum ad formam Emplastri coquatur, & vltimo puluères admisceantur.

Emplastrum de stercere columbino.

℞. gumm. ammoniac. ʒjß.
sandarac. ʒvj.
stercor. columbar. syluestr.
subtilissime puluerisat. ʒiij.
mastic. ʒj.
Incorporentur omnia simul in mortario cum pistillo calido in aceto intincto & f. Emplastrum, quod in catarrhis diuturnis capiti imponitur ad materiam retinendam.

Emplastrum maturans, resoluens, malam carnem putrificans, bonam dissipando crescere non permittens, doloresque mirabiliter sedans.

℞. ol. laterini rectificati ℥viij.
opopanac.
galban.
bdellii an. ʒiij.
reductis ad formam liquidam adde farin. fabarum ʒiij.
ficuum nr. iiij.
caphur. tritæ ʒj.
Mi. in Emplastrum, quod calide applicetur quantum æger ferre potest.

Emplastrum arthriticum, Medicorum Francofurtensium.

℞. Empl. diachylon. magn. ℥vij.
oxycroc.
diapalm. an. ʒij.

medulli

medull.cervin.
axung.vrsin.an.℥j ß.
tacamahac.in vino dissolut.℥ij.
Mi.f.sec.art.Emplastrum, quod oleo vulpino malaxetur.

Emplastrum de galbano Caspari Peuceri ad suffocationem vteri.

℞.sagapen.
opopan.
galban.an.℥iij.
pulv.castor.
asæ fœtid.an.℥ij.
pulver.matric.℥iij.
ceræ ℥xij.(vel ol.absynth.q.s.)f.sec.art. Emplastrum gummis in aceto dissolutis. Extendatur super alutam & coopertum syndone in longitudine sesquipalmæ & latitudine trium digitorum.

Emplastrum è cassia officinæ Phorcensis magni vsus ad pleuritides.

℞.fl.verbasc.
borrag.
violar.
malv.an.M ß.
papav.rubri M j.
chamomill.p j.
sem.fœnugr.
lini
anis.
rutæ.an.℥ß.
ol.amygd.dulc.
violar.
aneth.an.℥x.
vngt.pectoral.℥ij.
cass.extract.℥iij.
ceræ.℥j ß.
Flores & semina subtiliter pulverisentur, fiatque Emplastrum.
in iunioribus si vsurpatur, augeri potest oleum amygd.dulc.

FINIS LIBRI SEXTI.